

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาโรฮ์สเทอร์น

ISSN: 2651-107X (Online)

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2565 – ธันวาคม 2565)

สารบัญ

➤ บทบรรณาธิการ	ณ
➤ บทความวิจัย	
ผลการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เพื่อลดพฤติกรรมซ้ำๆ ของเด็กออทิสติก ธัญพร แพงไตร และ ศิริวิมล ใจงาม	1
การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจ แคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลสวิทยาลัย เฉลิมเกียรติ เพ็ชรภูม สมเกียรติ อินทสิงห์ และ ศักดา สวาทะนันท์	18
พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ณิชา ทองจำรูญ ธัญญารัตน์ ลิ่นฤาษี และ นุชจรี ทิยะบุญ	37
บริบท ความหลากหลาย และ แนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เปื้อนยาของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด วันเผด็จ วีระเลิศตระกูล วินัย วีระพัฒนานนท์ และ บุญเลิศ วงษ์โพธิ์	57
การศึกษาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ นิวัฒน์ ชินเสริม และ ณัฐกฤตา นามมนตรี	79

เจ้าของ:

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ความเป็นมา:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จัดทำในรูปแบบวารสารฉบับพิมพ์ (Print) (ISSN: 1905-9590) ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2561 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น (ปีที่ 8 ฉบับที่ 2) ได้เริ่มจัดทำวารสารในรูปแบบออนไลน์ (Online) (ISSN: 2651-107X) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ได้เปลี่ยนกำหนดออกจากราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) เปลี่ยนกำหนดออกเป็น ราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม ตั้งแต่ฉบับที่ 15 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป ทั้งนี้กำหนดออกเดิมของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นในปีที่เริ่มตีพิมพ์ ปี พ.ศ. 2550 มีกำหนด ออกราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน – เดือนพฤศจิกายน และ ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม – เดือนพฤษภาคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 วารสารได้เปลี่ยนกำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) โดยเริ่มตั้งแต่วารสารปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 2 เดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม ฉบับที่ 3 เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม และ ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน และเพื่อหลีกเลี่ยงการตีพิมพ์วารสารข้ามปีในฉบับเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2559 จึงได้เปลี่ยนกำหนดออกอีกครั้ง โดยเริ่มฉบับที่ 1 ในเดือนมกราคม – มีนาคม และไปสิ้นสุดฉบับที่ 4 ในเดือนตุลาคม – ธันวาคม

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจัดพิมพ์บทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 ท่าน กรณีที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความจำนวน 3 ท่าน กรณีที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยนำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ปัจจุบันวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI: Thai Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้ นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

ขอบเขต:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น กรณีบทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ผู้เขียนต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมาได้มีส่วนเพิ่มเติมหรือขยายจากบทความเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องระบุในบทความว่าได้เผยแพร่บางส่วน of บทความดังกล่าวไปแล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว

● ขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. บริหารธุรกิจและการจัดการ
2. เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. ศึกษาศาสตร์
4. รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
5. สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์:

ศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา เวสารัชช์

ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช

อุปนายกสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กรรมการสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ที่ปรึกษา:

ดร. กิตติพัฒน์ สุวรรณชิน

ดร. ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์กร จันทราช

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กองบรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร. พีรพล ศิริพงษ์คุณิกร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาวี ธรรมาภรณ์พิลาศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร. นิสิต พันธมิตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ เอมอร ชิตตะโสภณ

ข้าราชการเกษียณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ วรณวดี ม้าลำพอง

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาธ

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา เสถียรพิระกุล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัญญพัทธ์ กล่อมธงเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระพันธ์ อะนันชัยธวัช

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐติญา บุญวิรัตน์

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มานพ ชุ่มอ่อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศราวุธ พงษ์สิทธิ์

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

อาจารย์ ดร. พัชรวิพรรณ กิจมี

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จันทร์จิตร เอียรศิริ

เลขานุการ

กองจัดการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

นโยบายการจัดพิมพ์:

กำหนดออกเป็นราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม)

จำนวนบทความในแต่ละฉบับ

จำนวนบทความที่เผยแพร่ในวารสารแต่ละฉบับไม่เกิน 10 บทความ

จริยธรรมการตีพิมพ์:**บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน:**

1. ผู้เขียนต้องรับรองบทความที่เสนอมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
2. ผู้เขียนต้องเปิดเผยข้อมูลในกรณีที่บทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมามีส่วนเพิ่มเติมหรือส่วนขยายจากบทความเดิม และได้เผยแพร่แล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว
3. ผู้เขียนต้องอ้างอิงแนวคิดและข้อความต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของผู้เขียน รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการขออนุญาตใช้ภาพ และแผนภูมิ หรือขอลิขสิทธิ์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น
4. ผู้เขียนที่ปรากฏชื่อในบทความทุกท่านต้องมีองค์ประกอบครบ 3 ข้อ ดังนี้ (1) มีส่วนร่วมในการสร้างโจทย์วิจัยและวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล (2) มีส่วนร่วมในการเขียนหรือตรวจสอบบทความวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเชิงปัญญาของเนื้อหางาน (ไม่ใช่ตรวจเฉพาะภาษาหรือรูปแบบ) และ (3) ได้อ่านและรับรองต้นฉบับบทความสุดท้ายก่อนส่งไปตีพิมพ์ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ
5. ผู้เขียนทุกท่านต้องได้อ่านและยินยอมให้มีการส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งยินยอมที่จะรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่
6. ผู้เขียนทุกท่านต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งอาจมีผลสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่ปรากฏในบทความ แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยหรือการจัดทำบทความจะต้องถูกกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ
7. ผู้เขียนต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารที่กำหนดไว้ในคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน
8. ผู้เขียนต้องเขียนบทความที่แสดงถึงคุณภาพทางวิชาการและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง
9. ผู้เขียนมีหน้าที่แจ้งต่อวารสารและบรรณาธิการ หากพบข้อความผิดพลาดที่มีความสำคัญในการวิจัยภายหลัง หรือพบความไม่ถูกต้องในงานที่ตีพิมพ์ เพื่อปรับแก้บทความให้มีความถูกต้องหรือถอนบทความหากจำเป็น

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ:

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบทความที่อยู่ระหว่างพิจารณาแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องและต้องไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลและผลประโยชน์ทับซ้อนของบทความ เช่น เป็นบทความที่ตนมีส่วนร่วม หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถพิจารณาประเมินบทความโดยอิสระได้ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งบรรณาธิการทราบ และถอนตัวจากการพิจารณาบทความ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรพิจารณาบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะด้วยความเป็นธรรมและปราศจากอคติ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิควรละเอียดและสร้างสรรค์เพื่อช่วยให้ผู้เขียนบทความสามารถพัฒนาบทความของตนต่อไปได้ แม้ว่าบทความนั้นจะมีคุณภาพไม่ดีและถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ก็ตาม

4. ผู้ทรงคุณวุฒิควรส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา หากมีเหตุขัดข้องในช่วงระยะเวลาพิจารณาควรแจ้งบรรณาธิการโดยทันที

5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรระบุงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงไว้ในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งต่อบรรณาธิการ หากทราบว่าบทความที่พิจารณามีส่วนใดส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับบทความที่อยู่ในการพิจารณาของวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ:

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
2. บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความจากเนื้อหาทางวิชาการโดยปราศจากอคติในเรื่องคุณลักษณะใด ๆ ของผู้เขียนหรือสังกัดของผู้เขียน รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้เขียนผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และบุคคลในกองบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความแล้วซึ่งพิจารณาจากคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความทันสมัย และเนื้อหาสอดคล้องกับขอบเขตของวารสารรวมทั้งเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งต้องควบคุมให้กระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความเป็นไปโดยปกปิดทั้งด้านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Double-Blind Process) ด้วยความยุติธรรม
5. บรรณาธิการต้องตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ และหยุดกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความทันที หากพบการคัดลอกผลงานผู้อื่นในระหว่างกระบวนการฯ และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์เผยแพร่งานนั้น
6. บรรณาธิการตรวจสอบบทความที่สงสัยว่ากระทำผิดจริยธรรมทางวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมนั้น ด้วยความรอบคอบ แม้ว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การปฏิเสธบทความด้วยเหตุผลทางด้านจริยธรรมจะต้องมีหลักฐานที่ชัดเจน

สถานที่ติดต่อ:

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

120 ถ. มหิดล อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50200

โทร. 053-201800-4 ต่อ 1231 โทรสาร. 053-201810

E-mail: feujournal@feu.edu

URL: journal.feu.ac.th

URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

- ทศนะและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นทศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของ กองบรรณาธิการ
- ความรับผิดชอบด้านเนื้อหาและการตรวจร่างบทความแต่ละบทเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นการรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว
- ลิขสิทธิ์บทความของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้
อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายนามคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ประจำฉบับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญพัทธ์ กล่อมจงเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสิโนบล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร สิริสุคันธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เถียรประภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร คำใจหนัก	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์นิชา ปัญจจริยะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ชรสวัสดิ์ กันคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรทัย อินตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ดร. ทศนีย์ อารมณกุลเลี้ยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ดร. ปะราสี เอนก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ดร. สุรพล ศรีศิลป์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ฉบับนี้เป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2565 – ธันวาคม 2565) มีบทความวิจัย จำนวน 5 บทความ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ บริหารธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ศีลธรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยบทความทั้งหมดผ่านกระบวนการการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญประจำสาขา โดยวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการยอมรับให้อยู่ในฐานข้อมูลดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2565 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความและอัตราค่าธรรมเนียมตีพิมพ์เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศ ก.พ.อ. โดยที่บทความที่ส่งเข้ามาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไปจะแบ่งเป็น 2 กรณี คือ กรณีไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน และกรณีที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยผู้เขียนต้องระบุในแบบฟอร์มนำเสนอเพื่อพิจารณาเผยแพร่ พร้อมกับคำรับรองในส่วนที่เป็นบทความภาษาอังกฤษหรือบทความภาษาอังกฤษตามแบบฟอร์มตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา นอกจากนี้วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้เปลี่ยนระบบการอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงเป็น APA 7th Edition เพื่อให้การอ้างอิงมีความทันสมัย

บรรณาธิการ ใคร่ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ส่งเสริมกระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงผู้เขียนทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ และหากท่านที่สนใจต้องการเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น สามารถจัดเตรียมต้นฉบับบทความตามรูปแบบของวารสารได้จากเว็บไซต์วารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/about/submissions>

บรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผลการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เพื่อลดพฤติกรรมซ้ำๆ ของเด็กออทิสติก The Effects of Using Mu-Mo Programs to Reduce Repetitive Behaviors among Children with Autism

ธัชพร แพงไตร^{1*}, ศิริวิมล ใจงาม^{2**}

Thanatchaporn Pangtra^{1*}, Siriwimol Jaingam^{2**}

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
เลขที่ 66 ถนนวังจันทร์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

¹ Master of Education Program in Special Education

Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

66 Wangchan Road, Phitsanulok District, Phitsanulok Province, 65000, Thailand

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เลขที่ 66 ถนนวังจันทร์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

² Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

66 Wangchan Road, Phitsanulok District, Phitsanulok Province, 65000, Thailand

รับบทความ: 2 มิถุนายน 2565

ปรับปรุงบทความ: 20 กันยายน 2565

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 25 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาผลการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ในการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก และ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ก่อนและหลังสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กออทิสติก จำนวน 3 คน อายุ 7-10 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นเตรียมความพร้อม ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากการเลือกเด็กที่มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่สามารถพูดสื่อสารได้ แต่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม)
อีเมล: tanat.pb@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม)

1) แผนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo จำนวน 5 แผน และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) การสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ทำให้พฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน ลดลง ดังนี้ คนที่ 1 ลดลงร้อยละ 42.58 คนที่ 2 ลดลงร้อยละ 45.92 และคนที่ 3 ลดลงร้อยละ 42.90 2) หลังการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo

คำสำคัญ

พฤติกรรมซ้ำ ๆ เด็กออทิสติก โปรแกรม Mu-Mo

Abstract

The objectives of the study were: 1) to examine the effects of using Mu-Mo Programs to reduce repetitive behaviors among children with autism, 2) to compare repetitive behaviors among children with autism before and after using by Mu-Mo Programs. The target were 3 autistic students 7-10 years old, who have repetitive behaviors, healthy, unable to communicate but able to follow instructions, studying in early intervention of Singburi Special Education Center in the second semester of 2563 academic year, selected by purposive sampling. The instruments of this study were 1) the 5 lesson plans of Mu-Mo programs and 2) the repetitive behavioral observation. Data were analyzed using frequency value and percentage value. The findings were as follows; 1) the effects of using Mu-Mo Programs is repetitive behaviors among children with autism are reduced. The first children reduced 42.58%. The second children reduced 45.92% and the third children reduced 42.90% 2) After using Mu-Mo programs, the repetitive behaviors of all three children with autism were decreased when compared to before using Mu-Mo programs.

Keywords

Repetitive behaviors, Children with autism, Mu-Mo programs

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 10 ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการที่สามารถดูแลตนเองได้ และให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ได้บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาเรื่องต่าง ๆ โดยได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ที่เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของแต่ละบุคคล

สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม อันเนื่องมาจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ต้องได้รับการช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป นักเรียนออทิสติกเป็นบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกลุ่มหนึ่ง ที่มีสิทธิในการได้รับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 โดยต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กกลุ่มนี้ด้วย

กระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทยให้คำนิยามว่า บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่ระบบการทำงานของสมองบางส่วนผิดปกติ จึงส่งผลต่อความบกพร่องด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีปัญหาด้านพฤติกรรมหรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยลักษณะเหล่านี้จะปรากฏให้เห็นก่อนอายุ 30 เดือน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552, 2552) ลักษณะของเด็กออทิสติกมี 3 ด้าน (ชาติวี วัชรชาติ, 2546, 43) คือ 1) ด้านพัฒนาการทางภาษา 2) ด้านพัฒนาการทางสังคม และ 3) ด้านพฤติกรรมผิดปกติ คือ พฤติกรรมซ้ำ ๆ และเปลี่ยนแปลงได้ยาก เมื่อใดก็ตามที่บุคคลที่กระทำพฤติกรรมนี้ไม่สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมหรือถูกเวลา ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสม จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนออทิสติกในเรื่องต่อไปนี้ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่/เล็ก เนื่องจากเกิดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ส่งผลถึงประสาทประมวลความรู้สึกในการแปลผล ในช่วงเวลาการฝึกทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่/เล็ก ทำให้ไม่รู้จังหวะการเคลื่อนไหว ไม่มีสมาธิในการฝึกทักษะ 2) ทักษะทางวิชาการที่เด็กมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ นี้จะส่งผลถึงการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในห้องเรียน นักเรียนออทิสติกจะไม่ยอมให้ความร่วมมือ นอกจากนั้นพฤติกรรมการกระตือรือร้นจะไปรบกวนเพื่อนในห้องเรียน ทำให้เพื่อนในชั้นเรียนไม่มีสมาธิ (พุทธิพงษ์ เพชรรัตน์, 2552, 25) สำหรับวิธีการในการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ในเด็กออทิสติก นั้นมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การใช้ยา การปรับพฤติกรรม การกระตุ้นด้วยระบบการรับรู้แบบบูรณาการประสาทสัมผัส (ชลธิชา สุดาลักษณ์ และ มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2556, 60) แต่วิธี

ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง และในการฝึกจะต้องรอคิวจนทำให้เกิดปัญหาความถี่ในการฝึกที่ไม่เพียงพอ จากการศึกษาของ แพง ชินพงศ์ (2557) พบว่า การใช้กิจกรรมดนตรีมีประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการฟังที่สามารถพัฒนาศักยภาพพัฒนาศักยภาพของเด็กออทิสติกที่ได้ผลดี โดยการเปิดเพลงบรรเลงที่มีทำนองและจังหวะเร็วให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลงร่วมกับผู้อื่น เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ การเปิดเพลงบรรเลงที่มีทำนองและจังหวะช้าจะช่วยให้เด็กมีสมาธิและมีอารมณ์สงบ นอกจากการใช้กิจกรรมดนตรี ก็ยังมีอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกก็คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม รวมทั้งด้านสติปัญญาด้วย (กานดา โต๊ะถม, 2551, 63) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมดนตรี (Music) และกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย (Movement) มาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ในการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ก่อนและหลัง การสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo

ทบทวนวรรณกรรม

1. ลักษณะและอาการของเด็กออทิสติก

สุดธิดา ติณะมาศ (2552, 11) กล่าวว่า เด็กออทิสติกมีความยากลำบากในการทำทางมีพัฒนาการทางภาษาช้า จึงเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร ปรับตัวยาก มีการเคลื่อนไหวผิดปกติ เช่น เดินเขย่ง วิ่งไปวิ่งมา ชอบทำอะไรซ้ำ ๆ เช่น เล่นสับบัตมือหรือโยกตัว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยจำนวนมาก สนับสนุนว่า โรคออทิสซึมเป็นความผิดปกติของสมองส่วนที่ควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และการอ่านอารมณ์ของผู้อื่นผิดปกติไป กรณีศึกษาในการค้นคว้าแบบอิสระนี้มีพฤติกรรม ไม่อยู่นิ่ง สมาธิสั้น มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้า เล่นไม่สมวัย ไม่มีจินตนาการและเล่นเลียนแบบไม่เป็น

สมาคมเด็กออทิสติกสหรัฐอเมริกา (Autism Society of America) ให้ความหมายของเด็กออทิสติกว่ามีลักษณะเด่น 5 ประการ คือ (ผดุง อารยะวิญญู, 2541, 2)

- 1) พัฒนาการล่าช้า หรือมีพัฒนาการไปในทางถดถอย
- 2) แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะแปลก ๆ หลีกเลียงการมองหน้ามีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อเสียงที่ได้ยิน มีการรับรู้ด้านการสัมผัสหรือความเจ็บปวดในลักษณะที่มากหรือน้อยเกินไป หรือไม่แสดงปฏิกิริยาตอบโต้ใด ๆ ต่อสิ่งเร้าที่กล่าวแล้ว
- 3) แสดงอาการสนใจต่อตนเองหรือกระตุ้นตนเอง โดยไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว
- 4) มีปัญหาการพูดและภาษา

5) ไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบผู้คน สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

จากลักษณะของเด็กออทิสติกดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เด็กออทิสติกมีลักษณะคือ มีพัฒนาการล่าช้าในด้านภาษา มีปัญหาในด้านการพูดและภาษา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร ปรับตัวยาก ไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งเป็นความผิดปกติของสมองส่วนที่ควบคุมการแสดงอารมณ์ นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ เดินเขย่งเท้า วิ่งไปมา มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ เช่น สะบัดมือ โยกตัว อีกทั้งยังมีพฤติกรรมที่กระตุ้นตนเองอีกด้วย

2. การจัดการพฤติกรรมซ้ำ ๆ

รูปแบบของการจัดการพฤติกรรมซ้ำ ๆ ที่ใช้กันมาก มีดังนี้

1) การใช้ยาทางจิตบำบัด (Psychotropic Medication) การใช้ยารักษาพฤติกรรมซ้ำ ๆ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กทั้งที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลของยา เช่น ทริปโตเฟน (Tryptophan) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของสารเซโรโทนิน (Serotonin) ที่มีผลต่อการลดความรุนแรงของการเกิดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ในขณะที่สารเมทิลเซอจีด์ (Methylsergide) ซึ่งเป็นสารที่ต่อต้านเซโรโทนินจะเป็นตัวที่ทำให้เพิ่มความรุนแรงของพฤติกรรมซ้ำ ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมดุลระหว่างระบบโดพามีน (Dopamine) และเซโรโทนิน และระบบเซโรโทเนอร์จิก (Serotonergic) (Balsara et al., 1979, 303)

2) การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมและการปรับพฤติกรรม (Environmental and Behavioral Modification) ตัวแปรทางสิ่งแวดล้อมก็เป็นเหตุผลหนึ่งในการเกิดพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปลก ๆ เช่น ความหนาแน่นของประชากร เสียงที่ดังรบกวน สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถมีผลกระทบต่อพฤติกรรมปรับตัวไม่เหมาะสมได้ อย่างไรก็ตามการจัดสิ่งแวดล้อมใหม่ ไม่ได้ขจัดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ออกไปได้ แต่สามารถที่จะนำไปใช้คู่กับรูปแบบการแก้ไขอย่างอื่นได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับพฤติกรรมซ้ำ ๆ โดยใช้กระบวนการปรับพฤติกรรมโดยตรงซึ่งให้ผลในระดับหนึ่ง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของกุลยา ก่อสุวรรณ (2540, 73) ซึ่งได้ทำการศึกษาลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปลก ๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3 คน ในโรงพยาบาลราชานุกูล โดยใช้การเสริมแรงแบบดีอาร์โอร่วมกับการทำให้อยู่นิ่ง โดยเด็กคนที่ 1 และคนที่ 3 มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ 3 พฤติกรรม เด็กคนที่ 2 มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ 2 พฤติกรรม จากการทดลองปรากฏว่า เด็กคนที่ 1 มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลงทั้ง 3 พฤติกรรม เด็กคนที่ 2 มีพฤติกรรมลดลงทั้ง 2 พฤติกรรม ส่วนเด็กคนที่ 3 มีพฤติกรรมที่ 1 ลดลงในขณะที่พฤติกรรมที่ 2 มีความถี่สูงขึ้นจากระยะ เส้นฐาน และพฤติกรรมที่ 3 มีความถี่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมในระยะเส้นฐาน

3) การออกกำลังกาย (Physical Exercise) การออกกำลังกายเป็นวิธีการอีกอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้จัดการพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับรุนแรงและรุนแรงมาก และเด็กออทิสติก มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกหลายเรื่อง เช่น การศึกษาผลของกิจกรรมกระตุ้นการรับรู้ความรู้สึกและการเคลื่อนไหวโดยครอบครัวที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ การเล่นอย่างเหมาะสมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ของเด็กออทิสติก ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกระตุ้นการรับรู้ความรู้สึกและการเคลื่อนไหวโดย

ครอบครัวมีการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลง มีการเล่นอย่างเหมาะสมมากขึ้นและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่มากขึ้น (รุ่งนภา ทรัพย์สุพรรณ, 2546, 9)

4) ดนตรีบำบัด: ดนตรีบำบัดไม่สามารถรักษาโรคออทิสติกให้หายขาดได้ เหมือนยาที่รักษาโรคติดเชื้อ แต่ดนตรีก็ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในสังคม การรู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่นมากขึ้น ดนตรีจึงช่วยให้ผู้ป่วยออทิสติกมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการสื่อสารกับบุคคลอื่นที่ไม่เหมาะสม หรือ การหลีกเลี่ยงจากสังคม โดยผ่านทางการเล่น การพูดคุย การฟัง และการตอบสนองต่อบุคคลอื่น การใช้ดนตรีบำบัดจึงสามารถกระตุ้นและพัฒนาการสื่อสารโดยการเปล่งเสียง มีการใช้เนื้อเพลงเป็นสื่อ ให้เกิดการพัฒนาทางด้านภาษาในเวลาต่อมา นอกจากนี้ผู้ป่วยยังได้ประโยชน์จากการรู้จักอดทนจากเสียงที่เพิ่มขึ้น ช่วยในการฝึกสมาธิและมีการตอบสนองทางอารมณ์ได้ในกระบวนการของการบำบัด สำหรับวัตถุประสงค์ของการใช้ดนตรีบำบัดในผู้ป่วยออทิสติก คือเพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ผู้ป่วยรู้สึกสบาย ผ่อนคลาย และมั่นใจที่จะแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง มีประสบการณ์ทางอารมณ์และการสื่อสารกับผู้อื่น (พลิศรา อังคฺสิงห์, 2548, 7-8)

จากการจัดการพฤติกรรมซ้ำ ๆ ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการพฤติกรรมซ้ำ ๆ มีหลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้ยา การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ การออกกำลังกายก็เป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็ก ครอบครัว และสภาพแวดล้อมด้วย อีกทั้งยังมีการใช้ดนตรีเพื่อช่วยปรับพฤติกรรมและการสื่อสารของเด็กออทิสติก ผ่านการเล่นและการฟัง การใช้ดนตรีบำบัดทำให้เด็กออทิสติกรู้สึกสบาย ผ่อนคลายอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่ศึกษาไปปรับใช้โดยการนำการออกกำลังกายและการใช้ดนตรี ไปเป็นส่วนประกอบของแผนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo

3. ความหมายของการปรับพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2540, 323) กล่าวว่าไว้ว่า การปรับพฤติกรรมคือ การนำเอาแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพ ความสามารถ ความเป็นตัวของตัวเอง และเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล การปรับพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้ 2 ทางคือ บุคคลปรับพฤติกรรมของตนเองและบุคคลถูกผู้อื่นปรับพฤติกรรมทั้ง 2 วิธีนี้ใช้หลักและกระบวนการเดียวกัน เพียงแต่ว่าวิธีการแรกนั้นบุคคลจะเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนด้วยตนเองทั้งหมด ในขณะที่วิธีการที่สองบุคคลอื่นจะเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนการปรับพฤติกรรมให้ แต่ถ้ากรณีที่บุคคลยังไม่สามารถดำเนินการปรับพฤติกรรมได้ด้วยตนเองนั้น อาจจะมีบุคคลภายนอกมาช่วยได้ จนกระทั่งเขาสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

การปรับพฤติกรรม หมายถึง การประยุกต์หลักพฤติกรรม หรือหลักการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรม โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า พฤติกรรมปกติและผิดปกติพัฒนามาจากหลักการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมได้โดยอาศัยหลักการเรียนรู้เช่นเดียวกัน (บุญเลิศ คำปิ่น, 2555, 7)

การปรับพฤติกรรมเป็นศาสตร์หนึ่งที่นำมาประยุกต์นำไปใช้ในห้องเรียน เพื่อแก้ไขความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของเด็กในชั้นเรียน ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพราะพฤติกรรมนั้นดูผิวเผินจะเข้าใจง่าย หากศึกษาให้ละเอียดแล้วนำมาศึกษา

วิเคราะห์ จะพบว่าเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ละเอียดย่อย และจะเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน ซึ่งความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ดังนั้น จึงต้องศึกษาเทคนิคทางจิตวิทยาในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบางอย่างได้จากพื้นฐานที่มาของพฤติกรรมบุคคล ทฤษฎีพื้นฐานในการปรับพฤติกรรม การปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน และขั้นตอนในการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขพฤติกรรมและบุคลิกภาพอันเป็นวิธีการพัฒนามนุษย์ (ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2557, 21)

จากความหมายของการปรับพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การปรับพฤติกรรมหมายถึง การนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพ ความสามารถของตนเอง อีกทั้งยังช่วยเปลี่ยนแปลงแก้ไข ปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ให้เป็นพฤติกรรมที่ดีขึ้นและเหมาะสม ทั้งนี้ต้องศึกษาเทคนิคทางจิตวิทยาในการแก้ไขพฤติกรรมให้เหมาะสมกับพื้นฐานของแต่ละบุคคล

4. ประโยชน์ของกิจกรรมดนตรี

อนุสิทธิ์ ภิญโญฤทธิ์ (2555) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของดนตรีต่อเด็ก ว่า ดนตรีเป็นศิลปะแห่งเสียงที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น นับตั้งแต่มนุษย์ได้ยินเสียงจากธรรมชาติและลอกเลียนเสียง จนกระทั่งสร้างเสียงดนตรีขึ้น เสียงดนตรีอยู่คู่กับมนุษย์มาโดยตลอด โดยอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ทุกชนชาติทุกภาษา ทุกความเชื่อทางศาสนา ซึ่งแสดงถึงความเจริญทางจิตใจและอารยธรรมของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบัน การศึกษาเกี่ยวกับดนตรีได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเด็ก มีการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์พบว่า ดนตรีมีผลต่อการพัฒนาสมองของเด็ก เนื่องจากในสมองมีสารเคมีบางอย่างที่มีผลต่อความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และอื่นๆ สารเคมีดังกล่าวเรียกว่า สารสื่อสัญญาณในสมอง (Neurotransmitter) ได้แก่ สารเพื่อเกิดการกระตุ้น (Excitatory) และสารเพื่อการยับยั้ง (Inhibitory) ซึ่งสารเคมีทั้ง 2 ชุดนี้ จะหลั่งออกมาเมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมที่ผ่อนคลาย เช่น การออกกำลังกาย การได้รับคำชมเชย การเล่นเป็นกลุ่ม การร้องเพลง การเล่นดนตรีและการเรียนศิลปะ ซึ่งช่วยให้เด็กมีความตั้งใจ และมีสมาธิ เมื่อมีกระบวนการเรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสุข สารเอ็นดอร์ฟิน (Endorphin) จะหลั่งออกมาทำให้เด็กมีความสุข เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่มีคุณค่า แต่หากสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้กระตุ้นให้เด็กมีความเครียด กดดัน แข่งขันเพื่อเอาชนะ จะเป็นสารอะดรีนาลิน (Adrenalin) ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่ไม่พึงปรารถนา และสร้างความทรงจำที่ไม่ดีให้กับเด็ก

จากประโยชน์ของดนตรีดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ดนตรีมีผลต่อการพัฒนาสมองของเด็ก คือ เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมที่ผ่อนคลาย เช่น การออกกำลังกาย การร้องเพลง การเล่นดนตรี จะช่วยให้เด็กมีความตั้งใจและมีสมาธิ อันเกิดจากสารเคมีในสมอง ได้แก่ สารเพื่อเกิดการกระตุ้น และสารเพื่อการยับยั้ง ซึ่งสารเคมีทั้ง 2 ชุดนี้ ส่งผลต่อความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

5. ประโยชน์ของกิจกรรมการเคลื่อนไหว

ประโยชน์ของกิจกรรมการเคลื่อนไหว เด็กสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้หลาย ๆ อิริยาบถ เช่น การวิ่ง การกระโดด ดึง ลาก ผลักวัตถุ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการ

กล้ามเนื้อมัดเล็ก และกล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้มีความแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว การประสานกันในระบบประสาทสัมผัสช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลงได้ (สถาบันราชานุกูล, 2550, 18)

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2524, 37) ได้กล่าวว่า ร่างกายได้เคลื่อนไหวมากเพียงใดย่อมเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการเคลื่อนไหวทางร่างกายนั้นมีความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ทักษะทางสมองด้วย กล่าวคือ เมื่อใดที่คนเรามีการเคลื่อนไหวจะเกิดกิจกรรมทางร่างกายขึ้นพร้อมกิจกรรมทางสมอง ซึ่งได้มีการทดลอง ซึ่งได้มีการทดลองสอนให้เด็ก คิดค้นด้วยการเคลื่อนไหวเปรียบเทียบกับ การสอนด้วยการเรียนแบบบรรยายประกอบการสาธิต ผลปรากฏว่า เด็กกลุ่มที่เรียนด้วยการคิดค้นด้วยการเคลื่อนไหวอย่างอิสระสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการเรียนแบบบรรยายประกอบการสาธิต

พัชรี ผลโยธิน (2537, 19) ได้กล่าวว่า เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมด้วยประสบการณ์ของตนเองจากการเคลื่อนไหวร่างกาย ครูจึงคอยเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์อย่างมีจินตนาการจากการเคลื่อนไหว

ดุชนิ บริพัตร ณ อยุธยา (2522, 56) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กโดยการเสนอคำถามให้เด็กได้มีโอกาสใช้ความคิด จินตนาการ และถ่ายทอดออกมาอย่างอิสระ การทำท่าทางการเคลื่อนไหวอาศัยองค์ประกอบพื้นฐาน เช่น การรู้จักสัดส่วนต่างๆ ของร่างกาย การฝึกจังหวะ การใช้เนื้อที่ระดับทิศทาง ซึ่งมีการศึกษาพบว่า กลุ่มเด็กที่ได้รับการสอนให้คิดค้นด้วยการเคลื่อนไหวมีความสามารถในการปรับปรุงทักษะการเคลื่อนไหวได้มากกว่าการสอนแบบบรรยายและสาธิต นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าด้วย

จากประโยชน์ของกิจกรรมการเคลื่อนไหวดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวมีประโยชน์ในการพัฒนาระบบกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ หากร่างกายได้เคลื่อนไหวมาก ก็ย่อมเกิดการเรียนรู้มากขึ้น เพราะการเคลื่อนไหวทางร่างกายมีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ทักษะทางสมอง อีกทั้งยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กรู้จักการจินตนาการ ถ่ายทอดความคิดได้อย่างอิสระ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือเด็กออทิสติก จำนวน 3 คน อายุ 7-10 ปี มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่สามารถพูดสื่อสารได้ แต่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ กำลังศึกษาในระดับชั้นเตรียมความพร้อม ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งคัดเลือกมาจากประชากรโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิ กลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยมีความสนใจและได้รับแจ้งจากผู้วิจัยแล้วว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจากการทดลองจะถูกนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการวิจัยอย่างเคร่งครัด

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo จำนวน 5 แผน แผนละ 40 นาที

ผู้วิจัยสร้างแผนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคการใช้กิจกรรมดนตรีและกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย จากนั้นกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในโปรแกรม Mu-Mo และจัดทำแผนการสอนซึ่งพิจารณาให้เหมาะสมกับเด็กออทิสติก โดยแผนการสอนมีจำนวน 5 แผน แผนละ 40 นาที ซึ่งกิจกรรมในแต่ละแผนการสอน ประกอบไปด้วย

1) วัตถุประสงค์

2) ขั้นตอนการสอน ประกอบด้วย

2.1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมอบอุ่นร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนทำท่าทางประกอบเพลง โดยเริ่มจากเพลงที่มีจังหวะช้า ต่อด้วยเพลงที่มีจังหวะเร็วขึ้น

2.2) ขั้นสอน กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยใช้อุปกรณ์ ได้แก่ แทรมโพลีน และ ม้ายางพลาสติก ต่อจากนั้นเป็นกิจกรรมการทำท่าทางประกอบเพลง หรือ กิจกรรมเคาะจังหวะตามเสียงเพลง และกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ กิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ กิจกรรมนวดดินน้ำมัน กิจกรรมหาฉันทให้เจอ กิจกรรมหยอดกระดุม และกิจกรรมร้อยลูกปัด

2.3) ขั้นสรุป กิจกรรมผ่อนคลาย เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนทำท่าทางประกอบเพลง เพื่อยืดกล้ามเนื้อให้เกิดความผ่อนคลาย

3) สื่อการสอน

4) การวัดและประเมินผล

5) บันทึกหลังการสอน

จากนั้นกำหนดตารางกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงเวลาการมารับบริการ และกำหนดระยะเวลาของแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็กออทิสติก และนำแผนการสอนตารางกิจกรรมที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ต่อจากนั้นนำแผนการสอนและตารางกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมบำบัด 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และ 5. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่า IOC = 0.89

ตารางที่ 1

รายละเอียดตารางกิจกรรม

แผนที่	ชั้นนำ	ชั้นสอน			ชั้นสรุป
1	กิจกรรมอบอุ่นร่างกาย 1. กิจกรรมทำท่าทางประกอบเพลง “ดั่งดอกไม้บาน”	1. กิจกรรมกระโดดแตรมโพลีน	2. กิจกรรมเต้นประกอบเพลง “โบก (เวอร์ชันสัตว์)”	3. กิจกรรมร้อยลูกปัด	กิจกรรมผ่อนคลาย กิจกรรมทำท่าทางยืดกล้ามเนื้อ พร้อมกับเปิดเพลง “หนอนผีเสื้อ ตัวๆ เตี้ยๆ ออกมาจากไข่”
2	2. กิจกรรมเต้นประกอบเพลง “กำมือขึ้นแล้วหมุนๆ”	1. กิจกรรมควมม้า	2. กิจกรรมเต้นประกอบเพลง “ไก่ (Chicken dance)”	3. กิจกรรมหยอดกระดุม	
3		1. กิจกรรมกระโดดแตรมโพลีน	2. กิจกรรมเต้นประกอบเพลง “จับปูด้า ขยำปูนา”	3. กิจกรรมหาฉันทให้เจอ	
4		1. กิจกรรมควมม้า	2. กิจกรรมเคาะจังหวะ เพลง ฝนเทลงมา	3. กิจกรรมนวดดินน้ำมัน	
5		1. กิจกรรมกระโดดแตรมโพลีน	2. กิจกรรมเคาะจังหวะ เพลง เป็ด	3. กิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ	

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ

ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ โดยมีขั้นตอนคือ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบของแบบสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ ให้เหมาะสมกับเด็กออทิสติก จากนั้นจึงสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของแบบสังเกต และนำมาปรับปรุงแก้ไข ต่อจากนั้นนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ชุดเดียวกับกลุ่มพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (The Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC = 0.88

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะก่อนการทดลอง

- 1) สํารวจพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก
 - 2) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกนักเรียนออทิสติกที่มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ จากข้อมูลที่ได้มา
- ผู้วิจัย นำมาพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้น พบว่ามีนักเรียนออทิสติกจำนวน 3 คน ที่มีลักษณะ

พฤติกรรมซ้ำ ๆ ได้แก่ การสับัด การเล่นมือ และการปรบมือ ดังนั้นจึงได้เลือกนักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

3) ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองของเด็กออทิสติก เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบและยินยอมที่จะให้บุตรหลานเข้าร่วมการทดลอง

4) เลือกผู้ช่วยผู้วิจัย จำนวน 1 คน เพื่อช่วยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกหลังการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo

5) กำหนดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ที่เป็นพฤติกรรมเป้าหมายของเด็กแต่ละคน เพื่อทำการฝึกด้วยโปรแกรม Mu-Mo

3.2 ระยะเวลาการดำเนินการ

ทำการทดลองวันละ 40 นาที ทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เด็กคนที่ 1 เวลา 09.00 – 09.40 น. เด็กคนที่ 2 เวลา 10.00 – 10.40 น. และ เด็กคนที่ 3 เวลา 13.30 – 14.10 น. โดยสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ ในช่วงเวลา 20 นาที หลังจากทำการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยปล่อยให้เด็กเล่นตามอัธยาศัย และบันทึกพฤติกรรมโดยไม่ไปแทรกแซงใด ๆ หากเด็กมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ เกิดขึ้น

ขณะสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สังเกต และใช้แบบสังเกตพฤติกรรมซ้ำ ๆ ที่ได้สร้างขึ้นเพื่อใช้บันทึกพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน ซึ่งดำเนินการตามแบบแผนการวิจัย รูปแบบหลายเส้นฐานข้ามบุคคล (Multiple-Baseline Design Across Individuals) ดังนี้

1) ระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน (A) เป็นระยะก่อนใช้วิธีการจัดกระทำ บันทึกพฤติกรรมช่วงเส้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คน เป็นเวลา 5 วัน

2) ระยะที่ 2 ระยะทดลอง (B) เป็นระยะจัดกระทำ เริ่มทดลองโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Mu-Mo กับเด็กคนที่ 1 โดยเริ่มกิจกรรมเวลา 09.00 – 09.40 น. เป็นเวลา 40 นาที

3) ในขณะที่จัดกิจกรรมกับเด็กคนที่ 1 ก็ยังคงบันทึกพฤติกรรมช่วงเส้นฐานของเด็กคนที่ 2 และ 3

4) จนกระทั่ง พฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กคนที่ 1 ลดลง ร้อยละ 30 (ชลธิชา สุดาลักษณ์ และ มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2556, 63) จึงเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Mu-Mo กับเด็กคนที่ 2 ในช่วงเวลา 10.00 – 10.40 น.

5) ในขณะที่จัดกิจกรรมกับเด็กคนที่ 1 และ 2 ก็ยังคงบันทึกพฤติกรรมช่วงเส้นฐานของเด็กคนที่ 3

6) จนกระทั่ง พฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กคนที่ 2 ลดลง ร้อยละ 30 จึงเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Mu-Mo กับเด็กคนที่ 3 ในช่วงเวลา 13.30 – 14.10 น.

7) จัดกิจกรรมให้กับเด็กทั้ง 3 คน ตามเวลาที่กำหนด ไปจนกว่า พฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กคนที่ 3 จะลดลง ร้อยละ 30 จึงหยุดการจัดกิจกรรม

3.3 ระยะหลังการทดลอง

ระยะนี้เป็นการติดตามผลหลังจากหยุดการสอนด้วยโปรแกรม Mu-Mo เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อดูความคงที่ของพฤติกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ และ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

จากการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เพื่อลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก พบว่า

1. หลังจากการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เด็กออทิสติก ทั้ง 3 คน มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลง ดังนี้

1.1 เด็กออทิสติกคนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมซ้ำ ๆ คือ การเล่นมือ เมื่อได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ทำให้พฤติกรรมซ้ำ ๆ ในระยะทดลอง (ระยะ B) มีทิศทางที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อหยุดการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo แล้ว พฤติกรรมเล่นมือซ้ำ ๆ มีแนวโน้มที่จะลดลง โดยก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่ที่ 104.50 ครั้ง/20 นาที และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่ที่ 60.00 ครั้ง/20 นาที ซึ่งลดลงร้อยละ 42.58

1.2 เด็กออทิสติกคนที่ 2 ลักษณะพฤติกรรมซ้ำ ๆ คือ การปรบมือ เมื่อได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ทำให้พฤติกรรมซ้ำ ๆ ในระยะทดลอง (ระยะ B) มีทิศทางที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อหยุดการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo แล้ว พฤติกรรมการปรบมือซ้ำ ๆ มีแนวโน้มที่จะลดลง โดยก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่ที่ 98.00 ครั้ง/20 นาที และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่ที่ 53.00 ครั้ง/20 นาที ซึ่งลดลงร้อยละ 45.92

1.3 เด็กออทิสติกคนที่ 3 ลักษณะพฤติกรรมซ้ำ ๆ คือ การสับมือ เมื่อได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ทำให้พฤติกรรมซ้ำ ๆ ในระยะทดลอง (ระยะ B) มีทิศทางที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อหยุดการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo แล้ว พฤติกรรมการสับมือซ้ำ ๆ มีแนวโน้มที่จะลดลง โดยก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่ที่ 75.30 ครั้ง/20 นาที และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ อยู่ที่ 43.00 ครั้ง/20 นาที ซึ่งลดลงร้อยละ 42.90

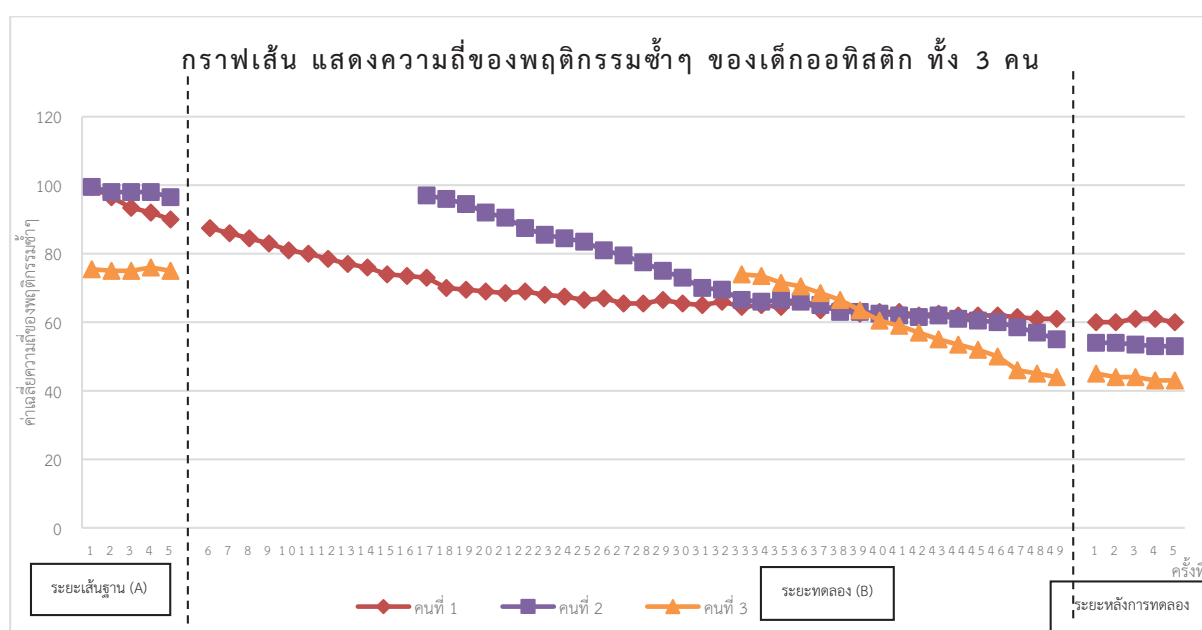
ทั้งนี้เนื่องจากการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เป็นการสอนโดยนำกิจกรรมดนตรี และกิจกรรมการเคลื่อนไหว มาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งกิจกรรมดนตรี ทำให้เด็กออทิสติกตื่นตัวเมื่อเริ่มกิจกรรม และผ่อนคลายเมื่อจบกิจกรรม ส่วนกิจกรรมการเคลื่อนไหวนั้น เป็นกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็ก ทำให้เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน เกิดการรับรู้สัมผัสบริเวณข้อต่อผ่านการทำกิจกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย จึงส่งผลให้เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลง

2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน ก่อนและหลัง การสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo มีผลดังตาราง

ตารางที่ 2

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน ก่อนและหลัง การสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo

	ค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ (ครั้ง/20 นาที)		ความถี่ลดลง คิดเป็นร้อยละ
	ก่อน	หลัง	
เด็กคนที่ 1 (เล่นมือ)	104.50	60	42.58
เด็กคนที่ 2 (ปรบมือ)	98.00	53	45.92
เด็กคนที่ 3 (สะบัดมือ)	75.30	43	42.90

ภาพที่ 1 : กราฟเส้น แสดงความถี่ของพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน

ภาพที่ 1 แสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ทั้ง 3 คน โดยนำมาเปรียบเทียบ ทั้ง 3 กราฟ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เพื่อลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก พบว่า เด็กออทิสติก ทั้ง 3 คน เมื่อได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo แล้ว มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลง เนื่องจากการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ดนตรีและการออกกำลังกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เด็กสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้หลาย ๆ อิริยาบถ เช่น การวิ่ง การกระโดด ดึง ลาก ผลักวัตถุ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดการพัฒนาระบบกล้ามเนื้อเล็ก และกล้ามเนื้อใหญ่ให้มีความแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว การประสานกันในระบบประสาทสัมผัส ช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลงได้

(สถาบันราชานุกูล, 2550) สอดคล้องกับการวิจัยของ พุทธิพงษ์ เพชรรัตน์ (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของนักเรียนออทิสติกอายุ 7-10 ปีในโรงเรียนศึกษาพิเศษ จากการใช้โปรแกรมปรับพฤติกรรมกิจกรรมการเคลื่อนไหว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนออทิสติกอายุ 7 –10 ปี ที่มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ จำนวน 3 คน กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ระยะเวลาที่ศึกษา 6 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าหลังการใช้โปรแกรมปรับพฤติกรรมกิจกรรมการเคลื่อนไหว นักเรียนออทิสติกมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ต่ำกว่าก่อนการทดลอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ แฟรง เคนเบอร์เกอร์ (Kenberger, 1979) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมผ่อนคลายกับเด็กวัย 9-10 ปี ที่มีการเรียนรู้และมีความก้าวร้าว ผลการศึกษาปรากฏว่า การใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมผ่อนคลาย ช่วยทำให้เด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้นและความก้าวร้าวลดลง รวมถึงงานวิจัยของ สตีเฟน ชาน (Chan, 2007) ได้ศึกษาผลของการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย เพื่อลดปัญหาพฤติกรรมซ้ำ ๆ ในเด็กที่มีภาวะออทิสซึม พบว่า การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายสามารถช่วยลดปัญหาพฤติกรรมซ้ำ ๆ ในเด็กที่มีภาวะออทิสซึมได้ และได้แนะนำว่า การออกกำลังกายที่ดีควรจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที ใน 3-4 วันต่ออาทิตย์

สรุป

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo เด็กออทิสติก ทั้ง 3 คน มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลง ดังนี้
 - 1.1 เด็กออทิสติก คนที่ 1 มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลงร้อยละ 30.14 ภายหลังจากการสอน 17 ครั้ง และลดลงร้อยละ 41.63 ภายหลังจากการสอน 49 ครั้ง
 - 1.2 เด็กออทิสติก คนที่ 2 มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลงร้อยละ 32.14 ภายหลังจากการสอน 17 ครั้ง และลดลงร้อยละ 43.88 ภายหลังจากการสอน 33 ครั้ง
 - 1.3 เด็กออทิสติก คนที่ 3 มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลงร้อยละ 41.57 ภายหลังจากการสอน 17 ครั้ง
2. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ก่อนและหลัง การสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo มีผลดังนี้
 - 2.1 เด็กออทิสติก คนที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความถี่พฤติกรรมซ้ำ ๆ (เล่นมือ) ก่อนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo อยู่ที่ 104.50 ครั้ง และหลังการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo มีค่าเฉลี่ยความถี่พฤติกรรมซ้ำ ๆ (เล่นมือ) อยู่ที่ 60.00 ครั้ง ลดลง 44.50 ครั้ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 42.58
 - 2.2 เด็กออทิสติก คนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยความถี่พฤติกรรมซ้ำ ๆ (ปรบมือ) ก่อนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo อยู่ที่ 98 ครั้ง และหลังการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo มีค่าเฉลี่ยความถี่พฤติกรรมซ้ำ ๆ (ปรบมือ) อยู่ที่ 53.00 ครั้ง ลดลง 45.00 ครั้ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 45.92

2.3 เด็กออทิสติก คนที่ 3 มีค่าเฉลี่ยความถี่พฤติกรรมซ้ำ ๆ (สะบัดมือ) ก่อนการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo อยู่ที่ 75.30 ครั้ง และหลังการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo มีค่าเฉลี่ยความถี่พฤติกรรมซ้ำ ๆ (สะบัดมือ) อยู่ที่ 43.00 ครั้ง ลดลง 32.30 ครั้ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 42.90

โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก สามารถนำไปเป็นแนวทางในการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกได้ แต่ผู้ที่ไม่ใช่ควรศึกษาเรื่องความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กออทิสติกและการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ให้เข้าใจเสียก่อน

2. ก่อนเริ่มการสอน ควรสังเกตเด็กออทิสติกทุกครั้ง เกี่ยวกับอารมณ์และความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องควรพูดคุยกับเด็กออทิสติกก่อนการสอน

3. สถานที่ที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม ควรเป็นสถานที่ที่เงียบสงบ มีสิ่งรบกวนให้น้อยที่สุด เช่น ไม่มีผู้คนเดินพลุกพล่าน ไม่ติดประตูหรือหน้าต่าง ไม่มีเสียงจากภายนอกรบกวน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ที่ได้รับการสอนโดยใช้การดนตรีร่วมกับกิจกรรมการเคลื่อนไหว ในรูปแบบอื่น ๆ อาจช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ ลดลงมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำการสอนโดยใช้โปรแกรม Mu-Mo ไปใช้การพัฒนาทักษะอื่น ๆ ของเด็กออทิสติก

3. ควรศึกษาการลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติก ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กานดา โต๊ะถม. (2551). *กิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กพิเศษระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2540). *การลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปลก ๆ ของเด็กที่ความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงพยาบาลราชานุกูล โดยให้การเสริมแรงแบบดีอาร์โอร่วมกับการให้อยู่นิ่ง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร].
- จรินทร์ ธานีรัตน์. (2524). กีฬาเพื่อมวลชน. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*, 7(202), 37-38.
- ชลธิชา สุดาลักษณ์ และ มลิวัลย์ ธรรมแสง. (2556). การลดพฤติกรรมซ้ำ ๆ ของเด็กออทิสติกโดยการออกกำลังกายแบบมีโครงสร้างทางสายตา โดยวิธีการ TEACCH. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 9(3), 59-70. <http://www.graduate.dusit.ac.th/journal/index.php/sdujournal/article/view/746>
- ชาติรี วิฑูรชาติ. (2546). “ออทิสซึม” ใน *กุมารเวชศาสตร์ เล่ม 1*. เรือนแก้วการพิมพ์.
- ดุขฎี บริพัตร ณ อยุธยา. (2522). *หนังสืออุทเทควิธีการสอนดนตรีนาฏศิลป์เบื้องต้น*. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- บุญเลิศ คำปิ่น. (2555). *การให้ความช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา*. สมาคมจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวภาคเหนือ. <http://ncga.in.th/pariyattitham/boonlert.pdf>
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552. (2552, 8 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง. หน้า 45-47.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ*. สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- พลิศรา อังศุสิงห์. (2548). *Music Therapy and Autism*. มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี. <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/sites/default/files/public/pdf/Music%20therapy%20and%20autism.pdf>
- พัชรี ผลโยธิน. (2537). *การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษา*. เอกสารการสัมมนาการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 4 – 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมมิตร.
- แพง ชินพงศ์. (2557). *ความพิเศษของดนตรี...พัฒนาเด็กพิเศษ*. MGR Online. <https://mgronline.com/qol/detail/9570000067415>
- พุดผิง พงษ์เพรรัตน์. (2552). *การศึกษาพฤติกรรมซ้ำๆ ของนักเรียนออทิสติกอายุ 7-10 ปีในโรงเรียนศึกษาพิเศษจากการใช้โปรแกรมปรับพฤติกรรมกิจกรรมการเคลื่อนไหว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- รุ่งนภา ทรัพย์สุพรรณ. (2546). *การศึกษาผลของกิจกรรมกระตุ้นการรับรู้และการเคลื่อนไหวโดยครอบครัวที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ แปลก ๆ การเล่นอย่างเหมาะสมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ของเด็กออทิสติก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร].
- สถาบันราชานุกูล. (2550). *โปรแกรมเน้นหนักการสำหรับเด็กออทิสติก*. โรงพิมพ์ สกสค.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2540). *การปรับพฤติกรรม*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดิศา ตินะมาศ. (2552). *การลดภาวะไม่อยู่นิ่งในเด็กออทิสติกโดยใช้เทคนิคสโนว์ไลน์* [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารจิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. ศูนย์ข้อมูลวิจัย Digital “วช”. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/CMU.the.2009.258
- ไหมไทย ไชยพันธุ์. (2557). *จิตวิทยา: แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน*. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(1), 21-33. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/article/view/53485/44342>
- อนุสิทธิ์ ภิบุญฤทธิ. (2555, 28 สิงหาคม). *คุณค่าของดนตรี*. Kruanusit. <https://bit.ly/3mg3exA>.
- Balsara, J. J., Jadhav, J. H., Muley, M. P., & Chandorkar, A. G. (1979). Effect of drugs influencing central serotonergic mechanisms on methamphetamine-induced stereotyped behavior in the rat. *Psychopharmacology*, 64(3), 303-307.
- Chan, S. (2007). *Grasping Africa: A Tale of Achievement and Tragedy*. London: IB Tauris.

Kenberger, F. (1979). *Relation Training with Aggressive Mentally Retarded Adults*. Ohio: Dissertation.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจ
แคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย
Development of Enrichment Curriculum to Enhance Entrepreneurship by
Integrating STEM Education with Canvas Business Model for Grade 7
Gifted Science Students at The Prince Royal's College

เฉลิมเกียรติ เพ็ชรภู^{1*}, สมเกียรติ อินทสิงห์^{2**}, ศักดา สวาทะนันท์^{3***}
Chaloemkiat Phetpoo^{1*}, Somkiart Intasingh^{2**}, Sakda Swathanan^{3***}

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย 50200

¹ Master of Education Program in Curriculum and Instruction
Faculty of Education, Chiang Mai University
239, Huay Kaew Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50200, Thailand

^{2,3} สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย 50200

^{2,3} Division of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chiang Mai University
239, Huay Kaew Road, Muang District, Chiang Mai, 50200, Thailand

รับบทความ: 4 กรกฎาคม 2565 ปรับปรุงบทความ: 28 กันยายน 2565 ตอปรับตีพิมพ์บทความ: 8 พฤศจิกายน 2565

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
อีเมล: pchaloemkiat@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อาจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ พัฒนาและศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ประชากร ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 5 คน และ 2) นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย 1 ห้องเรียน จำนวน 44 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ และแบบประเมินความสามารถในการพิชชีง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบได้แก่ (1) หลักการของหลักสูตร (2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (3) คำอธิบายรายวิชา (4) โครงสร้างหลักสูตร (5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ (7) บทบาทครู (8) บทบาทผู้เรียน และ (9) การวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมคุณภาพของหลักสูตรมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ และการพิชชีงอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ

การพัฒนาหลักสูตร การเป็นผู้ประกอบการ โมเดลธุรกิจแคนวาส ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to develop and study the result of use enrichment curriculum to enhance entrepreneurship by integrating STEM Education with Canvas Business Model for grade 7th gifted science students at The Prince Royal's College. The population in this research are 5 curriculum and instruction experts and 44 gifted science students of grade 7th of 2nd semester in academic year 2021 of The Prince Royal's College. Selecting sample by specific. This research is quantitative research. The research instruments were curriculum quality assessment form, business plan writing ability assessment form, and pitching ability

assessment form. Data were analyzed by means, percentage, and standard deviation. The results of this research were as follow: 1) Enrichment curriculum to enhance entrepreneurship by integrating STEM Education with Canvas Business Model for grade 7th gifted science students at The Prince Royal's College consist of 9 components in total: (1) Curriculum Principles (2) Curriculum Objectives (3) Course Description (4) Curriculum Structure (5) Learning Activities (6) Media and Learning Resources (7) Teacher Roles (8) Learners Roles and (9) Measurement and Evaluation. Overall, the quality of the curriculum was at the highest level. 2) The results of use enrichment curriculum to enhance entrepreneurship by integrating STEM Education with Canvas Business Model for grade 7th gifted science students at The Prince Royal's College were a very good level of business plan writing and pitching ability.

Keywords

Curriculum Development, Entrepreneurship, Canvas Business Model, Gifted Science

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีมีการกำหนดเป้าประสงค์ประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศผ่านนวัตกรรม มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรม นักคิด และผู้ประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562, 3) การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนในด้านการสร้างนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการถือเป็นสิ่งที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ (วศินีส อิศรเสนา ณ อยุธยา, 2559, 9) โดยการนำศาสตร์ทั้ง 4 มาบูรณาการการเรียนรู้เข้าด้วยกันได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทดลองปฏิบัติและเน้นการคิดเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการส่งเสริมคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่จะช่วยยกระดับนวัตกรรมให้มีมูลค่าทางธุรกิจ ประกอบด้วย การเขียนแผนธุรกิจ ซึ่งเครื่องมือที่ช่วยในการเขียนแผนธุรกิจ คือ โมเดลธุรกิจแคนวาส (Business Model Canvas) (Osterwalder & Pigneur, 2010, 4) ทำให้การเขียนแผนธุรกิจเป็นระบบมากขึ้นภายใต้องค์ประกอบ 9 มิติ และ การพิชชิง (Pitching) เป็นการนำเสนอไอเดียของผู้ประกอบการให้กับนักลงทุนเพื่อร่วมลงทุนในธุรกิจ (กฤตนัน วิโรจน์สายลี, 2562) ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมดังกล่าวโดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการจะทำให้บรรลุตามเป้าประสงค์ประเทศไทย 4.0 ได้ (สุพัชรา ดิษฐบรรจง, 2562)

โรงเรียนบรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทำการสอนแบบสหศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย (อนุบาล 3) ถึง

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม ได้รับความร่วมมือกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดตั้งห้องเรียนพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีการใช้หลักสูตรส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม มีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบสะเต็มศึกษา เป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่สิ่งที่นักเรียนในห้องเรียนนี้ยังต้องส่งเสริม คือ การยกระดับนวัตกรรมให้มีคุณค่าในเชิงธุรกิจ อาทิ การเขียนแผนธุรกิจจากนวัตกรรม การระดมกลุ่มเป้าหมาย การทำสื่อการนำเสนอที่ทันสมัย และการนำเสนอที่กระชับและดึงดูดผู้ฟัง กล่าวคือนักเรียนยังขาดการส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ การขาดการวางระบบงานในการเขียนแผนธุรกิจ และยังไม่ชัดเจน อาทิ การกำหนดกลุ่มลูกค้า การระบุหุ้นส่วนทางธุรกิจ และการระบุรายได้จากธุรกิจ เป็นต้น รวมถึงนักเรียนยังขาดทักษะในการนำเสนอที่ดี เช่น การนำเสนอกลุ่มลูกค้า การนำเสนอแผนการในอนาคต การอธิบายจุดเด่นของนวัตกรรม การทำสื่อนำเสนอที่ยังขาดความทันสมัย และการใช้เวลาในการนำเสนอเกินกว่าเวลาที่กำหนด (โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย, 2563, 1-5) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนยังขาดหลักสูตรที่จะส่งเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนมีทักษะดังกล่าว แนวทางหนึ่ง คือ การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับโมเดลธุรกิจแคนวาส มีลักษณะเป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมให้กับนักเรียนนอกเหนือเวลาเรียนปกติ ซึ่งมีประโยชน์สำหรับการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ให้มีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการผ่านการเขียนแผนธุรกิจและการพิชชิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ (2562, 232-241) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลดีขึ้น และ นงลักษณ์ แพงเรือน (2558, 210-233) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลตามแนวคิดฐานสมรรถนะสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์และผู้ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาให้รับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนโครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ จึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรที่มีส่วนส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับโมเดลธุรกิจแคนวาส สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ทั้งนี้หลักสูตรที่พัฒนาจะสามารถนำไปดำเนินการใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนและมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ และเกิดทักษะการเขียนแผนธุรกิจและการพิชชิง ซึ่งมีความน่าสนใจและเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมดังหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตร

Tyler (1949, 1) ให้ความหมายของหลักสูตร คือ หลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทั้งหมด มีโรงเรียนเป็นวางแผนและกำกับเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย

Taba (1962, 11) ให้ความหมายของหลักสูตร คือ หลักสูตรเป็นแผนการเกี่ยวกับการเรียนรู้

Saylor and Alexander (1974, 17) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ แผนสำหรับการจัดเตรียมโอกาสในการเรียนรู้ให้กับบุคคลที่จะได้รับการศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, 6) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง มวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

สมเกียรติ อินทสิงห์ (2563, 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรคือ EPOSAD ซึ่งประกอบด้วย มวลประสบการณ์ทั้งหมด (Curriculum as Experience) แผนในการจัดการศึกษา (Curriculum as Plans) ผลลัพธ์ทางการศึกษา (Curriculum as Outcomes) รายวิชาหรือเนื้อหาสาระวิชา (Curriculum as Subject or Subject matters) กิจกรรมการเรียนรู้ (Curriculum as Activities) และเอกสารทางการศึกษา (Curriculum as Document)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2564, 61) ให้ความหมายว่าหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังไว้

จากการให้ความหมายของหลักสูตรที่นักการศึกษาต่างประเทศและไทยข้างต้นได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่ครูผู้สอนจัดให้กับนักเรียน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายปลายทางที่ชัดเจน มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการจัดเตรียมเนื้อหาสาระวิชาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน รวมถึงมีการจัดเตรียมเอกสารในการจัดการเรียนการสอนที่มีเหมาะสมที่จะช่วยให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. หลักสูตรเสริม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, 10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริม คือ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มีระยะเวลาในการใช้หลักสูตรไม่มากนัก เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรือพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะด้าน

ทศริน โตนุช (2561, 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริม คือ มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในทักษะด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับ การพัฒนาความรู้ทักษะการคิดขั้นสูง และยังส่งผลให้นักเรียนบรรลุผลสำเร็จทางการเรียน มุ่งเน้นกระบวนการคิดโดยมุ่งให้นักเรียนได้พบกับเหตุการณ์ใหม่ ๆ และให้นักเรียนได้คิดอย่างมีเหตุผลสามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้

Davis and Rimm (2004, อ้างถึงใน ทศริน โตนุช, 2561, 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่นิยมใช้สำหรับผู้ที่มีคุณลักษณะทางบวกและคุณลักษณะทางลบโดยคุณลักษณะทางบวก ได้แก่ คุณลักษณะด้านปัญญา ความถนัดทางวิชาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการเป็นผู้นำ ศิลปะการแสดงและภาพ ความสามารถทางอวัยวะเคลื่อนไหวและด้านเจตพิสัย ส่วนคุณลักษณะทางลบ ได้แก่ พัฒนาการทางปัญญาล่าช้า ความยากลำบากในการปรับตัวอันเป็นผลจากความแตกต่าง ทางสติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ต่ำโดยเฉพาะในเรื่องที่ไม่สนใจพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับสังคมโดยเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน

จากการให้ความหมายของหลักสูตรเสริมของนักการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรเสริม หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพิ่มเติมให้กับนักเรียน มีการเพิ่มเติมเนื้อหาจากหลักสูตรปกติ และใช้เวลา นอกเหนือจากเวลาเรียนปกติในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3. การเป็นผู้ประกอบการ

ธงชัย สุทธิสม (2560, 8) ได้อธิบายความหมายของการเป็นผู้ประกอบการว่า การเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง กระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งของการสร้างความมั่งคั่งให้เพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการจะรับความเสี่ยงหลักที่อาจเกิดขึ้นในเรื่องของเงินทุน เวลา และหรือความผูกพันในอาชีพในการที่จะสร้างคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่อาจเป็นสิ่งใหม่หรือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยการใช้ทักษะและทรัพยากรที่มีอยู่

กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล (2562, 15) ได้ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งธุรกิจใหม่ โดยเผชิญกับความเสี่ยง และความไม่แน่นอนทางธุรกิจ เพื่อแสวงหาผลกำไร และความเติบโต

Garbuio (2018, อ้างถึงใน กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล, 2562, 16) ได้อธิบายความหมายของการเป็นผู้ประกอบการไว้อย่างน่าสนใจว่า การเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ลักษณะของผู้ที่ศึกษาการสร้างธุรกิจรวมถึงกระบวนการทำธุรกิจใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงผู้ที่ผลิตสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อ โดยสร้างร้านหรือองค์กรเพื่อการขายสินค้า และบริการเหล่านั้น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความสนใจเริ่มทำธุรกิจใหม่เป็นของตนเอง มีคุณลักษณะเฉพาะตัว ได้แก่ ความกล้าเสี่ยง ความพยายาม ความมุ่งมั่น มักจะแสวงหาโอกาสในการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ เพื่อก้าวไปสู่การประสบความสำเร็จในธุรกิจของตน

4. สะเต็มศึกษา

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) ได้ให้ความหมายของสะเต็มศึกษาคือ แนวทางการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ไปใช้ในการเชื่อมโยงและแก้ปัญหา ในชีวิตจริง รวมทั้งพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (2561, 3) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา คือ แนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

Hom and Dobrijevic (2022) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา คือ หลักสูตรที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดในการบูรณาการความรู้ใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ในรูปแบบสหวิทยาการและแบบประยุกต์ โดยสะเต็มศึกษาจะรวมทั้ง 4 วิชาเข้าไว้ในกระบวนการทัศน์ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกันบนพื้นฐานของการใช้งานในโลกแห่งความเป็นจริง

Dalton (2020) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา คือ ปรัชญาการสอนที่รวมทั้ง 4 สาขาวิชาเข้าด้วยกัน เป็นการบูรณาการข้ามสาขาวิชา โดยการเรียนการสอนจะเน้นเกี่ยวกับในโลกแห่งความเป็นจริง และวิธีการสอน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สะเต็มศึกษา คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้จาก 4 ศาสตร์ ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ผสมกับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม โดยผู้เรียนจะได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี มีการพัฒนาความคิดขั้นสูง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และนำองค์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

5. โมเดลธุรกิจแคนวาส

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2563) ได้ให้ความหมายของโมเดลธุรกิจแคนวาส คือ เครื่องมือใหม่สำหรับผู้ประกอบการที่กำลังคิดจะ “ลงทุน” เริ่มต้นธุรกิจ หรือปรับปรุงธุรกิจเดิมให้เติบโตมากยิ่งขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงในการทำธุรกิจนั้น ๆ และทำให้เรารู้และเข้าใจภาพรวมของธุรกิจของตัวเองได้มากขึ้น

Osterwalder and Pigneur (2010, 4) ได้ให้ความหมายของโมเดลธุรกิจแคนวาส คือ คู่มือสำหรับผู้มีวิสัยทัศน์ ผู้เปลี่ยนเกม หรือผู้ที่พยายามปรับเปลี่ยนโมเดลธุรกิจที่ล้าสมัยและออกแบบองค์กรในอนาคต

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า โมเดลธุรกิจแคนวาส คือ เครื่องมือที่ช่วยในการเขียนแผนธุรกิจสมัยใหม่ เหมาะสำหรับผู้ที่เริ่มทำธุรกิจ โดยเครื่องมือนี้จะช่วยในการวางแผน ทำให้เจ้าของธุรกิจเข้าใจภาพรวมธุรกิจของตนมากขึ้น

6. การพิชชิง

จิราภา วิทยากรักษ์ (2558) ได้ให้ความหมายของการพิชชิง คือ วิธีการนำเสนอแผนธุรกิจของนักธุรกิจรุ่นใหม่ผู้พัฒนาสิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมให้โดนใจในระยะเวลาอันสั้นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ อาทิเช่น ดึงดูดให้นักลงทุนตัดสินใจมาร่วมลงทุนทำธุรกิจด้วย

สิริพงศ์ จิงถาวรณ (2561, 238) ได้ให้ความหมายของการพิชชิง คือ การนำเสนอไอเดีย สินค้า แผนธุรกิจ โครงการ ต่อกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า ผู้บริหาร หรือนักลงทุนให้เข้าเป้า

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2563) ได้ให้ความหมายของการพิชชิง คือ การเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของเรา โดยการนำเสนอแผนธุรกิจในเวลาสั้นๆ ให้กับกลุ่มนักลงทุน ลูกค้า หรือกรรมการ

Carpineanu (2021) ได้กล่าวถึงการพิชชิง คือ นำเสนอหรืออธิบายแผนธุรกิจต่อนักลงทุน เพื่อให้ นักลงทุนตัดสินใจและเข้ามาร่วมลงทุนได้อย่างถูกต้อง

จากการให้ความหมายของการพิชชิงโดยหน่วยงานและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการพิชชิง คือ การนำเสนอแผนธุรกิจ ไอเดีย สินค้า ให้กับผู้ที่สนใจ หรือนักลงทุนในเวลาสั้น ๆ เพื่อให้ตัดสินใจมาร่วมลงทุนทำธุรกิจด้วย ถือเป็นการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

7. นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

เฉลียวศรี พิบูลชล และคณะ (2554, 10) ได้ให้ความหมายของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่น ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน เช่น ด้านสติปัญญา (ทักษะการคิด) ความสามารถทางวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นที่มีระดับอายุ สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ใกล้เคียงกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, 35) ได้สรุปความหมายของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่แสดงถึงความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถด้านดนตรี ความสามารถด้านกีฬา และความสามารถทางวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่จะพัฒนาความสามารถได้อย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเด็กและเยาวชนอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

Renzulli (1976, 303-326) กล่าวว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่มีความสามารถทางสติปัญญาที่ดี มีความมุ่งมั่นหรือมุ่งมั่นสูง และต้องมีความคิดสร้างสรรค์สูง

ผู้วิจัยสรุปความหมายของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่มีความโดดเด่นด้านสติปัญญาหรือด้านอื่น ๆ มากกว่านักเรียนปกติ แสดงออกมาให้เห็นเด่นชัด และสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน ต้องการกระบวนการจัดการศึกษาที่แตกต่าง หรือการบริการที่นอกเหนือไปจากโปรแกรมปกติในโรงเรียน โดยการออกแบบกิจกรรมของแต่ละสาระการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียน

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านหลักสูตรและการสอนที่ได้รับการยอมรับไม่ต่ำกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยประเมินในประเด็นความถูกต้องขององค์ประกอบหลักสูตร และคำถามปลายเปิดที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรเสริม การส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ แนวคิดสะเต็มศึกษา โมเดลธุรกิจแคนวาส และบริบทนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์

2) ออกแบบหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสโดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรได้แก่ หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทผู้เรียน และการวัดและประเมินผล

3) นำหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสที่ออกแบบเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบถึงความถูกต้องของหลักสูตร เพื่อปรับปรุงแก้ไขในเบื้องต้น และนำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ

คุณภาพของหลักสูตรด้วยแบบประเมินหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส จากนั้นนำหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส มาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และจัดทำหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้วยแบบประเมินหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส
- 2) นำหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส มาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง โดยให้คะแนนตามรูบริกส์ที่ได้สร้างขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนห้องที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 44 คน ได้มาจากการสอบคัดเลือกตามเกณฑ์ของห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ของโรงเรียน จึงมั่นใจได้ในระดับหนึ่งว่านักเรียนจะมีพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเหมาะกับการใช้หลักสูตรที่มีการบูรณาการสะเต็มศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ โดยมีค่า IOC รายข้อตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ถือว่าสามารถนำไปใช้ได้ และแบบประเมินความสามารถในการพิชซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และรูบริกส์ในการให้คะแนน โดยมีค่า IOC รายข้อตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ถือว่าสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่

- 1) ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ในคาบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ช่วงเวลาพักกลางวัน และช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ในรูปแบบออนไลน์ เป็นเวลา 20 ชั่วโมง ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2564 ถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีกำหนดวันและเวลาในการนำหลักสูตรไปใช้ในรูปแบบออนไลน์
- 2) ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 2 เรื่อง โมเดลธุรกิจแคนวาส (Business Model Canvas) และจากแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 4 ธุรกิจของผู้ประกอบการ (Business of Entrepreneur) และแบบประเมินความสามารถการพิชชิง จากแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 3 Pitching และจากแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ ธุรกิจของผู้ประกอบการ (Business of Entrepreneur) หลังจากทดลองใช้หลักสูตรครบทั้ง 20 ชั่วโมง ดำเนินการโดยผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ที่ได้มาจากการที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรเสริม การส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ แนวคิดสะเต็มศึกษา โมเดลธุรกิจแคนวาส และบริบทนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ จากนั้นออกแบบหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสโดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรได้แก่ หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทผู้เรียน และการวัดและประเมินผล จากนั้นนำหลักสูตรที่ออกแบบเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบถึงความถูกต้องของหลักสูตร จากนั้นนำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้วยแบบประเมินหลักสูตร ก่อนจะนำมาปรับปรุงและจัดทำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย หลักสูตรดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยประกอบด้วยองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) บทบาทครู 8) บทบาทผู้เรียน และ 9) การวัดและการประเมินผล

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตร (N = 5)

องค์ประกอบหลักสูตร	ผลการประเมิน		
	μ	σ	แปลผล
1. หลักการของหลักสูตร	4.92	0.11	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.95	0.10	มากที่สุด
3. คำอธิบายรายวิชา	5.00	0.00	มากที่สุด
4. โครงสร้างหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.96	0.09	มากที่สุด
6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
7. บทบาทครู	5.00	0.00	มากที่สุด
8. บทบาทผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
9. การวัดและการประเมินผล	4.85	0.10	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.96	0.05	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย พบว่ามีคุณภาพเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.96$ และ $\sigma = 0.05$)

นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย มีองค์ประกอบของหลักสูตรครบถ้วน ถูกต้องตามหลักวิชาการ หลักการของหลักสูตรมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาชาติ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ ให้มีการเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีสอดแทรกสะเต็มศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบกิจกรรมเรียนรู้ที่มีการบูรณาการสะเต็มศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร

2. ผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประเมินผลโดยครูผู้ออกแบบหลักสูตร หลังการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถ

พิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ที่ผ่านการปรับปรุงหลักสูตรตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ (N = 44)

ความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ	ผลการประเมิน			
	μ	ร้อยละ	σ	แปลผล
1. การระบุปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย	4.80	95.91	0.41	ดีมาก
2. การบอกคุณค่าของธุรกิจ	4.84	96.82	0.37	ดีมาก
3. การระบุช่องทางการติดต่อลูกค้า	4.75	95.00	0.44	ดีมาก
4. การระบุแนวทางรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า	4.82	96.36	0.50	ดีมาก
5. การระบุการสร้างรายได้จากธุรกิจ	4.20	84.09	0.85	ดีมาก
6. การระบุทรัพยากรหลักของธุรกิจ	4.82	96.36	0.39	ดีมาก
7. การระบุกิจกรรมหลักของธุรกิจ	4.32	86.36	0.60	ดีมาก
8. การระบุหุ้นส่วนทางธุรกิจ	4.27	85.45	1.06	ดีมาก
9. การระบุโครงสร้างต้นทุน	4.84	96.82	0.53	ดีมาก
เฉลี่ย	4.62	92.58	0.29	ดีมาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า หลังจากใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย แล้วนักเรียนมีความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 4.62$ คิดเป็นร้อยละ 92.58 และ $\sigma = 0.29$)

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความสามารถในการพิชชิงของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย ซึ่งประเมินผลโดยครูผู้ออกแบบหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิด สะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาส ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลคะแนนความสามารถในการพิชชิง (N=44)

ความสามารถในการพิชชิง	ผลการประเมิน			
	μ	ร้อยละ	σ	แปลผล
1. การระบุกลุ่มลูกค้า	4.34	86.82	0.68	ดีมาก
2. การระบุจุดเด่นของธุรกิจ	4.50	90.00	0.59	ดีมาก
3. การระบุขนาดกลุ่มเป้าหมาย	4.41	88.18	0.58	ดีมาก

ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลคะแนนความสามารถในการพิชชิ่ง (N=44) (ต่อ)

ความสามารถในการพิชชิ่ง	ผลการประเมิน			
	μ	ร้อยละ	σ	แปลผล
4. การระบุแผนการในอนาคต	4.43	88.64	0.55	ดีมาก
5. ภาพรวมการนำเสนอ	4.20	84.10	0.70	ดีมาก
รวม	4.37	87.55	0.53	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า หลังจากใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย แล้วนักเรียนมีความสามารถในการพิชชิ่งอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 4.37$ คิดเป็นร้อยละ 87.55 และ $\sigma = 0.53$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีคุณภาพเฉลี่ยโดยภาพรวมด้านความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.96$ และ $\sigma = 0.05$) เนื่องจากในกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการ (2551, 1-35) พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการออกแบบหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ จะทำให้หลักสูตรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาทฤษฎี หลักการ และมีการรวบรวมข้อมูลในเรื่ององค์ประกอบของหลักสูตรจากนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย Tyler (1949, 78) Taba (1962, 10) สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, 12) สุเทพ อ่วมเจริญ (2557, 15) และ สมเกียรติ อินทสิงห์ (2563, 19) อีกทั้งมีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรของ พันทิวา กุมภีโร (2560, 51) ผู้วิจัยพบว่าการจะพัฒนาหลักสูตรที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบหลักสูตรที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยหลักสูตรควรประกอบด้วย 9 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) บทบาทครู 8) บทบาทผู้เรียน และ 9) การวัดและการประเมินผล

2. ผลการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อย

แยลส์วิทยาลัย พบว่านักเรียนที่ผ่านการใช้หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย มีความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ และความสามารถในการพิชชิ่งอยู่ในระดับดีมาก อันเนื่องมาจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถดังกล่าว ได้แก่ 1) การบูรณาการการจัดการศึกษาแบบสะเต็มศึกษา โดยในหลักสูตรจะส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สะเต็มศึกษาในการออกแบบนวัตกรรม ที่มีการบูรณาการองค์ความรู้ทั้ง 4 ศาสตร์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดเชิงออกแบบ และการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน มีการส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาโดยเริ่มจากสิ่งรอบตัว ครูมีการใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การระบุปัญหา ส่งเสริมกระบวนการสืบค้นหาความรู้เพื่อนำไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่สนใจ โดยผู้เรียนสามารถระบุงค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การใช้ความรู้ทางเทคโนโลยี มีการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ และมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ กับการสร้างนวัตกรรมของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า สะเต็มศึกษามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมการบูรณาการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม อีกทั้งยังส่งเสริมทักษะในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสาร (Ulger & Cepni, 2020, 443) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนแผนธุรกิจได้ ปัจจัยที่สองคือ การบูรณาการโมเดลธุรกิจแคนวาส โดยเหตุผลที่เลือกเครื่องมือนี้ เนื่องจาก โมเดลธุรกิจแคนวาสเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มต้นในการทำธุรกิจ ทำให้ผู้ที่ใช้เครื่องมือนี้เข้าใจภาพรวมของธุรกิจผ่านองค์ประกอบทั้ง 9 มิติได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lima and Baudier (2017, 159) พบว่า โมเดลธุรกิจแคนวาสเข้าถึงง่าย เรียนรู้ได้สะดวก และง่ายต่อการนำไปใช้ ซึ่งโมเดล โดยผู้วิจัยได้มีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร ที่พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนในการเขียนแผนธุรกิจโดยใช้โมเดลธุรกิจแคนวาส อาทิ การวิเคราะห์องค์ประกอบ 9 มิติ และการเขียนแผนธุรกิจที่ถูกต้อง เป็นต้น และปัจจัยสุดท้าย คือ การบูรณาการการพิชชิ่ง ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูล พบว่า การพิชชิ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะดึงดูดผู้ที่สนใจมาร่วมลงทุนทำธุรกิจ ผ่านการนำเสนอในเวลาอันสั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Redko and Moskalenko (2021, 21) พบว่า การพิชชิ่งเป็นการใช้เวลาสั้น ๆ ในการนำเสนอธุรกิจ โดยผู้ที่ทำการพิชชิ่งควรทำความเข้าใจและสามารถอธิบายภาพรวมของผลิตภัณฑ์ เพื่อดึงดูดนักลงทุนให้สนใจ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยเริ่มตั้งแต่พื้นฐานของการพิชชิ่งที่ดี การทำสื่อแนะนำที่น่าสนใจ การนำผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านการพิชชิ่ง มาร่วมแชร์ประสบการณ์ให้กับนักเรียน จากปัจจัยที่กล่าวมาจึงส่งผลให้นักเรียนที่ผ่านการใช้หลักสูตรในงานวิจัยนี้มีความสามารถในการเขียนแผนธุรกิจ และความสามารถในการพิชชิ่ง อยู่ในระดับดีมาก

สรุป

หลักสูตรเสริมการเป็นผู้ประกอบการโดยบูรณาการสะสมเต็มศึกษากับโมเดลธุรกิจแคนวาสสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย เป็นหลักสูตรทางเลือกที่มีลักษณะเฉพาะ เหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องการยกระดับคุณค่านวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์ให้มีมูลค่าในเชิงธุรกิจ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรมีการบูรณาการแนวคิดสะสมเต็มศึกษา ร่วมกับการใช้โมเดลธุรกิจแคนวาส ออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อช่วงวัยของผู้เรียน อีกทั้งยังมีการฝึกการนำเสนอผ่านการพิชชิง ทำให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ในอนาคตหากมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในควรใช้แนวคิดที่อื่น ๆ อาทิ การเรียนรู้ที่ใช้การทำงานเป็นฐาน (Work – Based Learning) ซึ่งเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเข้ามาเติมเต็มในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีสำหรับการพิชชิง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ได้ร่วมกันทำงานเป็นทีม และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดเป็นสมรรถนะของผู้เรียนได้ อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โมเดลธุรกิจแคนวาสในบางครั้งอาจจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาร่วม เนื่องด้วยมุมมองของครูผู้สอนบางครั้งยังขาดการมองภาพรวมของธุรกิจในมิติอื่น ๆ และการยกตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเขียนแผนธุรกิจและการพิชชิงควรเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เนื่องจากประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนยังน้อย อาจทำให้ความเข้าใจในเนื้อหามีความล่าช้า ครูผู้สอนจำเป็นต้องหาตัวอย่างที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าใจได้ง่าย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. http://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf
- กฤตนัน วิโรจน์สายลี. (2562, 12 มีนาคม). *บทที่ 49 : หลักพื้นฐานของการ Pitching*. Sales101thailand. <https://sales101thailand.com/basic-principles-of-pitching/>
- กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล. (2562). *การเป็นผู้ประกอบการและการสร้างธุรกิจใหม่*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- จิราภา วิทยารักษ์. (2562, 26 สิงหาคม). “Pitch” สกิลใหม่ที่นักนำเสนอมืออาชีพต้องมี. *กรุงเทพธุรกิจ*. <https://www.bangkokbiznews.com/pr-news/biz2u/265561>
- เฉลียวศรี พิบุลชล, อรุณี วิริยะจิตรรา, และ อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. (2554). *การพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ*. ออฟเซ็ท. <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1093-file.pdf>
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 8 ฉบับปรับปรุง). เอ็มดี ออลกราฟิก.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). *Business Model Canvas*. <https://www.set.or.th/set/enterprise/html.do?name=bmc>

ทัสริน โตนุช. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรเสริม เรื่อง วิทยาศาสตร์สุขภาพกับความงามและการชะลอวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]*. <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Tassarini.Ton.pdf>

ธงชัย สุทธิสม. (2560). *การเป็นผู้ประกอบการ*. ส.ส.ท.

นงลักษณ์ แพงเรือน. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลตามแนวคิดฐานสมรรถนะ สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50683>

พันทิวา กุมภีโร. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบท โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]*. SNRU e-Thesis. https://gsmsis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=55632227104

ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]*. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2666/1/58253904.pdf>

โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลสวิทยาลัย. (2563). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self – Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2563*. https://a069c3b0-7366-4d77-885b-6e23d6b16151.filesusr.com/ugd/83f488_e0eb36df33e64eeebec9d7cd8b08688a.pdf

วศินีส อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2559). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ STEM Education (สะเต็มศึกษา)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. อาร์ แอนด์ ปรีน.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *STEM Education Thailand สะเต็มศึกษา ประเทศไทย*. Stemedthailand. http://www.stemedthailand.org/?page_id=23

สมเกียรติ อินทสิงห์. (2563). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา*. หน่วยพิมพ์เอกสารคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/09/Rev-05-ยุทธศาสตร์ชาติ.docx>

- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2561). *THE KNOWLEDGE*. โคคุน แอนด์ โค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *การศึกษาศาสนาและรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย: กรณีผู้มีความสามารถพิเศษ*. พรึกหวานกราฟฟิค. <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1711-file.pdf>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). *Business Model Canvas เครื่องมือสร้างโมเดลธุรกิจ*. <https://www.smeknowledgecenter.com/slides/slide/business-model-canvas-213>
- สิริพงศ์ จีงถาวรณ. (2561). *LEAN ผู้ประกอบการยุคใหม่ จากก้าวเล็กๆ สู่ก้าวที่ยิ่งใหญ่ในโลกธุรกิจ*. 7D ACADEMY.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). *การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุพัชรา ดิษฐบรรจง. (2562). *ความสำคัญของผู้ประกอบการเยาวชนและการเตรียมความพร้อมของเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม*. Ltd. <https://www.itd.or.th/wp-content/uploads/2019/06/unnamed-file1.pdf>
- Carpineanu, S. (2021, March 4). *How to Create a Successful Business Pitch*. Visme. <https://visme.co/blog/business-pitch>
- Dalton, W. (2020, August 25). *What is STEM?* Pearson. <https://pearsonaccelerated.com/blog/stem>
- Hom, E. J. & Dobrijevic, D. (2022, February 17). *What is STEM Education?* Livescience. <https://www.livescience.com/43296-what-is-stem-education.html>
- Lima, M. & Baudier, P. (2017). Business Model Canvas Acceptance among French Entrepreneurship Students: Principles for Enhancing Innovation Artefacts in Business Education. *Journal of Innovation Economics & Management*, 23(2), 159. <https://doi.org/10.3917/jie.pr1.0008>
- Osterwalder, A. & Pigneur, Y. (2010). *Business model generation: A handbook for visionaries, game changers, and challengers*. Bridge Communications.
- Redko, O. & Moskalenko, O. (2021). Psychological Strategies in the Process of Pitching New Business Opportunities. *Education of Economists and Managers*, 59(1), 21–30. <https://econjournals.sgh.waw.pl/EEiM/article/download/2718/2415>
- Renzulli, J. S. (1976). The enrichment triad model. A guide for developing defensible programs for the gifted and talented. *Gifted Child Quarterly*, 20(3), 303–326. <https://doi.org/10.1177/001698627602000327>

Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1974). *Planning Curriculum for Schools*. Rinehart and Winston.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. Harcourt, Brace and World.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. The University of Chicago Press.

Ulger, B. B. & Cepni, S. (2020). Gifted education and STEM: A Thematic Review. *Journal of Turkish Science Education*, 17(3), 443-466. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1272816.pdf>

พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
Consumer Behavior and Marketing Mix Factors
in choosing to use the fresh market service, Mueang District,
Chiang Mai Province

นิชา ทองจำรูญ^{1*}, ัญญารัตน์ ลีนฤๅษี², นุชจรี ทียะบุญ³
Nicha Thongjumroon^{1*}, Tanyarut Linruesee², Nutchari Teeyabun³

^{1,2,3} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

120 ถนนมหิดล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

^{1,2,3} Faculty of Business Administration, The Far Eastern University

120 Mahidol Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50100, Thailand

รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2565

ปรับปรุงบทความ: 19 ตุลาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 22 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมผู้บริโภค ในการเลือกใช้บริการตลาดสด 2) ส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรคือกลุ่มผู้มาใช้บริการตลาดสด ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ One Way ANOVA และ ค่า F-test โดยมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.963 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคส่วนใหญ่จะเลือกใช้บริการตลาดสด สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง โดยอยู่ระหว่างช่วงเวลา 15.01-20.00 น. ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้ง 201-500 บาท เวลาเฉลี่ยในการใช้บริการ 1 ชั่วโมงต่อครั้ง เมื่อพิจารณาส่วนประสมทางการตลาดบริการ พบว่าปัจจัยทุกด้านอยู่ในระดับมาก การทดสอบสมมติฐานด้านอายุและรายได้ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นผู้ประกอบการตลาดสด

* ผู้เขียนหลัก (อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น)

อีเมล: Nicha@feu.edu

ต้องวางแผนการตลาดเพื่อหากลยุทธ์ที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้บริโภค ทั้งนี้การจัดทำคอนเทนต์ เป็นรูปแบบการสื่อสารออนไลน์ สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้นรวมถึงการเพิ่มยอดขาย

คำสำคัญ

พฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด ตลาดสด การเลือกใช้บริการตลาดสด

Abstract

The Objectives of this research article were 1) to study consumer behavior in choosing fresh-food market services, and 2) to study a marketing mix in choosing fresh-food market services in Muang District, Chiang Mai Province. The population was a group of people who used the services of the fresh-food markets in Muang District, Chiang Mai Province. The sample group in this research consisted of 400 people. The questionnaires were used to collect data. The statistics used in the descriptive analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. Hypothesis testing of factors affecting fresh market service selection by using inferential statistics such as One Way ANOVA and F-test. The Reliability value of Alpha coefficient at 0.963. The results of the study found that most of the consumer behavior chose to use the fresh-food market services 1-2 times a week, between 15.01-20.00 hrs. with the average expense per time at 201-500 baht and average time of using the services at 1 hour per time. When considering the marketing mix in services, it was found that all factors were at a high level. The hypothesis test revealed that the factors on age and income which were different affected the marketing mix that influenced the choice of using fresh-food market services differently at statistically significant level of 0.05. Differences in age and income affected the selection of fresh-food market services. Therefore, fresh-food market operators needed to plan their marketing strategies to find strategies that matched their consumer groups. In this regard, the present content creation in a form of online communication that has gained the attention of consumers can reach more customers and increase sales.

Keywords

Consumer Behavior, Marketing Mix, Fresh-food Markets, Fresh-food Market Service Selection

บทนำ

ตลาดสด เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาตั้งแต่สมัยอดีต นับได้ว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งวัฒนธรรม วิถีชีวิตคนไทย อีกทั้งยังบ่งบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่นั้น ๆ รวมทั้งยังเป็นการสร้างงานให้กับคนในพื้นที่ได้เป็นเจ้าของธุรกิจค้าขายเล็ก ๆ แต่เมื่อรูปแบบการค้าที่เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูงไม่ว่าจะในรูปแบบการค้าปลีกสมัยใหม่ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ รวมถึงธุรกิจออนไลน์ ทั้งนี้เจ้าของตลาดสด รวมถึงผู้ประกอบการพ่อค้า แม่ค้าในตลาดจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภคมากขึ้น

ปัจจุบันรูปแบบธุรกิจหลาย ๆ รูปแบบมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันมากขึ้น ในปี 2560 รูปแบบการค้าที่เรียกว่า E-Commerce ในประเทศไทยมีการเติบโตไม่เก็นร้อยละ 15 และมีการคาดการณ์อีก 3-5 ปีข้างหน้ามูลค่าตลาดจะเพิ่มขึ้นถึงขั้นก้าวกระโดดหลายเท่าตัว ตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเดินทางนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” ของรัฐบาล (ผู้จัดการ 360, 7 กันยายน 2560) ส่งผลให้รูปแบบการค้ามีการแข่งขัน จากสถานการณ์การแข่งขันระบบการค้าสมัยใหม่ (Modern Trade) ขนาดใหญ่ และรูปแบบการขายออนไลน์ (Online Marketing) ผลกระทบกลยุทธ์สงครามราคา (Price War) รูปแบบกลยุทธ์ต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความนิยมในการเข้าใช้บริการตลาดสดลดลง หากเจ้าของตลาดสดรวมถึงผู้ประกอบการพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยในตลาดไม่ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลเสียต่อตลาดสดทั้งทางตรง ทางอ้อม และความอยู่รอดของธุรกิจ นอกจากนี้การแข่งขันด้านการตลาดกับร้านค้าปลีกประเภทอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ค่อนข้างรุนแรง อีกทั้งต้องแข่งขันกับร้านค้าปลีกประเภทอื่น ๆ อาทิ ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านขายสินค้าเฉพาะอย่าง ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าที่มีการลงทุนเปิดสาขาใหม่ในภูมิภาค และรีโนเวทสาขาเดิม อีกทั้งจำนวนร้านสะดวกซื้อและซูเปอร์มาร์เก็ต มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและเติบโตได้ดีจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ชอบความสะดวกสบาย รวมถึงการปรับรูปแบบธุรกิจของค้าปลีกขนาดใหญ่ โดยมุ่งเน้นขยายสาขาสีขนาดเล็กใกล้แหล่งชุมชนเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ครอบคลุมมากขึ้น (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรี, 2564) ทั้งนี้ผู้ประกอบการตลาดสดจึงจำเป็นต้องปรับตัว รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการกลยุทธ์ตลาดสดเพื่อให้พ่อค้าแม่ค้ารายย่อยรวมถึงตลาดสดสามารถสร้างโอกาสทางการค้าในรูปแบบธุรกิจใหม่เพื่อให้แข่งขันกับคู่แข่งและสามารถอยู่รอดในสถานการณ์ที่การค้าปลีกสมัยใหม่เข้ามารุกอย่างดุเดือด

นอกจากนี้รูปแบบธุรกิจที่ต้องปรับตัว ปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของตลาดสด ในปี 2562 ยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น การทำงาน การทำธุรกิจ การซื้อ-ขายสินค้า ถือได้ว่าเป็นยุคของเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เข้ามาสร้างตลาดและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จนทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการจำหน่ายสินค้า การใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการประกอบการ ผู้ประกอบการหลายรายต้องยอมปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ทันกับโลกเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของธุรกิจ เอ็นโวลโว ประเทศไทย บริษัทวิจัยในเครืออินเด็คส์ ศรีเอทีพี วิลเลจ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคปี 2562 ว่า ร้านค้าออนไลน์

หรือ Online Store ถือเป็นสื่อกลางในการซื้อขายสินค้าระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้าอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการรายนั้น ๆ ซึ่งธุรกิจในรูปแบบการจัดร้านที่มีหน้าร้านให้บริการโดยตรงกับลูกค้า (Physical Store) พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปสู่การซื้อออนไลน์ (Online Shop) จากร้านค้าอื่น ๆ ในโลกไซเบอร์มีจำนวนมากขึ้น ประกอบกับผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ “ชอบ” ร้านค้าออนไลน์ (Online Store) แต่ยังมีผู้บริโภคบางกลุ่มที่ยังไม่มั่นใจในสินค้าออนไลน์ และยังต้องการที่จะซื้อสินค้าโดยใช้รูปแบบร้านที่มีหน้าร้านให้บริการ (Physical Store) เพื่อเลือกจับและดูสินค้าเพื่อให้แน่ใจอีกครั้งก่อนตัดสินใจซื้อ (มาร์เก็ตเทียออนไลน์, 2562) สรุปได้ว่าช่องทางในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคยังคงต้องการซื้อหรือบริโภคสินค้าที่ได้มีการได้เห็น สัมผัสก่อนที่จะตัดสินใจซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ ดังนั้นผู้ประกอบการในยุคเทคโนโลยี ต้องมีการผสมผสานรูปแบบธุรกิจแบบออนไลน์เข้ามากับรูปแบบการจัดร้านค้า (Physical Store) เพื่อปรับให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กที่ต้องปรับตัวให้อยู่รอดในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันที่สูงและได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุม รวมถึงช่วงสถานการณ์โควิด การเข้าใช้บริการตลาดสดส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมการตลาดเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเลือกซื้ออาหารผักผลไม้ รูปแบบการชำระเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ใช้บริการตลาดสด ยังคงต้องปฏิบัติตาม 6 มาตรการ New normal ได้แก่ ถือหลักสะอาด อยู่ห่างกันไว้ ปราศจากแออัด หมั่นล้างมือ เคร่งครัดไทยชนะ และใส่แมสก์กัน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด (ศูนย์ข้อมูล COVID-19, 2563)

ตลาดสดในจังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นรูปแบบการค้ารูปแบบหนึ่งที่มีผู้บริโภคมองให้ความสนใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สำหรับจังหวัดเชียงใหม่มีตลาดสดมากมายหรือเรียกสั้น ๆ ตามภาษาเหนือว่า “กาด” แต่ละตลาดสดจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองที่เป็นที่รู้จักในกลุ่มคนเชียงใหม่ หรือนักท่องเที่ยวจำนวนมาก อาทิ ตลาดวโรรส (กาดหลวงเชียงใหม่) ตลาดที่ใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่มีประวัติมานานร้อยปีของจังหวัดเชียงใหม่ (เชียงใหม่นิวส์, 8 สิงหาคม 2561) ตลาดประตูเชียงใหม่ เป็นตลาดที่ไม่เคยหลับ เปิดขายอาหารตั้งแต่กลางคืน เข้ามีดจนถึงกลางวันมีทั้งผักสด ของฝาก อาหารของควาหวานขายมากมาย (เชียงใหม่นิวส์, 6 มกราคม 2561) ตลาดศิริวัฒนา (กาดธานีรินทร์) ที่โดดเด่นในเรื่องความสะอาด หากเปรียบเทียบกับคนก็เหมือนกับเจ๊ระเบียบเป็นแหล่งรวบรวมของทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น เสื้อผ้า อาหาร รองเท้า ผักผลไม้ เครื่องใช้ไฟฟ้า (ริวิวเชียงใหม่, 2558) เป็นต้น “ตลาดสด” นอกจากจะเป็นที่ซื้อขายของกินของใช้ ยังเป็นสถานที่บอกถึงความเป็นอยู่ ศาสนา ของดีของพื้นถิ่น รสนิยม วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในพื้นที่ นอกจากนี้สินค้าบางประเภท ที่ผู้บริโภคไม่สามารถหาซื้อได้ทั่วไปจากร้านค้าปลีกสมัยใหม่ รวมถึงบรรยากาศของตลาดสดซึ่งเป็นสถานที่ธรรมดาแต่เรียบง่ายเต็มไปด้วยเสน่ห์ของความแตกต่างที่หลากหลายซึ่งถือเป็นจุดเด่นที่สร้างความแตกต่างของรูปแบบตลาดสดที่แตกต่างจากธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ที่ทำให้ตลาดสดมีความน่าสนใจสามารถดึงดูดผู้บริโภคให้เลือกใช้บริการและถือเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยในจังหวัดเชียงใหม่มี ตลาดสดจำนวน 89 แห่ง โดยข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ (2558) พบว่า ตลาดสดที่ได้มีการเข้าใช้บริการทั้งจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในจำนวนมากมี 4 แห่ง

ได้แก่ ตลาดสันป่าข่อย ตลาดประตูเชียงใหม่ ตลาดศิริวัฒนา (กาดธานินทร์) และตลาดต้นลำไย ซึ่งเป็นตลาดที่อยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ บริหารงานโดยเอกชนทั้งหมด และเป็นตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อระดับดีมาก ซึ่งมีมูลค่าการซื้อขายกับลูกค้าจำนวนมากในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

ทั้งนี้จากรูปแบบพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป รูปแบบการซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป รวมถึงรูปแบบธุรกิจที่มีการปรับตัวทั้งขนาด การขยายสาขาที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำการตลาดในรูปแบบการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ควบคู่กับการทำการตลาดออฟไลน์ ส่งผลต่อยอดขายและรูปแบบพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค รวมถึงการเลือกซื้อสินค้าและบริการในตลาดสด ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลจากการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดให้กับเจ้าของตลาดสดรวมถึงผู้ประกอบการพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยเพื่อนำมาปรับกลยุทธ์ พัฒนาปรับปรุงรูปแบบสินค้าและบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค และส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าในตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรม

1. ตลาดสดและรูปแบบตลาดสด

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 “ตลาดสด” หมายถึง สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้าใช้เป็นที่พักผ่อนเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสียง่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงบริเวณซึ่งจัดไว้สำหรับให้ผู้ค้าใช้เป็นที่พักผ่อนเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าวเป็นประจำหรือเป็นครั้งคราว หรือตามวันที่กำหนด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561, 1)

สถานประกอบการที่เข้าข่ายเป็นตลาดได้ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) ต้องเป็นที่รวบรวมของผู้ค้าหลายราย ไม่ใช่รายเดียว ดังนั้น ซูเปอร์มาร์เก็ตในห้างสรรพสินค้าจึงไม่จัดว่าเป็นตลาด

2) ต้องมีแผงจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารอันมีสภาพเป็นของสดหรือของเสียง่ายมากกว่าร้อยละ 50 ของแผงจำหน่ายสินค้าทั้งหมดในตลาด

3) สถานที่ตั้งของตลาดต้องเป็นพื้นที่ของเอกชน หรือเป็นพื้นที่ของหน่วยราชการที่มีหน้าที่ในการจัดตั้งตลาด ดังนั้น การตั้งแผงจำหน่ายสินค้ารวมกันในที่หรือทางสาธารณะ ไม่จัดว่าเป็นตลาด

ประเภทของตลาดสด ตลาดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561, 5-9)

1) ตลาดประเภทที่ 1 ได้แก่ ตลาดที่มีโครงสร้างอาคารและดำเนินการเป็นการประจำหรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2) ตลาดประเภทที่ 2 ได้แก่ ตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคารและดำเนินการเป็นการประจำหรืออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3) ตลาดประเภทที่ 3 ได้แก่ ตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคารและดำเนินการชั่วคราวหรือเป็นครั้งเป็นคราว หรือตามวันที่กำหนด

2. ทฤษฎีปัจจัยส่วนบุคคล

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546, 57-59) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้อาชีพ การศึกษา เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนทางการตลาด ลักษณะทางประชากรศาสตร์เป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งใช้เป็นตัวกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ฉัตรพร เสมอใจ (2550, 35-36) ได้ให้ความหมายของคำว่า ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลมาจาก ปัจจัยเฉพาะของบุคคลนั้น ๆ อาทิ อายุ อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของบุคคล รวมถึงรายได้ การใช้จ่ายของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการซื้อ รูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น สถานภาพทางสังคม

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing Consumer Behavior) เป็นการค้นหาพฤติกรรม การซื้อและการใช้ของผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการ พฤติกรรม การซื้อและการใช้ของผู้บริโภค ที่แท้จริง จะช่วยให้การตลาดสามารถจัดกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) ที่สามารถสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546, 192) ได้ให้ความหมายของ คำว่า พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรม การตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับการซื้อและการใช้สินค้า

ซูซีย์ สมิทธีกร (2557, 6) พฤติกรรมของผู้บริโภค (Customer Behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Select) การซื้อ (Purchase) การใช้ (Use) และการกำจัดส่วนที่เหลือ (Dispose) ของสินค้าหรือบริการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของตน

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550, 32) ได้กล่าวถึงโมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Model) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจ ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยเริ่มต้นจากสิ่งเร้า (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการมากระตุ้น (Stimulate) ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำ ที่ผู้ผลิตและผู้ขายไม่สามารถคาดได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อที่จะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อ เพื่อทำการตัดสินใจซื้อและเกิดพฤติกรรมการซื้ออันเป็นการตอบสนอง (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's Purchase Decision) ในที่สุด

นอกจากนี้ เหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล (2561, 14) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง ศาสตร์แขนงหนึ่งในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อ-ขายสินค้าหรือบริการ โดยกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกิจกรรมในการซื้อนั้น ประกอบไปด้วยหลากหลายกิจกรรม ได้แก่ การแสวงหา การประเมินทางเลือกการคัดเลือก และการตัดสินใจ รวมถึงการบริโภคสินค้าหรือการใช้บริการ ล้วนเป็นผลมาจากการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ดังนั้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภคหมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหา การประเมิน การซื้อสินค้า และการตัดสินใจ อาจรวมถึงการซื้อเพื่อจำหน่ายต่อ (Middleman) หรือการซื้อเพื่อการบริโภค (User) โดยมีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) เข้ามากระตุ้นความรู้สึก ส่งผลต่อการตอบสนอง (Response) ความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง

4. รูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภค (6W 1H Model)

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing Consumer Behavior) เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค นั้น อาศัยคำถาม 6 W และ 1H เพื่อค้นหาลักษณะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค 7 ประการ หรือ 7 O's (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ ศุภร เสรีรัตน์, 2541, 126) โดยมีการกำหนดคำถามดังนี้ 1) ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?) เพื่อทราบถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย (Occupants) ทางด้านประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ 2) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?) ผู้บริโภคต้องการซื้ออะไร (Objects) สิ่ง que ผู้บริโภคต้องการจากผลิตภัณฑ์ ในด้านคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์และความแตกต่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง 3) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้ออะไร (Why does the consumer buying?) วัตถุประสงค์ที่ผู้บริโภคซื้อสินค้า (Objectives) ผ่านระบบช่องทางการจัดจำหน่ายใด ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและทางด้านจิตวิทยารวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ คือ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยเฉพาะบุคคล 4) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อบ้าง (Who participants in the buying?) บทบาทของกลุ่มต่าง ๆ (Organizations) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วยผู้ริเริ่มในการที่จะซื้อ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ ผู้ตัดสินใจซื้อและผู้ซื้อ และผู้ใช้ 5) ผู้บริโภคซื้อ

เมื่อใด (When the consumer buy?) โอกาสในการซื้อ (Occasions) เช่น ช่วงเดือนใดของปีหรือช่วงฤดูกาลใดของปี ช่วงวันใดของเดือน ช่วงเวลาใดของวัน โอกาสพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น 6) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?) ช่องทางหรือแหล่ง (Outlet) ที่ผู้บริโภคทำการซื้อสินค้า เช่น ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายของชำ และอื่นๆ 7) ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?) ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Operations) ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผล ทางเลือก การตัดสินใจซื้อ ความรู้สึกภายหลังการซื้อ

รูปแบบการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย 6 W 1 H ได้แก่ ใครเป็นคนซื้อ (Who) อาทิ ตัวเอง ครอบครัว ซื้ออะไร (What) อาทิ สินค้าอุปโภคบริโภค ซื้อที่ไหน (Where) อาทิ ตลาดสด ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ (Online) ซื้อเมื่อไหร่ (When) อาทิ มีโปรโมชั่น ลดราคา ทำไมต้องซื้อ (Why) อาทิ อยากรได้สินค้าหมด ซื้อให้ใคร (Whom) อาทิ ซื้อให้ตัวเอง ซื้อให้ครอบครัว และซื้ออย่างไร (How) อาทิ ผู้ซื้อจะเปรียบเทียบสินค้า ราคา ก่อนตัดสินใจซื้อ เพื่อหาความคุ้มค่า เป็นต้น ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องวิเคราะห์รูปแบบพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อนำมาใช้ในการทำกลยุทธ์การตลาด ทั้งนี้ผู้บริโภคจะมีบุคลิก ลักษณะที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกใช้รูปแบบกลยุทธ์การตลาดที่แตกต่างกัน

5. ทฤษฎีสวนประสมทางการตลาดและการตลาดบริการ

ยุพวรรณ วรรณวานิชย์ (2556, 31-33) ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการตลาดบริการ เป็นแนวคิดที่ธุรกิจที่ใช้การบริการนำมาใช้ในการบริหารธุรกิจ ผู้บริหารด้านการตลาดสามารถนำมากำหนดส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมกับธุรกิจบริการ ซึ่งประกอบด้วยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7P's ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์บริการ (Product & Service) หมายถึง ขอบเขตของบริการ คุณภาพของบริการ ระดับขั้นของบริการ ราคาสินค้า สายการบริการ การรับประกันและการบริการหลังการขาย 2) ราคา (Price) หมายถึง ต้องรวมถึงระดับราคา ส่วนลด เงินช่วยเหลือค่านายหน้าและเงื่อนไขการชำระเงิน เนื่องจากราคามีส่วนในการทำให้บริการต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน 3) การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ที่ตั้งของผู้ให้บริการและความง่ายในการเข้าถึงเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญของการตลาดบริการ รวมถึงการติดต่อสื่อสาร ประเภทของช่องทางการจัดจำหน่ายและความครอบคลุมจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าถึงบริการอีกด้วย 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การส่งเสริมการตลาดรวมวิธีการที่หลากหลายของการสื่อสารกับตลาดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผ่านการโฆษณา กิจกรรมการขายโดยบุคคล กิจกรรมส่งเสริมการขาย และรูปแบบอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านสื่อ 5) บุคลากร (People) จะครอบคลุม 2 ประเด็นบทบาทของบุคลากร สำหรับธุรกิจบริการ ผู้ให้บริการนอกจากจะทำหน้าที่ผลิตบริการแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ขายผลิตภัณฑ์บริการไปพร้อม ๆ กัน การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้ามีส่วนจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริการ ความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยกัน คุณภาพบริการของลูกค้ารายหนึ่งอาจจะมีผลมาจากลูกค้ารายอื่นแนะนำมา เช่น กลุ่มลูกค้าจากร้านอาหารที่บอกต่อกันไป 6) กระบวนการ (Process) หมายถึง กระบวนการในการส่งมอบบริการมีความสำคัญเช่นเดียวกับเรื่องทรัพยากรบุคคล ผู้ให้บริการไม่สามารถแก้ปัญหาลูกค้าได้ทั้งหมด เช่น การเข้าแถวรอ ระบบการส่งมอบบริการ จะครอบคลุมถึงนโยบายและกระบวนการที่นำมาใช้ และ 7) ลักษณะทาง

กายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง การนำเสนอลักษณะทางกายภาพเข้ามามีใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด แม้ว่าลักษณะทางกายภาพจะเป็นส่วนประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการก็ตาม การสร้างสภาพแวดล้อมด้วยบรรยากาศ การเลือกใช้สี แสง และเสียงภายในร้าน เป็นต้น

ดังนั้นส่วนประสมทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย 7 P's ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product Or Service) คุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ส่งมอบให้กับลูกค้ารวมถึงการบริการหลังการขาย 2) ด้านราคา จำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายเพื่อซื้อสินค้า โดยระดับราคาในการให้บริการต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน 3) ด้านสถานที่ (Place) ประเภทของช่องทางการจัดจำหน่าย ประกอบด้วยรูปแบบร้านที่มีหน้าร้านให้บริการ (Physical Store) และร้านค้าออนไลน์ หรือ Online Store 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) วิธีการสื่อสารทางการตลาดที่หลากหลายกับกลุ่มตลาดต่าง ๆ อาทิ การโฆษณา การให้ส่วนลด เป็นต้น ทั้งนี้ ส่วนประสมทางการตลาดบริการจะเพิ่ม P อีก 3 P's ได้แก่ 5) ด้านบุคคล (People) ปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยสื่อสารธุรกิจไปยังกลุ่มผู้ซื้อและสร้างภาพลักษณ์ให้กับธุรกิจ 6) ด้านกระบวนการการให้บริการ (Process) ขั้นตอนในการทำงานที่มีระบบ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในธุรกิจ และ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพที่ (Physical Facilities) สิ่งที่ผู้ซื้อสามารถสัมผัสได้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งผู้ใช้บริการจะสัมผัสสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้จากการมาใช้บริการ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑาพร รวยสำรวย (2562, 1-2) ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในตลาดนัดชุมชนอำเภอศรีนครินทร์จังหวัดพัทลุง พบว่า เหตุผลในการซื้อสินค้าเพราะสินค้ามีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าประเภทอาหาร โดยปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าในตลาดนัดชุมชน อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง พบว่า มีระดับความสำคัญต่อการซื้อสินค้าอยู่ในระดับมากเมื่อปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 คือ ด้านกระบวนการ รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านการส่งเสริมการตลาดส่วนผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในตลาดนัดชุมชน อำเภอศรีนครินทร์จังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มาลินี เสียงใส และคณะ (2558, 516-523) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดชุมชนเขตตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าของผู้บริโภคจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าโดยรวม อยู่ในระดับมาก เหตุผลที่ซื้อสินค้าในตลาดนัดชุมชน คือ มีสินค้ามากมายหลายประเภท เดินทางด้วยรถส่วนตัว ส่วนปัญหาที่พบคือหาที่จอดรถยาก สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่คืออาหาร นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าของผู้บริโภค จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน เพศหญิงให้ความสำคัญกับส่วน

ประสมทางการตลาดด้านราคามากกว่าเพศชาย และผู้บริโภคที่มีอายุและอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิไลวรรณ ศิริอำไพ (2555, 702-714) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวตลาดโบราณบ้านสะแกกรัง (ถนนคนเดินตรอกโรงยา) จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นักท่องเที่ยวที่ไปซื้อสินค้าในตลาดโบราณบ้านสะแกกรัง ส่วนใหญ่สินค้าช่วงเวลา 17.00 -19.00 น. จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยเฉลี่ยครั้งละไม่เกิน 300 บาท ประเภสินค้าอาหาร/เครื่องดื่ม/ผลไม้ ซึ่งนักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อสินค้าด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภค

ปฏิกร ทิพย์เลอเลิศ (2558, 48-49) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ ด้านรายได้ (เฉลี่ยต่อเดือน) แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีก แบบดั้งเดิมแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่เลือกซื้อ สินค้าที่วางจำหน่ายในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ (เฉลี่ยต่อเดือน) ไม่สูงมากนัก เหตุผลในการเลือกซื้ออาจเป็นเพราะต้องการซื้อปริมาณไม่มาก หรืออยู่ใกล้บ้าน หรือ สถานที่ทำงาน ซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

วิชุดา โพธิ์ปลั่ง (2563, 130-139) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในตลาดสดสาธารณะ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ตลาดสาธารณะ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ โดยปัจจัยด้านเพศและอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ตลาดสาธารณะเทศบาลเมืองสุโขทัยธานีแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ตลาดสาธารณะเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ในภาพรวมไม่แตกต่าง

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคที่มามีเลือกใช้บริการตลาดสด 4 แห่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) ตลาดสดประตูเชียงใหม่ 2) ตลาดสดต้นลำไย 3) ตลาดสดศิริวัฒนา (กาดธานินทร์) และ 4) ตลาดสดสันป่าข่อย จากจำนวนตลาดสดทั้งหมด 89 แห่ง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย เป็นตลาดที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลเชียงใหม่ มีพื้นที่ 2,500 ตารางเมตร เป็นตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อระดับดีมาก และบริหารจัดการโดยภาคเอกชน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2558) ทั้งนี้ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของผู้บริโภคที่มามีเลือกซื้อสินค้าในตลาดทั้ง 4 แห่งได้อย่างแน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการกำหนดโควตา ตลาดละ 100 ชุด หลังจากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของทาโรยามาเน่ (ทาโร ยามาเน่, 1973 อ้างถึงใน ญาณิชา เหลืองวัฒนวิไล และคณะ, 2563, 4) ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง และคณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 15 ตัวอย่าง รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 400 ตัวอย่าง ดังแสดงข้อมูลตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงเกณฑ์ในการเลือกตลาดสด

ชื่อตลาด	สถานที่ตั้ง	ตำบล	พื้นที่ (ตร.ม.)	ผลการประเมินมาตรฐาน	การบริหารจัดการ
ตลาดสันป่าข่อย	เขตเทศบาล เชียงใหม่	วัดเกต	2,500	ดีมาก	เอกชน
ตลาดศิริวัฒนา	เขตเทศบาล เชียงใหม่	ช้างเผือก	2,500	ดีมาก	เอกชน
ตลาดประตูเชียงใหม่	เขตเทศบาล เชียงใหม่	หายยา	2,500	ดีมาก	เอกชน
ตลาดต้นลำไย	เขตเทศบาล เชียงใหม่	ช้างม่อย	2,500	ดีมาก	เอกชน

ที่มา : จาก ทะเบียนตลาดสดนำชื่อประเภทที่ 1 และ ประเภทที่ 2 จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2557, โดย สำนักงาน

สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่, 2558, https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/151124144835100417.xlsx. สงวนลิขสิทธิ์ ปี 2558 โดย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่.

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาดการเลือกใช้บริการตลาดสด นำเสนอแบบสอบถามการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) จากการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายในโดยใช้วิธีการทดสอบ Cronbach's Alpha มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.963

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจริงแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์หลังจากนั้น ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (Average) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความ

แปรปรวน (One Way ANOVA) และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าในตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผล ตามหลักอันตรภาคชั้น (Class Interval) (ทัศนา หงส์มา, 2555, 37) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 มีความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 มีความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 มีความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 มีความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 มีความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าด้านพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการตลาดสด ด้านการเลือกใช้บริการตลาดสด เพราะสินค้ามีความหลากหลาย (ร้อยละ 42.00) ใกล้ที่พัก หรือใกล้ที่ทำงาน (ร้อยละ 20.30) อาหารอร่อย ถูกปาก (ร้อยละ 12.00) ในด้านวัตถุประสงค์เพื่อรับประทานอาหารที่ศูนย์อาหาร (ร้อยละ 8.80) และซื้ออาหารสด/อาหารปรุงใหม่ และมาเดินเที่ยวเล่นในตลาดสด (ร้อยละ 8.80) ส่วนพฤติกรรมการซื้อหรือใช้บริการในตลาดสด เพื่อมาซื้ออาหารปรุงสำเร็จ ผัก/ผลไม้ รวมถึงอาหารสด/อาหารทะเล (ร้อยละ 4.00) นอกเหนือจากการเข้าใช้บริการตลาดสดผู้บริโภคยังเลือกใช้บริการในแต่ละช่องทางเท่ากัน อาทิ ซูเปอร์มาร์เก็ต ช่องทางออนไลน์ (ร้อยละ 13.00) โดยผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ ตัวเอง (ร้อยละ 52.00)

ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริโภคให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.796$, S.D. = 0.724) และเมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสำคัญในการเลือกใช้บริการตลาดสดในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านกระบวนการด้านส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ระดับความสำคัญในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.035	0.672	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก
ด้านราคา	3.744	0.715	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.499	0.555	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.561	0.768	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก
ด้านบุคลากร	4.150	0.769	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก

ตารางที่ 2

ระดับความสำคัญในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	S.D	ระดับความสำคัญ
ด้านกระบวนการ	3.955	0.815	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	3.628	0.777	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก
รวม	3.796	0.724	ความสำคัญในการเลือกใช้บริการระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลรวมปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ปัจจัยส่วนบุคคล						
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	สถานภาพ	รายได้	จำนวนสมาชิกในครอบครัว
ด้านผลิตภัณฑ์	0.229	0.000* (ยอมรับ)	0.003* (ยอมรับ)	0.454	0.448	0.000* (ยอมรับ)	0.577
ด้านราคา	0.268	0.577	0.112	0.007* (ยอมรับ)	0.329	0.000* (ยอมรับ)	0.288
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.540	0.005* (ยอมรับ)	0.009* (ยอมรับ)	0.279	0.767	0.000* (ยอมรับ)	0.015* (ยอมรับ)
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.131	0.029* (ยอมรับ)	0.059	0.027	0.108	0.000* (ยอมรับ)	0.000*
ด้านกระบวนการ	0.771	0.036* (ยอมรับ)	0.190	0.003* (ยอมรับ)	0.142	0.000* (ยอมรับ)	0.055
ด้านบุคลากร	0.957	0.001* (ยอมรับ)	0.118	0.125	0.257	0.025* (ยอมรับ)	0.522
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	0.048*	0.076	0.294	0.201	0.451	0.319	0.596
รวม	0.066	0.050* (ยอมรับ)	0.194	0.110	0.561	0.000* (ยอมรับ)	0.159

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1. เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ($F=3.925$, $Sig = 0.048$) มีค่า Sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ($F=4.44$, $Sig = 0.000$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($F=2.981$, $Sig = 0.005$) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($F=2.264$, $Sig = 0.029$) ด้านกระบวนการ ($F=2.174$, $Sig = 0.036$) และด้านบุคลากร ($F=3.414$, $Sig = 0.001$) มีค่า Sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ($F=3.660$, $Sig = 0.003$) และช่องทางการจัดจำหน่าย ($F=3.097$, $Sig = 0.009$) มีค่า Sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

4. อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านราคา ($F=3.555$, $Sig = 0.007$) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($F=2.769$, $Sig = 0.027$) และด้านกระบวนการ ($F=4.174$, $Sig = 0.003$) มีค่า Sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นปัจจัยด้านราคา ด้านการส่งเสริมทางการตลาด และด้านกระบวนการ มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

5. สถานภาพแตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรายด้านพบว่าไม่มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

6. รายได้แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านผลิตภัณฑ์ ($F=8.858$, $Sig = 0.000$) ด้านราคา ($F=9.316$, $Sig = 0.000$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($F=6.746$, $Sig = 0.000$) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($F=8.999$, $Sig = 0.000$) ด้านกระบวนการ ($F=7.551$, $Sig = 0.000$) และด้านบุคลากร ($F=2.597$, $Sig = 0.025$) มีค่า Sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

7. จำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($F=3.552$, $Sig = 0.015$) และการส่งเสริมการตลาด ($F=7.025$, $Sig = 0.000$) มีค่า Sig น้อยกว่านัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคพบว่า พฤติกรรมการซื้อหรือใช้บริการในตลาดสด ของผู้บริโภคนั้นเนื่องจากตลาดสดมีความหลากหลายของสินค้าและบริการ รวมถึงความสด สะอาด ความปลอดภัยของสินค้า ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่มาจากกลุ่มผู้ผลิตโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นผัก ผลไม้ อาหารทะเลสด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมา ตุงคะเสรีรักษ์ และ ไพโรพจน์ ธนเลิศโสภิต (2563, 13-31) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในตลาดชุมชนของผู้บริโภคในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ประเภทของสินค้าที่ซื้อได้แก่ อาหารสด นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าตลาดสดยังเป็นสถานที่พ่อค้าแม่ค้าจำนวนมากมาจำหน่ายสินค้าหลากหลายซึ่งตอบสนองความต้องการให้กับผู้บริโภคเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้น โดยผู้บริโภคเป็นผู้มีอิทธิพลในการเลือกใช้บริการด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทศนา หงส์มา (2555, 107) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรม การเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และ นิลวดี พรหมพักพิง และคณะ (2561, 4) การกำเนิดและพัฒนาการของตลาดสด และผู้ค้ารายย่อย เมืองนครพนม พบว่า สินค้าที่ซื้อประจำส่วนใหญ่เป็นผักสด ผลไม้ เนื้อสัตว์และอาหารทะเล โดยผู้มีส่วนในการตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการคือ ตนเอง

ส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้บริโภคให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความหลากหลายของสินค้า สินค้าหรือบริการมีคุณภาพ ร้านค้ามีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการตลาดที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเข้าใช้บริการตลาดสด นอกจากนี้ความเหมาะสมด้านราคาของสินค้าที่มีความเหมาะสมและคุ้มค่ากับปริมาณสินค้าได้รับ ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสะดวกสบายในการเดินทาง มีสถานที่จอดรถเพียงพอกับการให้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยอีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกใช้บริการตลาดสด มีการแบ่งโซนร้านค้าและศูนย์อาหารที่เหมาะสม ความรวดเร็วในการให้บริการของร้านค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะการให้บริการของผู้ประกอบการพ่อค้าแม่ค้าในตลาดสดมีความเป็นกันเอง ท่าเลที่ตั้งสถานที่/ศูนย์อาหารของตลาดสดมีความสะอาดและปลอดภัย ซึ่งทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเข้าใช้บริการตลาดและยังเชื่อมั่นในชื่อเสียงของตลาดสดในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี เสี่ยงใส

และคณะ (2558, 8) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในตลาดนัดชุมชน เขตตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาพร รวยสำรวย (2562, 10-11) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคตลาดนัดชุมชน อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ในส่วนปัจจัยย่อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมชาติ สุวพิศ (2564, 58-59) คือปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านบุคลากร ผู้บริโภคให้ระดับสำคัญมากเป็นอันดับแรก

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด พบว่า

1. เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพศชายใช้เหตุผลในการเลือกซื้อและใช้บริการมากกว่า ส่วนเพศหญิงจะใช้ความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้นด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาทิ ความสะอาด การจัดรูปแบบร้านค้าให้เป็นสัดส่วนและมีระเบียบ รวมถึงบรรยากาศของตลาดสด อาทิ ที่จอดรถ สะดวกสบาย ไม่แออัด มีผลต่อการเลือกใช้บริการของผู้บริโภค สอดคล้องกับ ปัทมา ตุงคะเสรีรักษ์ และ ไพโรจน์ ธนเลิศโสภิต (2563, 18) การนำเสนอลักษณะทางกายภาพของตลาดสดมีการจัดการตลาดในด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดแผงโซนร้านค้าในตลาด การทำความสะอาดทั่วบริเวณทางเข้า และภายในตลาด รวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบาย ส่งผลต่อการใช้บริการในตลาดชุมชน

2. อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้า รวมถึงไลฟ์สไตล์การดำเนินชีวิตของแต่ละช่วงอายุ โดยกลุ่มที่มีอายุมาก การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เน้นคุณภาพ ต้องเห็นผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจซื้อ มีช่องทางที่สามารถเข้าถึงร้านค้าได้ มีหน้าร้านที่ชัดเจน การส่งเสริมการตลาดจะช่วยกระตุ้นการตัดสินใจได้เร็วขึ้น การให้บริการที่ดีทั้งในด้านพนักงานให้บริการและการบริการของร้านค้า ซึ่งส่งผลต่อปัจจัยย่อยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร สอดคล้องกับ จุฑาพร รวยสำรวย (2562, 5-6) ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์และคุณค่าจากผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มีคุณภาพและปลอดภัย โดยมีช่องทางที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคและมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างภาพลักษณ์ของธุรกิจ

3. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การเลือกใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายแตกต่างกัน ทั้งออฟไลน์ (Offline) และออนไลน์ (Online) รวมถึงการเข้าถึงสื่อ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับรูปแบบการซื้อสินค้า ดังนั้นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และช่องทางการจัดจำหน่าย จึงมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการซื้อสินค้าของผู้บริโภคสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541, 126) ช่องทางหรือแหล่งในการซื้อสินค้าที่ผู้บริโภคทำการซื้อสินค้า เช่น ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านขายของชำ และอื่น ๆ

4. อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา การส่งเสริมทางการตลาด และด้านกระบวนการ ในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งส่งผลในการพิจารณาราคาของสินค้า รูปแบบการส่งเสริมการตลาด อาทิ การลดราคา การแถมสินค้า เป็นต้น รวมถึงกระบวนการ

ให้บริการ มีผลต่อการเลือกร้านค้าที่จะใช้บริการ สอดคล้องกับ วิไลวรรณ ศิริอำไพ (2555, 93) อาชีพของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการซื้อสินค้า การจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าแต่ละครั้ง ประเภทสินค้าที่ซื้อ และวัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้า

5. รายได้แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร ในการเลือกใช้บริการตลาดสดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้รายได้มาก รายได้น้อยมีผลอย่างมากต่อการเลือกซื้อและเลือกใช้บริการตลาดสดอย่างมาก อาทิ ผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย การเลือกซื้อสินค้าจะพิจารณาควบคู่กับราคา และการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ต้องจ่ายซื้อสินค้า สอดคล้องกับ วิไลวรรณ ศิริอำไพ (2555, 6) ความตระหนักด้านความคุ้มค่าและคุ้มค่าทำให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้านการตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ลูกค้านำเอาเหตุผลในเรื่องความคุ้มค่ามาใช้ในการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันมากขึ้น

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อาทิ แหล่งที่ตั้งตลาดสดอยู่ใกล้กับชุมชน สะดวกในการเลือกใช้บริการหรือเลือกซื้อสินค้า สอดคล้องกับ ชัยฤทธิ์ ทองรอด และ วราภรณ์ สารอินมูล (2559, 208) สถานที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งชุมชนที่สามารถเดินทางไปได้สะดวก

การศึกษาทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามอายุพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี เสียงใส และคณะ (2558, 8) และ วิชุดา โพธิ์ปลั่ง (2563, 131) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิกิร ทิพย์เลอเลิศ (2558, 2) และเมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสดโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิกิร ทิพย์เลอเลิศ (2558, 2) ที่พบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้ (เฉลี่ยต่อเดือน) ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคแตกต่างกัน รายได้สูงมีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด ซึ่งจะมีปัจจัยย่อยด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญกับชื่อเสียง คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ราคาที่สอดคล้องกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่ายต้องสะดวก มีที่จอดรถ ช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย การส่งเสริมการตลาด มีการสะสมแต้มสมาชิก การสื่อสารข้อมูลให้กับผู้บริโภคทราบรวมถึงกระบวนการในการให้บริการที่มีระบบการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว และบุคลากรที่มีความรู้ในการให้บริการ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายในการเลือกซื้อสินค้า

สรุป

จากผลการศึกษา พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในการเลือกใช้บริการตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อระดับความสำคัญในส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน สามารถพิจารณาได้จากปัจจัยด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา เมื่อนำทฤษฎีส่วนประสมทาง

การตลาดเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการตลาด จะช่วยให้เพิ่มจำนวนยอดขายและการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น ดังนั้นผู้จัดการตลาดและผู้ประกอบการรายย่อยตลาดสดต้องวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดร่วมกันโดยการนำเสนอเรื่องราวหรือคอนเทนต์ในด้านข้อมูลของตลาดสดไปยังกลุ่มลูกค้า ผ่านรูปแบบร้านค้าในตลาดสด ประกอบกับการสื่อสารจุดขายในด้านของผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย กระบวนการในการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ทั้งในรูปแบบการจำหน่ายสินค้าแบบมีหน้าร้านที่น่าเชื่อถือและรูปแบบการตลาดออนไลน์ ที่สะดวกตอบโต้ภัยพิบัติกรรมผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน รวมถึงความสะอาดของตลาดสดเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับผู้บริโภคที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งเป็นการสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้มากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นารรับข้อมูลข่าวสาร การเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ดังนั้นกลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการจะนำไปใช้ในการสร้างยอดขายให้กับธุรกิจ โดยการสร้างคอนเทนต์ (Content) หรือเนื้อหาที่เกี่ยวกับธุรกิจ เพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยการนำสื่อออนไลน์ (Social Media) มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค

จากผลการวิจัย พบว่าด้านช่องทางการตลาดที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดสด ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอแนะให้ศึกษาเรื่องการใช้เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์ของตลาดสด จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). *มาตรฐานตลาด*. http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2018/4/2217_5982.pdf
- จุฑาพร รวยสำรวย. (2562). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในตลาดนัดชุมชน อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. http://www.ba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-5-11_1599047842.pdf
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ชัยฤทธิ์ ทองรอด และ วราภรณ์ สารอินมุล. (2559). พฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภค เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 197-210. http://www.ar.or.th/ImageData/Magazine/10044/DL_10292.pdf
- ชูชัย สมบัติไกร. (2557). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชียงใหม่นิวส์. (2561, 6 มกราคม). เจาะลึกตลาดประตูเชียงใหม่. *เชียงใหม่นิวส์*. <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/659207/>

- เชียงใหม่นิวส์. (2561, 8 สิงหาคม). ตลาดวโรรส-ตลาดต้นลำไย แหล่งซื้อของฝากจังหวัดเชียงใหม่. *เชียงใหม่ นิวส์*. <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/773809/>
- ญาณิศา เหลืองวัฒนวิไล, ทิฆัมพร พันลิกเดช และ พุฒิธร จิรายุส. (2563). ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อของเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในตลาดนัดวันศุกร์. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(3), 3-9. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/244835>
- ทัศนา หงษ์มา. (2555). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์. http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2553_Market_Thusana.pdf
- นิลวดี พรหมพักพิง, บัวพันธ์ พรหมพักพิง, กฤษดา ปัจจำเนย์, พชณีย์ เมืองศรี, และ วรณัฐ จันทะบุรณ์. (2561). *การกำเนิดและการพัฒนาการของตลาดสด และผู้ค้ารายย่อยในเมืองนครพนม* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. <https://wesd.kku.ac.th/wp-content/uploads/2020/04/การกำเนิดและการพัฒนาการของตลาดสดและผู้ค้ารายย่อยในเมืองนครพนม.pdf>
- ปฏิกิร ทิพย์เลอเลิศ. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Tu e-Thesis (Thammasat University). http://ethesisarchieve.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702030569_3570_1985.pdf
- ปัทมา ตุงคะเสรีรักษ์ และ ไพโรจน์ ธนเลิศโคกิต. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในตลาดชุมชนของผู้บริโภคในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. *วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ราชชมกล้านนา*, 8(2), 13-32. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/balajhss/article/view/248399>
- ผู้จัดการ360. (2560, 7 กันยายน). ดีลิเวอรีแห่งเดือด “ซูเปอร์สโตร์-ตลาดสด” เปิดศึก. *ผู้จัดการ360*. <http://gotomanager.com/content/ดีลิเวอรีแห่งเดือด-“ซูเปอร์สโตร์-ตลาดสด”-เปิดศึก/>
- มาร์เก็ตเทียออนไลน์. (2562). *Consumer Trends 2019-5 ทิศทางรีเทลและการตลาด*. <https://marketeeronline.co/archives/90717>
- มาลินี เสียงใส, จันทร์จิรา ประดับศรี, ศิริพร ไม้จันทร์ดี, ศักดิ์ศิลป์ พรหมด้าว, และ วิจิตรา โพธิสาร. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในตลาดนัดชุมชน เขตตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53* (น. 516-523). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. https://kukrdb.lib.ku.ac.th/proceedings/kucon/search_detail/result/315572
- ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2556). *การตลาดบริการ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีรวิชัยใหม่. (2558). แพนพังก์แท็กาดธานินทร์ (ตลาดศิริวัฒนา) อิม - สว - รวย - ครบ จบที่กาดธานินทร์.

<https://reviewchiangmai.com/thanin-market/>

วิชุดา โปธิบัลลังค์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในตลาดสดสาธารณะเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย

รามคำแหง. http://www.ba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2563-5-12_1629779206.pdf

วิไลวรรณ ศิริอำไพ. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยวตลาดโบราณบ้านสะแกกรัง (ถนนคนเดินตรอกโรงยา) จังหวัดอุทัยธานี [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace JSPUI. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1045/1/131868.pdf>

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ ศุภร เสรีรัตน์. (2541). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: วิถีพัฒนา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, งามอาจ ปทะวานิช และ ปริญ ลักษิตานนท์. (2546). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.

ศูนย์ข้อมูล COVID-19. (2563, มิถุนายน 12). มาตรการควบคุมหลัก New Normal. [Photo]. Facebook.

สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/informationcovid19>

ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรี. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2564-2566: ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่.

<https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/modern-trade/io/io-modern-trade-21>

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่. (2558). ทะเบียนตลาดสดนำซื้อประเภทที่ 1 และ ประเภทที่ 2 จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2557. https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/151124144835100417.xlsx

เหมชาติ สุวพิศ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการตลาดนัดของผู้บริโภคในพื้นที่ ต.เขาขลุ่ย อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. BU research.

http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/4693/1/hemmachat_suva.pdf

เหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคกับธุรกิจค้าปลีก. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

บริบท ความหลากหลาย และ แนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา
ของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดContext, Diversity, and Guidelines for Conservation of Edible and Herbal
Plants for Sai Mun Community Forest, Selaphum District, Roi Et Provinceวันเพ็ญ วีรเชลลิตระกุล^{1*}, วินัย วีระวัฒนานนท์², บุญเลิศ วงษ์โพธิ์³Wonphadeth Weerasornlertakul^{1*}, Vinai Weerawattananont², Boonlert Wongpho³^{1,2,3}มหาวิทยาลัยปทุมธานี

เลขที่ 140 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 12000 ประเทศไทย

^{1,2,3}Pathumthani University

140 Moo 4, Tiwanon Road, Ban Klang Subdistrict, Mueang Pathum Thani District,

Pathum Thani Province, 12000, Thailand

รับบทความ: 25 ตุลาคม 2565

ปรับปรุงบทความ: 21 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 28 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาในป่าชุมชนทรายมูล 2) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 16 คน ที่เจาะจงเลือกจากปราชญ์ชุมชน หมอพื้นบ้าน ครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์บริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา และแบบสัมภาษณ์แนวทางการอนุรักษ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ป่าชุมชนทรายมูล มีพื้นที่ 285 ไร่ 17 ตารางวา เป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ประเภทป่าใช้สอยชุมชน มีลักษณะเป็นป่าบุ่งป่าทาม พบพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา จำพวกต้น 31 ชนิดเถาและเครือ 10 ชนิด หักและเหง้า 9 ชนิด ผัก 8 ชนิด และหญ้า 1 ชนิด ปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์ คือ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ต้องการผู้ร่วมสำรวจและร่วมเรียนรู้ให้เยาวชนร่วมจัดทำระบบฐานข้อมูล การจัดทำระบบการถ่ายทอดความรู้ คณะกรรมการป่าชุมชนที่เข้มแข็ง และจัดพิธีบวงสรวงผีปู่ตา มีแนวทางในการอนุรักษ์ คือ 1) จัดโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลพรรณพืชกินได้

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี)

อีเมล: anattap1@hotmail.com

ไม้เป็นยา 2) จัดทำธรรมนูญป่าชุมชน 3) สรรหาคณะกรรมการป่าชุมชนที่เข้มแข็ง 4) จัดโครงการบวงสรวง
บูชาผีปู่ตา และ 5) จัดทำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยา

คำสำคัญ

การอนุรักษ์ พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยา ป่าชุมชน

Abstract

This qualitative research aimed to study 1) the condition and diversity of edible and herbal plants in the Sai Mun community forest, and 2) guidelines for the conservation of edible and herbal plants in the Sai Mun community forest. 16 key informant persons were selected using purposive sampling to community scholars, folk healers, teachers, and public health officials. The research instruments consisted of an interview form for study conditions and diversity of edible and herbal plants, and an interview form for determining guidelines for the conservation of edible and herbal plants. Data were analyzed by content analysis. The results were as follows: Sai Mun community forest was a traditional community forest that covers an area of 285 rai 17 square wah and consisted of 28 types of plants, 14 types of vines, 9 types of rhizomes, 8 types of vegetables, and 1 type of grass. The problems and needs of conservation were lacking public participation, the need for participants to explore and learn, letting youth join in organizing the database system, establishing a knowledge transfer system, strong community forest committee, and organizing a ceremony. Guidelines for conservation as 1) Organize a project to create a database of edible and herbal plants, 2) prepare a constitution for community forests, 3) recruit a strong community forest committee, 4) organize a ceremony project, and 5) developing a training model for the conservation of edible and herbal plants.

Keywords

Conservation, Edible and Herbal Plants, Community Forest

บทนำ

พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านเป็นพืชที่ใช้ทำเป็นยารักษาโรค และสามารถนำมาเป็นอาหารบริโภคในชีวิตประจำวันได้ มีความสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนชนบท และสามารถเก็บหาได้จากป่าไม้หรือป่าชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน (สาโรช

โสมนางกูร และรสสุคนธ์ (โรหิตรัตน์) ภิบาลกุล, 2539, 28-32; มณฑา ลิ้มปิยะประพันธ์, 2554, 35) โดยหลักการแล้ว ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติหรือพื้นที่ป่าที่สร้างขึ้นที่รัฐได้กำหนดไว้ให้เป็นทรัพย์สินส่วนร่วมของชุมชนและใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ภายใต้กระบวนการทางสังคมในการจัดการอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบนฐานของระบบความคิด ภูมิปัญญา ความเชื่อ วัฒนธรรม อุดมการณ์ และสิทธิชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเกิดสำนึกในการเป็นเจ้าของร่วมกันของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบป่าชุมชน (โกมล แพรกทอง, 2537, 16; คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน, 2533, 25; อำนวย คอวนิช, 2528, 57; กรมป่าไม้, 2553, 32; สมศักดิ์ สุขวงศ์, 2532, 22; เสน่ห์ จามริก, 2536, 58) ฉะนั้นป่าชุมชนจึงเป็นแหล่งของพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านให้ประชาชนได้เก็บหามาใช้ประโยชน์ทางยาและอาหาร จนถึงหากมีปริมาณผลผลิตจากป่าชุมชนจำนวนมากว่าการบริโภคของคนในชุมชนสามารถนำมาจำหน่ายเป็นรายได้ของคนในชุมชนได้

ปัจจุบันป่าชุมชนในประเทศไทยได้ถูกทำลายลงเป็นอย่างมาก อันเกิดจากการขาดจิตสำนึกและขาดระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของป่าชุมชน ประชาชนในชุมชนบุกรุกจับจองเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ตัดต้นไม้ใหญ่ในป่าไปทำบ้านเรือน รวมถึงการเก็บหาของป่าในปริมาณมากจนกลายเป็นการทำลายป่าชุมชน ที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในการบริโภคและใช้ประโยชน์จากของป่ามีมากขึ้น ทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่ส่งผลกระทบต่อการใช้พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้าน อีกทั้งวิถีชีวิต กระบวนทัศน์ และความต้องการของคนในชุมชนที่จะรักษาธรรมชาติไว้ให้อนุชนรุ่นหลังยังไม่แสดงออกอย่างชัดเจน กฎหมายป่าไม้ที่มีอยู่ที่ไม่เอื้อต่อการบังคับใช้และไม่ทันสมัยต่อสถานการณ์ นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชนที่อาศัยอยู่รอบป่า นอกจากนี้ความตระหนักถึงคุณค่าของพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่หลากหลายยังไม่สามารถขยายผลไปยังประชาชนในชุมชนได้อย่างจริงจัง ขณะเดียวกันพหุภาคีในชุมชนที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ได้แก่ องค์การสงฆ์ ครู นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้าน ไม่ได้มีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมที่แสดงถึงแนวทางที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนที่เป็นของแหล่งพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อยกระดับความสามารถของป่าชุมชนในการผลิตอาหารและยาที่เป็นพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน (กรมป่าไม้, 2553, 48; สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2547, 65)

ป่าชุมชนทรายมูลอยู่ในพื้นที่บ้านทรายมูล หมู่ 4 ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อที่ 285 ไร่ 17 ตารางวา ประกอบด้วยไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ และพืชสมุนไพรพื้นบ้านประจำถิ่นจำนวนมาก เช่น กระโดน ส้มโอง พันธ์ชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผักพื้นบ้าน เช่น ผักหวานป่า ผักติ้ว อีลอก ผักเม็ก กระเทียม กรุงเขมา กลอย คอนแลน แดง ตั้ว และเห็ด เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านได้นำมาประกอบอาหารและใช้ทำเป็นยารักษาโรคที่คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ กล่าวได้ว่าป่าชุมชนทรายมูลเป็นทั้งคลังอาหารและคลังยาที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนทั้งในชุมชนและชุมชนโดยรอบป่าชุมชน (บุญศรี ทองบ่อ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กรกฎาคม 2565) อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษา สำรวจ และจัดระบบข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณ

พืชกินได้ไม่ใช่นายหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้าน รวมถึงพันธุ์พืชที่ทรงคุณค่าแก่การอนุรักษ์ และพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติของท้องถิ่นสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ให้กับประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนในท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดจิตสำนึก เห็นคุณค่า และเกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านของป่าชุมชนทรายมูล ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงบริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายในป่าชุมชนทรายมูลว่าเป็นอย่างไร รวมถึงศึกษาถึงแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ว่ามีแนวทางเป็นอย่างไร อันจะนำไปสู่การนำแนวทางการอนุรักษ์ไปใช้จริงในพื้นที่ให้เกิดการส่งเสริมความรู้เจตคติในการอนุรักษ์ พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นาย และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ของป่าชุมชนที่ยั่งยืน ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายในป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้าน
พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นพืชที่ใช้ทำเป็นยารักษาโรคและอาหารได้ มีความสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนชนบท และสามารถเก็บหาได้จากป่าไม้หรือป่าชุมชน สามารถจำแนกตามส่วนที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ 5 จำพวก ได้แก่ จำพวกต้น จำพวกเถาและเครือ จำพวกหัวและเหง้า จำพวกผัก และจำพวกหญ้า (สาโรช โสภณางกูร และรสสุคนธ์ (โรหิตรัตน์) ภิบาลกุล, 2539, 28-32; มณฑา ลิ้มปิยะประพันธ์, 2554, 35)
2. แนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชนและการอนุรักษ์ป่าชุมชนชุมชน
ป่าชุมชน เป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนมีความตระหนักในความสำคัญ และเห็นคุณค่าที่มีต่อชีวิตของคนในชุมชน ป่าชุมชนเกิดขึ้นจากการขออนุญาตจัดตั้งตามความต้องการที่เสนอต่อภาครัฐ ตามองค์ประกอบข้อบังคับประเภทของป่าชุมชนได้แก่ ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ป่าชุมชนแบบพัฒนา (กรมป่าไม้, 2553, 48)
การอนุรักษ์ป่าชุมชน เป็นวิธีการในการปกป้องรักษาป่าที่เกิดจากชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจดำเนินการในการคุ้มครองดูแล และบริหารจัดการป่าชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ และประเพณีของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชุมชน อันเนื่องมาจาก

การทำลายของกลุ่มคนหรือประชาชนขาดจิตสำนึกและรักในธรรมชาติและระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่เป็นระบบ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม, 2547, 65)

นิธนา เอี่ยมสะอาด และคณะ (2562, 10) ได้ศึกษา การจัดการความรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับสมุนไพรไทยในตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า พืชสมุนไพรในพื้นที่ตำบลดอนสักมีทั้งพืชสมุนไพรที่เกิดตามธรรมชาติบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล ในการจัดหมวดหมู่ ผสานความรู้บันทึกและถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร ได้จัดหมวดหมู่พืชสมุนไพรที่เกิดตามธรรมชาติบริเวณพื้นที่ชายฝั่งจำแนกประเภทสมุนไพรตามโรคที่ใช้สมุนไพรรักษา ได้แก่ 1) ท้องร่วง บิด อาเจียน ใช้โงกทางใบเล็ก โงกทางใบใหญ่ ตะบูนขาว ตะบูนดำ โปรงขาว 2) การชะล้างแผล ห้ามเลือด สมานแผล ใช้โงกทางใบเล็ก โงกทางใบใหญ่ ตะบูนขาว ตะบูนดำ ขี้เหล็กย่าน 3) ขับลม ฟอกเลือด ขับเลือดเสีย ใช้ต้นตาตุ่มทะเล แสมขาว 4) ถอนพิษ ขับสารพิษ ใช้รางจืด ผักบุ้งทะเล 5) หัวใจพิการ ใช้เต่าร้างแดง 6) นิ่วริดสีดวง ใช้ขลุ่ 7) ตับอักเสบ ใช้ต้นรังไก่อ

เอกศักดิ์ เสงสุโข (2563, 10) ได้ศึกษา การจัดการภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพและการใช้สมุนไพรของกลุ่มภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน พบว่า ภูมิปัญญาด้านการจัดการความหลากหลายของพืชสมุนไพร การจัดการความหลากหลายของพืชสมุนไพร พบในทั้ง 3 กลุ่ม คือ มีการนำพืชสมุนไพรหายาก และสมุนไพรต่างถิ่นมาปลูกในพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดินส่วนบุคคลหรือที่อนุรักษ์ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีศักยภาพในการจัดการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความหลากหลายแตกต่างกันส่งผลให้มีชนิดของพืชสมุนไพรที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการอนุรักษ์พบว่ากลุ่มชมรมแพทย์แผนไทยเภสัชพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการพื้นที่ได้ดีและมีพื้นที่มากพอ แต่มีข้อจำกัดว่าการปลูกและอนุรักษ์สมุนไพร มีเพียงแห่งเดียว และปัจจุบันสมาชิกกลุ่มก็เหลือเพียงบุคคลในครอบครัวกลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรฤทธิ์ที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน การบริหารจัดการจึงมีแนวทางที่ไม่ค่อยชัดเจนนัก และไม่เป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ พบว่า กลุ่มผู้ปลูก แปรรูปสมุนไพรฤทธิ์เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุด แต่รวมกลุ่มกันแบบหลวม ๆ คือ มีลักษณะเป็นกลุ่มขยาย เน้นการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน มีพื้นที่ในการปลูกและอนุรักษ์สมุนไพรมากที่สุด ประกอบกับพื้นที่บางส่วนเป็นเขตหวงห้าม จึงมีความเป็นไปได้ที่จำนวนสมุนไพรจะได้รับ การอนุรักษ์แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของวัด ส่วนกลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยบ้านสมุนไพรเป็นกลุ่มที่มีพื้นที่ในการปลูกและอนุรักษ์น้อยที่สุด แต่มีข้อดีคือ มีอิสระ ในการบริหารจัดการเต็มที่ เพราะปลูกในพื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มการปลูกและการอนุรักษ์สมุนไพรของทั้ง 3 กลุ่ม

สุนทรี จินธรรม และคณะ (2558, 1) ได้ศึกษา ความหลากหลายของพรรณพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีพืชสมุนไพร 150 ชนิด เป็นไม้ยืนต้น 51 ชนิด ไม้ล้มลุก 42 ชนิด ไม้พุ่ม 31 ชนิด ไม้เลื้อย 23 ชนิด และไม้น้ำ 3 ชนิด ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ทางยาจากพืชสมุนไพร พบว่า มีส่วนใบ ยอด เป็นยา มากที่สุด 45 ชนิด ลำต้น เปลือก 44 ชนิด ราก หัว เหง้า 39 ชนิด ผล เมล็ด 32 ชนิด ดอก 22 ชนิด และใช้ทุกส่วน 13 ชนิด พืชสมุนไพรแต่ละชนิดมีสรรพคุณทางยาที่แตกต่างกัน และพืชสมุนไพรที่มีใบเป็นส่วนที่นำมา

ประกอบอาหาร มี 39 ชนิด ผลและยอด 31 ชนิด ดอก 13 ชนิด เมล็ด 6 ชนิด ลำต้น 5 ชนิด และผัก 3 ชนิด และใช้ส่วนอื่นๆ 9 ชนิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถนำมาใช้กำหนดประเด็นในการศึกษาบริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา และการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant persons) ที่เจาะจงเลือก (Purposive Sampling) จากปราชญ์ชุมชน และหมอพื้นบ้าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาหรือสมุนไพรพื้นบ้าน และครูเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำและถ่ายทอดความรู้ในชุมชน กลุ่มละ 4 คน รวมจำนวน 16 คน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลบริบทและความหลากหลาย และความคิดเห็นสำหรับการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) เกณฑ์คัดเข้ากลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็น ปราชญ์ชุมชน หมอพื้นบ้าน ครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ไม่มีความผิดปกติของการได้ยินและการมองเห็นหรือการสื่อความหมาย
- 2) ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการรวบรวมข้อมูลบริบทและความหลากหลาย และความคิดเห็นสำหรับการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล
- 3) มีข้อมูลเพียงพอที่จะเสนอหรือแลกเปลี่ยน
- 4) มีแรงจูงใจที่อยากเข้าร่วมในกระบวนการ และสนใจในผลที่จะได้จากการสรุปความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่น

เกณฑ์การคัดออกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ได้รับการเจาะจงเลือกเข้าร่วมโครงการวิจัยแต่ไม่ประสงค์เข้าร่วมโครงการ
- 2) ตรวจสอบพบภายหลังว่ามีความผิดปกติของการได้ยินและการมองเห็น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารในการให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์
- 3) ป่วยกะทันหันหรือมีเหตุจำเป็นฉุกเฉินในช่วงดำเนินการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์บริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์บริบทและความหลากหลายของพรรณพืช กินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6 ข้อ และแบบ

สัมภาษณ์สำหรับการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เน่าของป่าชุมชนทรายมูล จำนวน 7 ข้อ และตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน จากนั้น นำข้อคำถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้โดยการไปสัมภาษณ์คนที่มีคุณสมบัติเหมือนผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 1 คนที่อยู่ในพื้นที่อื่นนอกเหนือจากพื้นที่วิจัย จากนั้นนำข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์มาปรับอีกครั้งให้มีความชัดเจนและสอดคล้องมากยิ่งขึ้นสำหรับการนำไปใช้จริงต่อไป

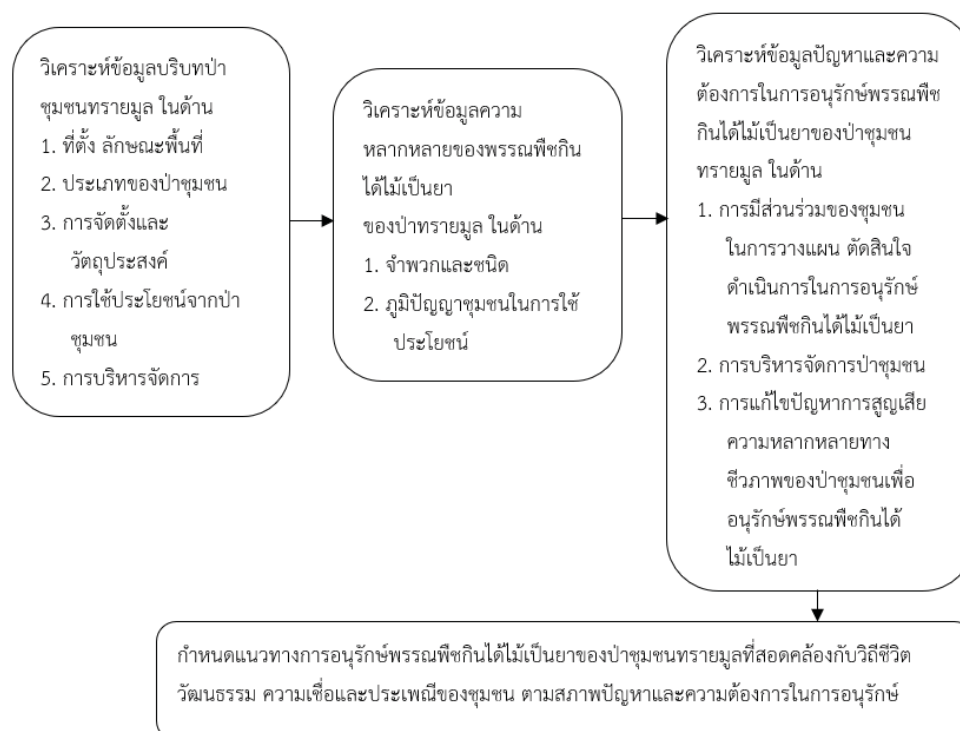
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลการศึกษาบริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เน่าในป่าชุมชนทรายมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ ตรวจสอบข้อมูล ติความและสร้างบทสรุป

3.2 ข้อมูลแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เน่าของป่าชุมชนทรายมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เช่นเดียวกัน วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูล แง่นับ ติความและสร้างบทสรุปแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เน่าของป่าชุมชนทรายมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาบริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เน่าในป่าชุมชนทรายมูล ที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เน่าของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

ภาพที่ 1: การวิเคราะห์ข้อมูลสู่การกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เน่าของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากภาพที่ 1 นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความหลากหลาย และ แนวทางการอนุรักษ์พรรณพืช
กินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทป่าชุมชนทรายมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ จำแนก
หมวดหมู่ ตามประเด็นของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 1

ผลการสัมภาษณ์บริบทป่าชุมชนทรายมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
1. ลักษณะและพื้นที่ตั้งของบริบท ป่าชุมชนทรายมูล เป็นอย่างไร	ปราชญ์ชุมชนคนที่ 1: “ชื่อเดิมของป่า ชื่อ ป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน ที่สาธารณประโยชน์ทรายมูล” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 2 และ 3: “มีพื้นที่เกือบ 300 ไร่ แต่ก่อนมีมากกว่านี้ แต่ต้องดู ในใบจัดตั้งกับผู้ใหญ่อีกทีมีเท่าไร” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 3: “พื้นที่ป่าจะอยู่ที่ หมู่ 4 บ้านทรายมูล ตำบลขาว”
2. ประเภทของป่าชุมชนเป็นป่าแบบ ใด	ปราชญ์ชุมชนคนที่ 1: “เป็นป่าดั้งเดิม ใครจะใช้จะสอยอะไรก็เข้าป่าพวก อาหารการกินพื้นบ้าน สมุนไพร พืช ถ่าน ต่างๆ” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 4: “ป่าอยู่ติดกับแม่น้ำยัง หน้าผาน้ำจะท่วม ชาวบ้านเรียก ป่า บุงป่าทาม มีหนองน้ำและกุด หนองลำห้วยแซ่ ลำชีหลง กุดหวาย หนองทางแหบ อยู่ในป่า”
3. ป่าชุมชนทรายมูลมีประวัติ การจัดตั้ง อย่างไร มีวัตถุประสงค์อะไร	ครูคนที่ 1: “จำได้ว่า ปี 2546 เป็นปีที่แห้งแล้งมาก ชาวบ้านเข้าไปหาของป่ามาเป็น อาหารและพืช แล้วไม่พอใช้พอกิน เห็นป่าเสื่อมโทรมมากจึงประชุมกันจัดทำ โครงการป่าพื้นบ้านอาหารชุมชน เสนอนายอำเภอตั้งเป็นป่าชุมชน” หมอพื้นบ้านคนที่ 1: “หลักๆ แล้ว เราต้องการรักษาป่า ต้นไม้ ของป่าที่เป็นยา เป็น อาหารไว้ให้สมบูรณ์ พอกินพอใช้ ต้นไม้ถูกตัดไปมาก ผักป่าลดลง” เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 1: “ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่ป่าให้ฟื้นคืนสู่สภาพเดิม ชุมชนได้อาหารที่มาจาก ธรรมชาติ จะมีสุขภาพดี”
4. มีการบริหารจัดการป่าชุมชน อย่างไรบ้าง	ครูคนที่ 2: “เราได้จัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นทำหน้าที่ดูแลรักษาป่า แล้วกำหนด กฎระเบียบเพื่อใช้กับป่าชุมชนทรายมูล” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 4: “มีคนเฝ้าดูแลป่าชุมชนที่คณะกรรมการชุมชนแต่งตั้งให้ไปทำ หน้าที่แต่ไม่มีค่าตอบแทน”

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชน พบว่า ป่าชุมชนทรายมูล อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด มีชื่อจัดตั้งว่า ป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนที่สาธารณประโยชน์ทรายมูล เป็นป่าไม้ตาม พ.ร.บ.
ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มีพื้นที่ 285 ไร่ 17 ตารางวา ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านทรายมูล หมู่ที่ 4 ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด จัดตั้งเป็นป่าชุมชนเมื่อ ปี พ.ศ. 2546 ป่าชุมชนทรายมูล เป็นป่าชุมชนในรูปแบบป่าชุมชนแบบ

ดั้งเดิม ประเพณีป่าใช้สอยชุมชน มีลักษณะของป่าเป็นป่าบุงป่าทาม ที่มีความสมบูรณ์แห่งหนึ่งในเขตลุ่มน้ำยัง ด้วยสภาพพื้นที่ประกอบไปด้วยหนองน้ำและกุด เช่น หนองลำห้วยแซ่ ลำชีหลง กุดหวาย หนองทางแหบ ล้วนเป็นแหล่งเก็บหาอาหารและยารักษาโรคจากสมุนไพรที่สำคัญของชาวบ้านทรายมูลและหมู่บ้านใกล้เคียง ป่าบุงป่าทามเป็นลักษณะพื้นที่ราบน้ำท่วมถึงหรือเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มต่อเนื่องกับลำน้ำสายต่างๆ ในช่วงฤดูน้ำหลาก น้ำจะไหลเอ่อท่วมพื้นที่นี้ชาวบ้านจะเรียกว่า ทาม ส่วนบริเวณต่ำสุดของทามหรือบริเวณร่องน้ำ พื้นที่กุดริมหนองน้ำที่มีน้ำแช่ขังจะเรียกว่า บุง ในอดีตป่าบุงป่าทามยังมีความอุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่พื้นที่เหล่านี้มีคนไปจับจองเป็นที่ทำกินหมดแล้ว ประชาชนในหมู่บ้านได้ประชุมและปรึกษากันว่าการที่จะฟื้นฟูให้คืนสภาพเป็นป่าธรรมชาติ ให้ได้เหมือนเดิมนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าชุมชนแห่งนี้ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ เกิดความรักและความหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนขึ้นเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้อยู่คู่กับชุมชนตลอดไป การจัดตั้งป่าชุมชนทรายมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่ป่าใกล้หมู่บ้านให้ฟื้นคืนสู่สภาพเดิมเพื่อที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากป่าแห่งนี้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพิงตนเอง มีความสามารถในการจัดการป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ และสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน ร่วมกันสร้างระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยมีกระบวนการดำเนินงานเริ่มจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนแห่งนี้ ประชุมสมาชิกในชุมชน จัดทำโครงการเสนอต่อนายอำเภอ จากนั้นสำรวจศึกษาความต้องการชนิดพันธุ์ไม้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนและจัดเตรียมพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อจัดทำเรือนเพาะชำชำวคราว เตรียมพื้นที่เพื่อปลูกป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนและดำเนินการปลูก ดำเนินการจัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาป่าแล้วกำหนดกฎระเบียบเพื่อใช้กับป่าชุมชนทรายมูล

ปัจจุบันป่าบุงป่าทามกำลังเผชิญปัญหาการถูกรุกรานโดยเฉพาะการถาง ใช้ประโยชน์จับจองกรรมสิทธิ์เปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรเชิงเดี่ยวจำนวนมาก เช่น ปลูกต้นยูคาลิปตัส และทำนาปรัง เนื่องมาจากการทำนาปีไม่ได้ผล ที่ผ่านมามีป่าบุงป่าทามถูกทำลายไปมาก แต่ก็ยังถือว่ามีความอุดมสมบูรณ์อยู่บ้าง เนื่องจากชุมชนมีกฎระเบียบบอว่าในระยะ 50 เมตรขึ้นมาจากแหล่งน้ำ ให้ถือว่าเป็นที่สาธารณะ จึงทำให้สภาพพื้นที่ป่าบุง ป่าทามไม่ได้ถูกแผ้วถางออกไปหมด ทำให้บริเวณนี้ยังมีพันธุ์ปลาคืออาศัยอยู่และขยายพันธุ์ในช่วงฤดูฝนของทุกปี

ภาพที่ 2: แผนที่แสดงเขตจังหวัดร้อยเอ็ด, อำเภอสกลภูมิ, ตำบลทบ และป่าชุมชน (เทศบาลตำบลทบ, 2564)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่ป็นยาของป่าทรายมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ จำแนกหมวดหมู่ ตามประเด็นของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

ตารางที่ 2

ผลการสัมภาษณ์ความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่ป็นยาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
1. พรรณพืชกินได้ไม่ป็นยาของป่าชุมชนทรายมูลที่พบแบ่งจำพวกและชนิดที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง	หมอพื้นบ้านคนที่ 2: “เราจะแบ่งตามลักษณะสมุนไพรพื้นบ้านสำหรับใช้นำมาทำยา เป็นพวกใช้ต้น เถาและเครือ หัวและเหง้า พวกผัก และหญ้า” หมอพื้นบ้านคนที่ 3: “ส่วนมากแล้วที่ใช้ทำยาก็จะมีพวกต้น เถาและเครือ หัวและเหง้า”

ตารางที่ 2

ผลการสัมภาษณ์ความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ต่อ)

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 2: “ที่ใช้เป็นอาหารส่วนมากจะใช้ใบเป็นผักใช้กินสด ใช้แกง ลวก ต้ม เป็นอาหาร ที่ใช้หน่ออ่อนก็มีบ้าง เช่น หน่อไม้ หน่อไพล อีกอย่างก็เป็นช่อดอก” เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 3: “กรณีใช้เป็นอาหารไม่ได้แบ่งจำพวกชัดเจนเพราะว่าเราใช้ยอด ดอก หน่อ หรือส่วนที่อ่อน จึงไม่ได้แบ่งชัดเจนเป็นจำพวก” หมอพื้นบ้านคนที่ 4: การนำพืชสมุนไพรมาใช้เป็นยาจะมีหลักการแบ่งที่ชัดเจนเพื่อการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ในการนำมาใช้ มี ต้น เครือ ห้ว เป็นหลัก ที่ใช้ใบก็มีบ้างแต่ก็เก็บรวมมาทั้งต้นราก”
2. ภูมิปัญญาชุมชนในการใช้ประโยชน์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา ตามชนิด อย่างไรบ้าง	หมอพื้นบ้านคนที่ 4: “กรณีใช้เป็นยา หมอพื้นบ้านเราจะมีภูมิรู้ในการใช้และค่อยๆ บอกต่อกับชาวบ้านอยู่เป็นประจำจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป แต่จะใช้หลายอย่างรวมกันถึงจะเป็นยารักษาอย่างได้ผล เช่น เหมือดเลือด (ตานาหรือจานา) แก้กปากเปื่อย ถ้าเป็นอาหาร ใบอ่อน ยอดอ่อน รับประทานเป็นผักสดจิ้มกับน้ำพริก ฯลฯ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 4: “การใช้เป็นอาหาร เป็นผัก คนในชุมชนจะได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชนจนเป็นที่รู้จักกัน เก็บมากินได้ถูก แม้กระทั่งเห็ด แต่เห็ดที่ป่านี้มีน้อย เพราะเป็นป่าบุงป่าทาม” ครูคนที่ 3: “เด็กนักเรียนที่โรงเรียนก็รู้เหมือนกันว่า อันไหนกินได้ กินไม่ได้ นำมากินอย่างไร แต่ก็ไม่รู้ทุกคน เด็กโตจะรู้” ครูคนที่ 4: “แต่ในส่วนที่นำมาเป็นยาสมุนไพรเด็กจะไม่รู้ ต้องได้รับการบอกชี้ๆ”

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล พบว่า มีพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา (พืชสมุนไพรพื้นบ้านจำพวกต้น จำนวน 28 ชนิด จำพวกเถาและเครือ จำนวน 14 ชนิด จำพวกหัวและเหง้า จำนวน 9 ชนิด จำพวกผัก จำนวน 8 ชนิด และจำพวกหญ้า จำนวน 1 ชนิด มีรายละเอียดที่เก็บข้อมูลของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลดังนี้

2.1) จำพวกต้น ที่พบในป่าชุมชนทรายมูล มีดังนี้

- 1) กระโดน (จิก) ยอดอ่อน ดอกอ่อน ผลอ่อน รับประทานเป็นผักสด จิ้มน้ำพริก หรือ รับประทานอาหารจำพวก ลาบ ส้มตำ น้ำตก (รสเผ็ด สมานแผลในกระเพาะ)
- 2) กระถินป่า ใบอ่อน ยอดอ่อน รับประทานเป็นผักสด จิ้มน้ำพริก ลาบ รวมกับผักอื่นๆ (ยาอายุวัฒนะ บำรุงสายตา)

3) กระทงลาย ยอดอ่อนนำมาลวก ต้ม หรือนึ่งรับประทานเป็นผักจิ้มน้ำพริก (ห้ามรับประทานสด จะทำให้เกิดการระคายเคืองที่ลำคอ) (ใบ แก้โรคบิด กระตุ้นประสาท ใช้เป็นถอนพิษฝิ่น ผล แก้ลมจุกเสียด บำรุงเลือด และใช้เป็นยาถอนพิษงู เมล็ดนำมาตำให้ละเอียดใช้พอกหรือกิน แก้โรคอัมพาต และปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ แก้ไข้ น้ำมันจากเมล็ด แก้เหน็บชา ลำต้น เป็นยาแก้วัณโรค แก้ไข้มาลาเรีย)

4) กระทอน ผล รับประทานสด และนำมาแกงส้ม แกงกะทิ เนื้อผล เนื้อหุ้มเมล็ดแกงกับเนื้อหมู เนื้อวัวและรับประทานเป็นผลไม้ (เปลือกต้น รักษากลากเกลื้อน ใบ แก้ไข้ เปลือกต้น ดอก และผล แก้กษัย ท้อง แก้ฝีเปื่อย แก้บวม ราก แก้กษัย)

5) กระบก เนื้อในเมล็ด รับประทานได้ ใบอ่อนใช้เป็นผัก รับประทานกับลาบ (เนื้อในเมล็ด มีรสมันร้อน บำรุงเส้นเอ็น บำรุงไขข้อ แก้ข้อขัด บำรุงไต ฆ่าพยาธิในท้อง)

6) ตับเต่า, ตับเต่าน้อย ผลสุก เนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้เหมือนวุ้น (รากและต้น รสขม เย็นเย็น สรรพคุณ ตับพิษไข้ทั้งปวง แก้กษัยร้อน ตับพิษขาง แก้พิษฝีในท้อง)

7) เหมือดเลือด (ตานาหรือจานา) ใบอ่อน ยอดอ่อน รับประทานเป็นผักสด จิ้มกับน้ำพริก (แก้ปากเปื่อย)

8) ตีนนก ใบอ่อน ยอดอ่อน ลวกหรือต้มรับประทานเป็นผัก (แก้ไข้ ขับลม)

9) กอกกัน หรืออ้อยช้าง ยอดอ่อน ใบอ่อน จิ้มน้ำพริก ต้มรับประทานกับน้ำพริก เปลือก รากรับประทานสด (แก้ปวดฟัน)

10) กุ่ม (กุ่มบกหรือกุ่ม และกุ่มน้ำ) ยอดอ่อน ใบอ่อน และช่อดอกอ่อน ตองกับน้ำเกลือ และน้ำซาวข้าว ตากแดดทิ้งไว้ 2-3 วัน จะมีรสเปรี้ยว รับประทานเป็นผักกับน้ำพริก น้ำพริกปลาปน (ขับลม เจริญอาหาร)

11) กระดุกอึ้ง ยอดอ่อน ใบอ่อน นำมารับประทานเป็นผักจิ้มกับน้ำพริก (รากต้ม ขับปัสสาวะ)

12) ขมิ้นต้น ใบอ่อน ยอดอ่อน รับประทานกับขนมจีน ส้มตำ เป็นผักสด แก่ลัมกับอาหารจำพวกลาบ ก้อย (แก้ไข้ แก้กษัย)

13) ข่อย ผลสุก เนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้ (แก้ท้องร่วง รักษาโรมา)

14) หมายเค็ง (ลูกหยี) ยอดอ่อน ใบอ่อน นำไปปรุงรส ทำให้มีรสเปรี้ยว หรือรับประทานเป็น ผักสดกับน้ำพริก ลาบ ยำ ผลอ่อนนำมาต้มรับประทาน ผลแก่รับประทานเนื้อ (แก้ร้อนใน)

15) ผักหวานป่า ยอดอ่อน หรือดอกอ่อน ลวก ต้มรับประทานเป็นผักกับน้ำพริก นำมาแกงเลียง แกงส้ม ผัด (แก้ไข้ น้ำยาไปใช้กวาดคอเด็กที่ลิ้นเป็นฝ้าขาว)

16) แวง (ลิ้นจี่ป่า) ผลสุก เนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานเป็นผลไม้

17) แควาว หรือแคนา ดอก ผักอ่อน ต้มจิ้มกับน้ำพริกรับประทานเป็นผัก แกงกับปลาอย่าง (ขับเสมหะ ขับลม)

18) จั้วป่า ดอกสดหรือแห้ง ลวกหรือต้ม รับประทานเป็นผักกับน้ำพริก (บรรเทาอาการท้องเดิน แก้บิด)

19) กระโดนน้ำ (จิกน้ำ) ใบอ่อน ยอดอ่อน และดอกอ่อน รับประทานเป็นผักสดกับน้ำพริก (บรรเทาอาการท้องเดิน บิดมูกเลือด ช่วยขับปัสสาวะ)

20) ส้มโศง หรือส้มโอง (ชะมวง) ใบอ่อน ยอดอ่อน รับประทานเป็นผักสด นำมาปรุงรสอาหารจำพวกต้มส้ม แกงส้ม ผลสุกและเนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้ (แก้เสมหะ แก้ไข้ ระบายท้อง)

21) ส่าเหล้า ผลสุก รับประทานได้ (แก้ท้องเสีย)

22) ต้นแดง เมล็ดอ่อน รับประทานได้ เมล็ดแก่นำไปคั่วหรือเผาไฟให้สุก รับประทานได้ (เปลือกรสฝาดแก้ท้องเสีย)

23) โกนา (ตะโก) ผลดิบรับประทานเมล็ด ผลสุกเนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้ (แก้ร้อนใน แก้ท้องเสีย)

24) หมากเบน (ตะขบป่า) ผลสุกรับประทานได้ (แก้ท้องเสีย บำรุงไต)

25) ค้อ (ตะคร้อ) ผลสุก รับประทานเนื้อหุ้มเมล็ด รสเปรี้ยว (ระบายท้อง)

26) ตัว ใบอ่อน และยอดอ่อน รับประทานกับอาหารพื้นเมืองจำพวกลาบ แหนม ยำ ใส่แกงเห็ดป่า (ขับลม แก้ปวดง)

27) หมากต้อแง (นมน้อย) ผลสุกรับประทานเนื้อหุ้มเมล็ด รสหวานอมฝาด (แก้ปวดท้อง ปวดประจำเดือน)

28) ตีนตั่ง (งวงส้ม) ผลสุกเนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้ (เจริญอาหาร ขับพยาธิ แก้อาการจุกเสียด ปวดท้อง)

29) ขี้เถ้า (พลับพลา) ผลสุก เนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้ (ยอดอ่อนคั้นหมกไฟ ประคบการบวมอักเสบ)

30) ลิ่นฟ้า (เพกา) ใบอ่อน ยอดอ่อน ดอก ฝักอ่อน รับประทานสด หรือเผาไฟ ชูดมที่ไหม้ ออก รับประทานกับน้ำพริก ลาบ ก้อย ยำ หรือหั่นเป็นชิ้นเล็กนำไปแกง ผัด หรือยำ (แก้ท้องเสีย แก้ฟกช้ำ)

2.2) จำพวกเถาและเครือ

1) เครือหมาน้อย เถาและใบ คั้นเอาน้ำ ผสมกับเครื่องปรุงอาหาร ทิ้งไว้ 3-5 นาที จะจับตัวลื่นเหมือนวุ้นรับประทานได้

2) ตำลึงทอง ยอดอ่อน ผลอ่อน ลวก ต้มให้สุกรับประทานเป็นผัก เนื้อหุ้มเมล็ดภายในผลรับประทานได้

3) เครือขี้กา ยอดอ่อน นำไปลวก ต้มให้สุก หรือต้มกะทิ รับประทานเป็นผักกับน้ำพริก กะปิ ขับปัสสาวะ รักษาอาการบวม)

4) เหยียง ใบอ่อน ยอดอ่อน นำมาลวก ต้มรับประทานเป็นผักกับน้ำพริก (หัว ราก แก้ไอ)

5) เหยียงน้อย หน่ออ่อน นำไปทำให้สุก รับประทานเป็นผัก หรือทำแกงเปรอะใส่ใบย่านาง หัวใต้ดิน รับประทานสด รสหวานมัน (ดับพิษ แก้เส้นเอ็นพิการ)

6) ตำลึง ยอดอ่อน ผลอ่อน ลวกจิ้มน้ำพริก ผลสุกรับประทานได้ (บำรุงเลือด บำรุงน้ำนม)

7) เครือโทสง ผลอ่อน รับประทานเป็นผักสดจิ้มกับน้ำพริก (ยางรักษาแผลมูกปาก หรือ โรคปากนกกระจอก)

8) ย่านาง ทั้งใบอ่อนและใบแก่ ตำคั้นเอาน้ำสีเขียวใส่แกงหน่อไม้ ชุบหน่อไม้ หรือแกง ขี้เหล็ก แกงขนุน แกงบุก ยอดต้มจิ้มน้ำพริก (ถอนพิษผดผื่นแดงและแก้เบื่อเมา ถอนพิษไข้)

9) เครือทุเห่า ใบอ่อน ยอดอ่อน นำมารับประทานเป็นผักสดกับน้ำพริก ลาบ ก้อย น้ำตก ส้มตำ และขนมจีนน้ำยา (ใบสด แก้ปวดท้อง เถา ขับปัสสาวะ ราก ขับลม)

10) ผักอีหนู ยอดอ่อน ใบอ่อน และผลอ่อน ลวกหรือต้มรับประทานเป็นผักกับน้ำพริก หรือนำไปต้มน้ำเกลือใส่น้ำชาขาวทำให้รสเปรี้ยว (แก้ท้องเสีย)

2.3) จำพวกหัวและเหง้า ที่พบในป่าชุมชนทรายมูล มีดังนี้

1) กระเจียวขาว ดอกอ่อน รับประทานสด ลวก ต้ม จิ้มกับน้ำพริก (ขับลม)

2) กระเจียวหางนกยูง ดอกอ่อน รับประทานสดจิ้มกับน้ำพริก และอาหารจำพวกลาบ (ขับลม)

3) กระชายป่า เหง้า และราก ใช้เป็นอาหาร เครื่องเทศ ทำน้ำยาขนมจีน ใส่แกง เช่น แกงหน่อไม้ ชุบหน่อไม้ ใส่ผัดเผ็ดต่าง ๆ เพื่อช่วยดับกลิ่นคาว หัวรากอ่อน รับประทานเป็นผักสด (ขับลม)

4) กระเทียม ลำต้นอ่อน ดอกอ่อน ลวก ต้ม จิ้มกับน้ำพริก หรือนำมาแกงรวมกับหน่อไม้ (ขับลม)

5) กล้วยป่า หยวก ปลี และผลอ่อนรับประทานเป็นผักสด หรือต้มจิ้มกับน้ำพริก ผลสุก รับประทานได้ (ยาง สมานแผลห้ามเลือด ผลดิบ แก้ท้องเสีย ผลสุก เป็นยาระบายสำหรับผู้ที่เป็น โรคกรดไหลย้อน ทวาร)

6) กลอยข้าวเหนียว, กลอยหัวเหนียว กลอย, มันกลอย นึ่งกับข้าวเหนียว หรือฟักทอง ก่อน นำหัวกลอยมาทำอาหาร ต้องปอกเปลือก ผานเป็นแผ่นบางๆ ใส่ตะกร้า หรือถาดผ้านามาล้างเมื่อกออกให้หมด นำมาประกอบอาหารได้

7) ชิงป่า ใบ หน่ออ่อน เหง้าอ่อนรับประทานสดๆ กับน้ำพริก หรือนำมาปรุงเป็นเครื่องแกง ปรุงอาหารเพื่อดับกลิ่นคาว (แก้อาการคลื่นไส้ อาเจียน แก้จุกเสียด แน่นเฟ้อ)

8) ตูบหมูป ยอดอ่อนรับประทานสดหรือลวก ต้ม จิ้มกับน้ำพริก แก้วบอง หรือนำมาปรุงอาหาร เช่น ผัดเผ็ด ยำ แกงอ่อม (แก้ไข้ ไข้หวัด)

9) ไพล ดอกต้มจิ้มกับน้ำพริก (แก้ท้องขึ้น ท้องอืดเฟ้อ ขับลม แก้บิด ท้องเดิน)

2.4) จำพวกผัก

1) กระสัง ต้นและใบ รับประทานเป็นผักสดรสขาลิ้น หรือมาลวก ผัด นึ่ง เป็นอาหาร

- 2) บอน หรือบอนน้ำ ก้านใบ ยอดอ่อน ไหลบอน นำมาปรุงอาหาร เช่น แกงบอนใส่ยานาง
- 3) ผักหนอก (บัวบก) ใบรวมก้านใบ และเถา รับประทานเป็นผักสด กินกับน้ำพริก ลาบ ก้อย ชุปหน่อไม้ น้ำคั้นจากใบสด ทำให้เจริญ ปุรงรสด้วยน้ำตาล เป็นเครื่องดื่ม (แก้ร้อนใน ช้ำใน)
- 4) อีลอก ก้านใบ และก้านดอกอ่อน นำมาแกงใส่ยานาง หรือแกงใส่ไก่ (หัว ใช้เป็นยาก็ได้ สมะ แกะเถาตาล ที่จุดเป็นก้อนกลิ้งอยู่ในท้อง)
- 5) อีบุก ก้านใบ และก้านดอกอ่อน นำมาแกงใส่ยานาง หรือแกงใส่ไก่ (ส่วนหัว นำมาแกงกับปลาย่าง (หัวสดนำมาตำเป็นยาพอกกัดฝีหนอง)
- 6) ผักคราด ใบอ่อน ยอดอ่อน และดอก รับประทานเป็นผักสดกับน้ำพริก ลาบ ก้อย นำมาใส่แกงอ่อม แกงหน่อไม้ รสชาลิ้น ทำให้รสชาติและกลิ่นของอาหารน่ารับประทานยิ่งขึ้น (แก้พิษตานซาง แก้ไข้ แก้เจ็บคอ ผิวนอก แก้ท้องน้ำลายอักเสบ แก้ริดสีดวง แก้ปวดฟัน ปวดศีรษะ)
- 7) ผักหนาม ยอดอ่อนและใบอ่อน รับประทานเป็นผักสด ลวก ต้ม กินกับน้ำพริก หรือแกงอ่อม (แก้ไอ แก้กระหายน้ำ ขับเสมหะ ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะเหลืองหรือแดง ผิวน้ำเน่าเปื่อยเป็นหนอง)
- 8) ผักโพะพะ ใบ ลำต้นอ่อน รับประทานเป็นผักสดกับพริก ลาบ ก้อย หรือแกงอ่อม (รักษาไฟไหม้น้ำร้อนลวก)

2.5) จำพวกหญ้า

- 1) ไม้ หน่ออ่อนหรือหน่อไม้ เป็นผักจิ้มกับน้ำพริก แกงหน่อไม้ แกงเปรอะใส่ใบยานาง ชุปหน่อไม้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลสภาพ ปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล

ตารางที่ 3

ผลการสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
1. ปัญหาและความต้องการของการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจดำเนินการในการคุ้มครองดูแลพรรณพืชกินได้ไม้เป็นยา เป็นอย่างไร	ครูคนที่ 2: “มีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลของพรรณพืชกินได้ไม้เป็นยา อยากให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นระบบ ทำเป็นฐานข้อมูล จะได้นำไปในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนด้วย” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 4: “ต้องการผู้มาร่วมมือในการสำรวจ และเรียนรู้ร่วมกันแล้วบันทึกไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา” เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 2: “อยากให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย” เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 4: “ต้องการให้มีการจัดทำระบบการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากปราชญ์ชุมชนและหมอพื้นบ้าน อาจเป็นฐานเรียนรู้หรือการฝึกอบรมเฉพาะแบบ ให้คนหลายกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม”

ตารางที่ 3

ผลการสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ต่อ)

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
2. ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการป่าชุมชนเป็นอย่างไร	ปราชญ์ชุมชนคนที่ 1: “อยากปรับปรุงคณะกรรมการป่าชุมชนใหม่ อยากได้คนที่เอาจริงเอาจังมาทำงาน”
	ปราชญ์ชุมชนคนที่ 2: “ป่าชุมชนมีกฎระเบียบในการเข้าไปเก็บหาของป่าอยู่ แต่คณะกรรมการป่าชุมชนไม่เข้มงวด จะทำให้ป่าทุดโทรมเร็ว” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 3: “อยากได้ทุนมาทำถนนรอบป่า จะได้ตรวจตราได้ทั่วถึง สามารถกำหนดช่องทางเข้าออกป่าได้เหมาะสมตามทางเข้าทางออก” ปราชญ์ชุมชนคนที่ 4: “มีคนเฝ้าดูแลป่าชุมชนแต่ทำไมได้มากเพราะว่าต้องทำมาหากินอย่างอื่นด้วย”
3. ปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาค่าสูญเสียมความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยา เป็นอย่างไร	หมอพื้นบ้านคนที่ 2: “จำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่รอบป่ามีจำนวนมาก คนเก็บหาของป่ามาเป็นอาหารมากขึ้น มีการลักลอบตัดไม้ใหญ่อย่างต่อเนื่อง” ครูคนที่ 1: “ต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนัก เห็นความสำคัญ มีความรักและความหวงแหนป่าชุมชน” เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 1: “ส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้สนใจการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน พืชผักอาหารจากป่าชุมชนหรือพรรณพืชกินได้ไม้เป็นยา” หมอพื้นบ้านคนที่ 4: “อยากให้จัดพิธีบวงสรวงผีป่าให้คนในชุมชนรับรู้อย่างกว้างขวาง ไม่ใช่มีเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่มาทำพิธี คนไม่รู้”

จากตารางที่ 3 ปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม้เป็นยาของป่าชุมชนหลายมูล พบว่า 1) ปัญหาและความต้องการด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนในชุมชนที่เป็นผู้รู้ ขาดการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยอมรับว่ามีการจัดเก็บข้อมูลพรรณพืชกินได้ไม้เป็นยาของป่าชุมชนหลายมูลยังไม่ครบถ้วนและยังไม่เป็นระบบ ต้องการผู้มาร่วมมือในการสำรวจและเรียนรู้ร่วมกันอีกมาก ที่สำคัญอยากได้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือจัดทำให้เป็นระบบเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ และต้องการให้มีการจัดทำระบบการถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากปราชญ์ชุมชนและหมอพื้นบ้าน อาจเป็นฐานเรียนรู้หรือการฝึกอบรมเฉพาะแบบไปสู่คนรุ่นใหม่ ในอนาคตอาจส่งประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่สามารถประยุกต์ใช้ในเชิงการสร้างอาชีพและรายได้ของประชาชนและชุมชนได้ 2) ปัญหาและความต้องการด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน โครงสร้างขององค์กรคณะกรรมการป่าชุมชนที่เกิดจากการจัดตั้งมาเป็นเวลานานทำให้การทำงานไม่เป็นไปตามที่ชุมชนต้องการเท่าที่ควร ชุมชนมีความต้องการปรับปรุงคณะกรรมการป่าชุมชนใหม่ อาจมีการปรับปรุงกฎระเบียบของป่าชุมชนเพิ่มเติม รวมถึงต้องการปรับปรุงถนนรอบป่าชุมชนให้สามารถกำหนดช่องทางเข้าออกป่าชุมชนได้เหมาะสมตามทางเข้าทางออกเพื่อการดูแลรักษาป่าให้ดียิ่งขึ้น 3) ปัญหาและความต้องการด้านการแก้ไขปัญหาค่าสูญเสียมความหลากหลายทางชีวภาพของ

ป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา จำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่รอบป่ามีจำนวนมาก คนเก็บหาของป่ามาเป็นอาหารมากขึ้น มีการลักลอบตัดไม้ใหญ่อย่างต่อเนื่อง ชุมชนต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนัก เห็นความสำคัญ มีความรักและความหวงแหนป่าชุมชน ส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้สนใจการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน พืชผักอาหารจากป่าชุมชนหรือพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา รวมถึงต้องการจัดพิธีบวงสรวงบูชาผีปู่ตาที่ปกปักรักษาป่า ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับจิตวิญญาณของคนในชุมชนรอบป่าชุมชนทราบว่าป่าชุมชนเป็นที่อยู่อาศัยของผีบรรพบุรุษของหมู่บ้าน (ผีปู่ตา: ผีปู่ หมายถึง วิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วที่เป็นวิญญาณทางพ่อ ผีตา หมายถึง วิญญาณทางแม่) ให้คนในชุมชนรับรู้อย่างกว้างขวาง ไม่ใช่มีเฉพาะผู้เฒ่าผู้แก่มาทำพิธี (คนกลุ่มอายุอื่น ๆ ไม่รู้) อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและตั้งใจจริงที่จะอนุรักษ์ป่าชุมชนที่เป็นแหล่งอาหารและยาของชุมชน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรัพยากรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีของชุมชน ตามสภาพปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์

ตารางที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรัพยากร

ประเด็นการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
1. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการในการคุ้มครองดูแลพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาเป็นอย่างไร	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 3: “เราควรจัดทำโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรัพยากร โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ กำหนดให้ผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่มที่หลากหลายให้ข้อมูล และร่วมกันสำรวจป่าชุมชน” เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนที่ 4: “ต้องมีการประชุมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจร่วมกัน กำหนดเป็นธรรมนูญป่าชุมชนของเรา”
2. แนวทางการบริหารจัดการป่าชุมชน เป็นอย่างไร	ปราชญ์ชุมชนคนที่ 3: “ต้องคัดเลือกคณะกรรมการป่าชุมชนใหม่ จากบุคคลที่หลากหลายวัย หลากหลายส่วน มาร่วมกันทำงาน” หมอพื้นบ้านคนที่ 1: “ต้องจัดทำโครงการทำถนนรอบพื้นที่ป่า อาจเสนอของบประมาณจากกองทุนหมู่บ้านของเราหรือหมู่บ้านอื่นใกล้เคียงที่มาเก็บหาของป่าที่ป่าชุมชน”
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์พรรณพืช กินได้ไม่เป็นยา เป็นอย่างไร	ครูคนที่ 1: “ควรจัดรูปแบบการฝึกอบรมแบบฐานการเรียนรู้” ครูคนที่ 2: “ฐานการเรียนรู้ต้องเป็นเชิงปฏิบัติจริง มีหลายฐาน” ครูคนที่ 3: “ในการจัดทำคณะครูจะมาช่วยกันจัดทำให้ โดยใช้ฐานข้อมูลที่เราจัดทำขึ้น และใช้พื้นที่ป่าชุมชนเป็นที่เรียนรู้”

จากตารางที่ 4 แนวทางในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้ (1) จัดทำโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ กำหนดให้ผู้เข้าอบรมเป็นกลุ่มที่หลากหลายให้ข้อมูล และร่วมกันสำรวจป่าชุมชน (2) จัดทำธรรมนูญป่าชุมชนทรายมูล ที่เกิดจากการประชุมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจร่วมกัน กำหนดเป็นธรรมนูญที่เกิดจากความต้องการของชุมชนเอง อันเป็นที่ยอมรับของทุกคนทุกภาคส่วนที่นำไปสู่การอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านของป่าชุมชนทรายมูลอย่างแท้จริงอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของการอนุรักษ์ 3) สรรหาคณะกรรมการป่าชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็งจากทุกช่วงวัยและทุกภาคส่วนของชุมชน 4) จัดโครงการบวงสรวงบูชาผีปู่ตาป่าชุมชนทรายมูลเพื่อเป็นพิธีกรรมทางสัญลักษณ์สำหรับการอนุรักษ์ป่าชุมชนและอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล 5) จัดทำรูปแบบการฝึกอบรมเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล ที่มีองค์ประกอบเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่อง ป่าชุมชนทรายมูล การอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา การฝึกทักษะการสำรวจชนิดและประเภทของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านในป่าชุมชนทรายมูล และฝึกทักษะในการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านในป่าชุมชนทรายมูล

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทและความหลากหลายของพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาในป่าชุมชนทรายมูล ป่าชุมชนทรายมูล มีชื่อจัดตั้งว่าป่าบ้านอาหารชุมชนที่สาธารณประโยชน์ดงทรายมูล จัดตั้งเป็นป่าชุมชนเมื่อ พ.ศ. 2546 อยู่ในพื้นที่บ้านทรายมูล หมู่ที่ 4 ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ 285 ไร่ 17 ตารางวา เป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ประเภทป่าใช้สอยชุมชน มีลักษณะเป็นป่าโปร่งป่าทาม พบพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา (พืชสมุนไพรพื้นบ้าน) จำพวกต้น จำนวน 31 ชนิด จำพวกเถาและเครือ จำนวน 10 ชนิด จำพวกหัวและเหง้า จำนวน 9 ชนิด จำพวกผัก จำนวน 8 ชนิด และจำพวกหญ้า จำนวน 1 ชนิด ประชาชนรอบป่าชุมชนทรายมูล ได้นำไปใช้ประโยชน์เป็นอาหารและยา สอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับสมุนไพรไทยในตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (นินธนา เอี่ยมสะอาด และคณะ, 2562, 10) ที่พบว่า พืชสมุนไพรในพื้นที่ตำบลดอนสัก มีทั้งพืชสมุนไพรที่เกิดตามธรรมชาติบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล ในการจัดหมวดหมู่ ผสานความรู้ บันทึกและถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร ได้จัดหมวดหมู่พืชสมุนไพรที่เกิดตามธรรมชาติบริเวณพื้นที่ชายฝั่งจำแนกประเภทสมุนไพรตามโรคที่ใช้สมุนไพรรักษา ได้แก่ 1) ท้องร่วง บิด อาเจียน ใช้โง้งกางใบเล็ก โง้งกางใบใหญ่ ตะบูนขาว ตะบูนดำ โปรงขาว 2) การชะล้างแผล ห้ามเลือด สมานแผล ใช้โง้งกางใบเล็ก โง้งกางใบใหญ่ ตะบูนขาว ตะบูนดำ ขี้เหล็กย่าน 3) ขับลม ฟอกเลือด ขับเลือดเสีย ใช้ต้นตาตุ่มทะเล แสมขาว 4) ถอนพิษ ขับสารพิษ ใช้รางจืด ผักบุ้งทะเล 5) หัวใจพิการ ใช้เต่าร้างแดง 6) นั้ว ริดสีดวง ใช้ขลุ้ 7) ตับอักเสบ ใช้ต้นรังไก่ และสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การศึกษารวบรวมข้อมูลความหลากหลายของสมุนไพรภูมิปัญญาการใช้สมุนไพร รวมทั้งตำรายาโบราณของ

หมอพื้นบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณในพื้นที่เขื่อนน้ำพุง จังหวัดสกลนคร และชุมชนใกล้เคียงภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การศึกษาความหลากหลายของพรรณพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดงบัง ตำบลดงชีเหล็ก อำเภอมะนัง จังหวัดปราจีนบุรี (สุนทร จินธรรม และคณะ, 2558, 1) ที่พบว่า พืชสมุนไพรในชุมชนบ้านดงบัง มี 150 ชนิด แบ่งเป็น ไม้ยืนต้น 51 ชนิด ไม้ล้มลุก 42 ชนิด ไม้พุ่ม 31 ชนิด ไม้เลื้อย 23 ชนิด และไม้น้ำ 3 ชนิด การศึกษาภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์ทางยาจากพืชสมุนไพร พบว่า พืชสมุนไพรที่มีส่วนใบ ยอด เป็นส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ทางยามากที่สุด 45 ชนิด รองลงมา คือ ลำต้น เปลือก 44 ชนิด ราก หัว เหง้า 39 ชนิด ผล เมล็ด 32 ชนิด ดอก 22 ชนิด และทุกส่วนที่นำมาใช้เป็นยาได้จำนวน 13 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีวิธีการใช้โดยการต้มมากที่สุด 90 ชนิด รองลงมา คือ วิธีอื่นๆ เช่น การสกัด คั่ว ตากแห้ง และบดเป็นผง 30 ชนิด คั้นสด 17 ชนิด และตำพอก 14 ชนิด และการศึกษาทางด้านสรรพคุณทางยาของพืชสมุนไพรพบว่า พืชสมุนไพรแต่ละชนิดมีสรรพคุณทางยาที่แตกต่างกัน เช่น แก้วรักษาโรคผิวหนัง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคระบบทางเดินหายใจ และโรคอื่นๆ และพืชสมุนไพรที่สำรวจที่มีใบเป็นส่วนที่นำมาประกอบอาหาร มี 39 ชนิด รองลงมาคือ ผลและยอด 31 ชนิด ดอก 13 ชนิด และส่วนอื่น ๆ 9 ชนิด เมล็ด 6 ชนิด ลำต้น 5 ชนิด และฝัก 3 ชนิด

2. แนวทางการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายของป่าชุมชนทรายมูล ที่เกิดจากปัญหาในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายของประชาชนในชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งชุมชนต้องการผู้มาร่วมมือในการสำรวจและเรียนรู้ร่วมกัน ต้องการให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดระบบฐานข้อมูลที่ยั่งยืน การนำไปใช้ อีกทั้งต้องการให้มีการจัดทำระบบการถ่ายทอดความรู้ และต้องการคณะกรรมการป่าชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงต้องการจัดพิธีบวงสรวงบูชาผีปู่ตาที่ปกปักรักษาป่า โดยมีแนวทางในการอนุรักษ์ คือ 1) จัดทำโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นาย 2) จัดทำธรรมนูญป่าชุมชนทรายมูล 3) สรรพหาคณะกรรมการป่าชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็งจากทุกช่วงวัยและทุกภาคส่วนของชุมชน 4) จัดโครงการบวงสรวงบูชาผีปู่ตาป่าชุมชนทรายมูล และ 5) จัดทำรูปแบบการฝึกอบรมเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายของป่าชุมชนทรายมูล ที่มีองค์ประกอบเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่อง ป่าชุมชนทรายมูล การอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่ใช่นาย การฝึกทักษะการสำรวจชนิดและประเภทของพรรณพืชกินได้ไม่ใช่นายหรือพืชสมุนไพรพื้นบ้านในป่าชุมชนทรายมูล และฝึกทักษะในการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การจัดการภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพและการใช้สมุนไพรของกลุ่มภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน (เอกศักดิ์ เฮงสุโข, 2563, 10) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ด้านสุขภาพและการใช้สมุนไพรของกลุ่มภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน พบว่า ภูมิปัญญาด้านการจัดการความหลากหลายของพืชสมุนไพรการจัดการความหลากหลายของพืชสมุนไพร พบในทั้ง 3 กลุ่ม คือ มีการนำพืชสมุนไพรหายาก และสมุนไพรต่างถิ่นมาปลูกในพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดินส่วนบุคคลหรือที่อนุรักษ์ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีศักยภาพในการจัดการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความหลากหลายแตกต่างกันส่งผลให้มีชนิดของพืชสมุนไพรที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการอนุรักษ์พบว่ากลุ่มชมรมแพทย์แผนไทยเภสัช

พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอิสระในการบริหารจัดการพื้นที่ได้ดีและมีพื้นที่มากพอ แต่มีข้อจำกัดว่าการปลูกและอนุรักษ์สมุนไพร มีเพียงแห่งเดียว และปัจจุบันสมาชิกกลุ่มก็เหลือเพียงบุคคลในครอบครัวกลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรทุกที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การบริหารจัดการจึงมีแนวทางที่ไม่ค่อยชัดเจนนัก และไม่เป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ พบว่า กลุ่มผู้ปลูก แปรรูปสมุนไพรทุกเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุด แต่รวมกลุ่มกันแบบหลวม ๆ คือ มีลักษณะเป็นกลุ่มขยาย เน้นการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน มีพื้นที่ในการปลูกและอนุรักษ์สมุนไพรมากที่สุด ประกอบกับพื้นที่บางส่วนเป็นเขตหวงห้าม จึงมีความเป็นไปได้ที่จำนวนสมุนไพรจะได้รับการอนุรักษ์แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของวัด ส่วนกลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยบ้านสมุนไพรเป็นกลุ่มที่มีพื้นที่ในการปลูกและอนุรักษ์น้อยที่สุด แต่มีข้อดีคือ มีอิสระ ในการบริหารจัดการเต็มที่ เพราะปลูกในพื้นที่ส่วนบุคคลซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มการปลูกและการอนุรักษ์สมุนไพรของทั้ง 3 กลุ่ม และสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์ และข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้าน: กรณีศึกษาชุมชนสะลงง ชี้เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (สามารถ ใจเตี้ย และคณะ, 2564, 90) ที่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน การแสวงหาสมุนไพรมาใช้ประโยชน์เริ่มจะหายาก หน่วยงานและชุมชนถึงแม้จะมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อการสร้างการรับรู้ของประชาชนแต่ยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้ ผู้มีส่วนได้เสียเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านโดย 1) การอนุรักษ์พื้นที่แหล่งสมุนไพรพื้นบ้าน ป่าชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการคงอยู่ของสมุนไพรพื้นบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้ที่สนใจ 2) การอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ โดยดำเนินการโครงการอนุรักษ์ความหลากหลายของสมุนไพรพื้นบ้านและสมุนไพรที่เป็นยา โดยให้ผู้สูงอายุร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นแกนนำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินกิจกรรมการขยายพันธุ์สมุนไพรที่ใกล้สูญพันธุ์และแจกจ่ายให้ประชาชนนำไปปลูก 3) การถ่ายทอดองค์ความรู้กิจกรรมการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้าน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ รู้จักสมุนไพรและการแปรรูปสมุนไพรเพื่อการใช้ประโยชน์ที่แท้จริง รวมถึง การอบรม การจัดการประชุม และการให้ความรู้กับประชาชนโดยนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง และ 4) การเพิ่มบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างกระบวนการการรับรู้ของประชาชนด้วยการพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ที่นำไปสู่การเคลื่อนย้ายทุนทางสังคมทั้งด้านบุคคลและองค์ความรู้เข้าสู่ชุมชนเพิ่มขึ้น

สรุป

ป่าชุมชนทรายมูล มีพื้นที่ 285 ไร่ 17 ตารางวา เป็นป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ประเภทป่าใช้สอยชุมชน มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ พบพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา (พืชสมุนไพรพื้นบ้าน) จำพวกต้น จำนวน 30 ชนิด จำพวกเถาและเครือ จำนวน 10 ชนิด จำพวกหัวและเหง้า จำนวน 9 ชนิด จำพวกผัก จำนวน 8 ชนิด และจำพวกหญ้า จำนวน 1 ชนิด ประชาชนรอบป่าชุมชนทรายมูลได้นำไปใช้ประโยชน์เป็นอาหารและยา ปัญหา

และความต้องการในการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา พบว่า ประชาชนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล ต้องการผู้มาร่วมมือในการสำรวจและเรียนรู้ร่วมกัน ต้องการให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดระบบฐานข้อมูลที่ย่อยต่อการนำไปใช้ ต้องการให้มีการจัดทำระบบการถ่ายทอดความรู้ ต้องการคณะกรรมการป่าชุมชนที่เข้มแข็ง ต้องการจัดพิธีบวงสรวงบูชาผีปู่ตาที่ปกปักรักษาป่า มีแนวทางในการอนุรักษ์ คือ 1) จัดทำโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลพรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา 2) จัดทำธรรมนูญป่าชุมชนทรายมูล 3) สรรหาคณะกรรมการป่าชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง 4) จัดโครงการบวงสรวงบูชาผีปู่ตาป่าชุมชนทรายมูล และ 5) จัดทำรูปแบบการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยาของป่าชุมชนทรายมูล ที่ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ เรื่อง ป่าชุมชนทรายมูล การอนุรักษ์พรรณพืชกินได้ไม่เป็นยา การฝึกทักษะการสำรวจ และฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรชุมชนควรมีการนำผลการวิจัยที่ได้ไปสู่การขยายผลให้กับประชาชนในชุมชนได้เกิดการรับรู้ในทรัพยากรธรรมชาติด้านความหลากหลายของสมุนไพรพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง เพื่อจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการอนุรักษ์ให้คงอยู่กับชุมชนต่อไปเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ทันสมัยเพื่อการเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์บนหลักการอนุรักษ์ อีกทั้งศึกษาถึงการสำรวจรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาการนำพืชสมุนไพรพื้นบ้านไปใช้รวมถึงการบูรณาการการแปรรูปที่เหมาะสมแก่การเผยแพร่แก่ประชาชนในพื้นที่

2. ควรมีการวิจัยถึงการบูรณาการองค์ความรู้ภูมิปัญญาการนำพืชสมุนไพรพื้นบ้านเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2553). *การส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- โกมล แพรกทอง. (2537). *แนวความคิดของป่าชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน. (2533). *แนวความคิด แนวทางปฏิบัติ และแนวนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลตำบลขาว. (2564). *รายงานประจำปี 2564 เทศบาลตำบลขาว*. ร้อยเอ็ด: เทศบาลตำบลขาว.

- นินธนา เอี่ยมสะอาด, สุกิจ เอี่ยมสะอาด, ธนาวิทย์ รัตนเกียรติขจร, และ ศักดิ์สินธุ์ ชันแข็ง. (2562). การจัดการความรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับสมุนไพรไทยในตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 15(4), 47-56. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SPUCJ/article/view/203139>
- บุญศรี ทองบ่อ. หมอพื้นบ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กรกฎาคม 2565.
- มณฑา ลิ้มปิยะประพันธ์. (2554). *การผลิตพืชสมุนไพร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2532). *หลักวิทยาศาสตร์ชุมชน*. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สามารถ ใจดี, ชัชชญา สมมณี, วรุณี จินะสุข, และ ปัทมา ธรรมใจ. (2564). การใช้ประโยชน์ และข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้าน: กรณีศึกษาชุมชนสะลวง ชี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 22(2), 90-102. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/cmresearch/article/view/246390>
- สาโรช โสภณางกูร และรสสุคนธ์ (โรหิตรัตน์) ภิบาลกุล. (2539). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 21*. กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2547). *รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สุนทรี จินธรรม, ปณณภัส ถกถักดี, และ จิรภัทร อัฐธิศิลป์เวท. (2558). การศึกษาความหลากหลายของพรรณพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดงบัง ตำบลงิ้วเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย*, 10(3), 1-8. <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/jtir/article/view/54710>
- เสน่ห์ จามริก. (2536). *ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวทางการพัฒนา เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อานวย คอวนิช. (2528). แนวทางการพัฒนากิจกรรมป่าชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน. *วนสาร*, 7(22), 28-37.
- เอกศักดิ์ เฮงสุโข. (2563). การจัดการภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพและการใช้สมุนไพรของกลุ่มภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน. *วารสารมานุษยสังคมศิลปสาร*, 2(1), 18-26. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsa/article/view/247387>

การศึกษาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์

The study of Thai language learning skills through creative stage plays

นิวัฒน์ ชินเสริม^{1*}, ณัฐกฤตา นามมนตรี^{2**}

Niwat Chinserm^{1*}, Nutkitta Nammontree^{2**}

¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 ประเทศไทย

¹Master of Arts Program in Thai Language and Literary Works

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

41/20 Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Mahasarakham Province, 44150, Thailand

²ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

41/20 ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 ประเทศไทย

²Department of Thai and Oriental Languages

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

41/20 Kham Riang Sub-district, Kantharawichai District, Mahasarakham Province, 44150, Thailand

รับบทความ: 9 กันยายน 2565

ปรับปรุงบทความ: 26 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างทักษะต่าง ๆ ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงจะต้องเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น ทักษะการสื่อสาร ประกอบไปด้วยทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
อีเมล: niwat052538@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

ทักษะการฟังและการดูอย่างลึกซึ้ง ทักษะการพูดประกอบไปด้วย การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะการอ่านประกอบไปด้วย การอ่านคิดวิเคราะห์ การอ่านตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียนประกอบไปด้วย ทักษะการเขียนบทละคร ทักษะการเขียนเพลง ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะเหล่านี้ต่างเกิดจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในวิชาชีพและชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ ละครเวทีสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย

Abstract

This article is a study of Thai language learning skills through creative theater. The objective was to study skills for learning Thai subjects through creative stage plays with Thai language major students. Faculty of Education and Educational Innovation Kalasin University in the academic year 2020, totaling 60 students. Building skills through creative stage play In which actors must learn various skills to be used in learning management. such as communication skills It consists of critical listening and viewing skills. deep listening and viewing skills Speaking skills include interpersonal speech group speaking Reading skills include analytical reading Reading comprehension, reading comprehension, and writing skills include Drama writing skills song writing skills teamwork skills analytical thinking and problem solving skills These skills are all learned through the process of creative theater. The actors can apply these skills in their professional and daily life.

Keywords

learning management, creative stage play, learning skills, Thai language course

บทนำ

การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นความมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, 8) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยเปิดโอกาสทางความคิดจินตนาการ และพัฒนาอย่าง

สร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ที่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนได้ลงสมมติบทบาทของตัว ละคร และประสบการณ์ของตัวละคร ในบริบทที่ต่างกันเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตเพิ่มขึ้น (ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2547, 10-31)

การจัดการศึกษาในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้ที่จะเป็นบัณฑิตทางศึกษาศาสตร์ ไม่เพียงแต่มีความรู้ด้านเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังต้องมีทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งการนำละครเวทีมาเป็นสื่อกลางของการสอนเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากละครเวทีเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน มีทั้งใช้ละครเวทีเพื่อสนองต่อความต้องการทางด้านความบันเทิง แต่สำหรับการนำละครเวทีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนยังไม่ค่อยมีมากนัก รวมถึงละครเวทีเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต

ละครเวทีสร้างสรรค์กับการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย สิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบละครเวทีนั้น เกิดจากการลงมือปฏิบัติ ด้วยหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการให้การศึกษาศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องสามารถเปลี่ยนแปลงทักษะของผู้เรียนจากกระบวนการต้นแบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนการต้นแบบใหม่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบละครเวทีเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสำเร็จ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยีความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และ ความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและบูรณาการการเรียนรู้เพื่ออนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลลดา ทองทวี (2557, 128) กล่าวว่าละครเป็นสื่อที่ใช้ในการสร้างการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายใน ให้แก่ผู้ชม ในสังคมหลายยุคสมัย หากพิจารณาในมิติของเครื่องมือแนวคิดปัญหาศึกษาซึ่งมุ่งเพื่อขยายจิตใจของมนุษย์จากจิตที่เล็กยึดติดกับอัตตาตัวตนที่คับแคบ สู่จิตที่เติบโตและขยายใหญ่ขึ้น มีมุมมอง ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และกระบวนการทัศน์ ที่มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งมากยิ่งขึ้น ก็กล่าวได้ว่าละครเป็นเครื่องมือแนวคิดปัญหาการศึกษาที่ทรงพลังยิ่ง

ในปัจจุบันนี้มีสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาของไทยบางส่วนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของละครเวทีสร้างสรรค์และมีการบรรจุละครเวทีสร้างสรรค์ไว้ในหลักสูตร การเรียนการสอนอย่างจริงจังเช่นเดียวกับต่างประเทศ (ธนสิน ชุตินธรานนท์, 2560, 204-205) แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีหน่วยงานหรือสถาบันที่นำกระบวนการดังกล่าวไปพัฒนาไม่มากนัก ซึ่งอาจมีปัจจัยหลากหลายที่ไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นผู้เขียนจึงได้นำเสนอถึงประเด็นของละครเวทีสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางเลือกใหม่ที่สามารถพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทักษะซึ่ง

สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของชาติ อีกทั้งยังเป็นการขยายฐาน ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่า และ ความสำคัญของละครเวทีสร้างสรรค์ต่อสาธารณะชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์

ทบทวนวรรณกรรม

1. รายวิชาดนตรีศิลปะและการแสดงเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

รายละเอียดของวิชาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย 5 ปี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา, 2560) มีรายละเอียด ดังนี้

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

1. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในทางด้านลักษณะสร้างสรรค์ในวรรณกรรมไทยกับ ดนตรี ศิลปะและการแสดงประเภทต่าง ๆ
2. เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ ดนตรี ศิลปะและการแสดง
3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ลักษณะสร้างสรรค์ในวรรณกรรมไทยกับดนตรี ศิลปะ และการแสดงประเภทต่าง ๆ การ ประยุกต์ ดนตรี ศิลปะและการแสดง เพื่อการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลการเรียนของนักศึกษา

1. คุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องพัฒนา

- 1) ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต
- 2) มีวินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม
- 3) มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและแก้ไขข้อขัดแย้งและ ลำดับความสำคัญ
- 4) เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์
- 5) เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม
- 6) มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

วิธีการสอน

- 1) สอดแทรกประเด็นคุณธรรมจริยธรรม การเสียสละ และความซื่อสัตย์สุจริตในเนื้อหา

2) การกำหนดการเข้าชั้นเรียนให้ตรงเวลา การส่งงานให้ตรงเวลาอย่างเข้มงวดและ
ผู้สอนเป็นต้นแบบ มีเกณฑ์หากใครขาดเรียนหักคะแนนการมีส่วนร่วม ในชั้นเรียน ครั้งละ 1 คะแนน สาย 0.5
คะแนน ส่งงานไม่ตรงเวลาไม่ให้ส่ง

3) ฝึกกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ฝึกการวิจารณ์และการเป็นผู้ถูก
วิจารณ์ การให้เกียรติผู้อื่นและมีจิตอาสา

4) มีกระบวนการชื่นชมหรือให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสาขา
มหาวิทยาลัย เช่น ระเบียบการแต่งกาย ฯลฯ

5) สอดแทรกจรรยาบรรณครูให้นักศึกษาซึมซับในบทเรียน

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) การแต่งกายถูกระเบียบ การเข้าชั้นเรียน
- 2) พร้อมทดสอบปฏิบัติตรงตามที่กำหนด
- 3) ประเมินพฤติกรรม แนวโน้ม และทัศนคติ โดยการสังเกตและแบบสอบถาม
- 4) ตรวจสอบพฤติกรรม การเข้าชั้นเรียนและการส่งงานเชิงปฏิบัติ
- 5) ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมทำแบบสรุปพฤติกรรม การวิจารณ์และการเป็นผู้
ถูกวิจารณ์
- 6) สังเกตจากการปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัย
- 7) สังเกตจากพฤติกรรมและแบบสอบถามทัศนคติต่อความเป็นครู

2. ความรู้

คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

- 1) อธิบายความหมายของลักษณะสร้างสรรค์ในวรรณกรรมไทยกับดนตรีศิลปะและ
การแสดงประเภทต่าง ๆ
- 2) นำทักษะการเล่นดนตรี ศิลปะ และการแสดงประเภทต่าง ๆ ใช้ในการเรียนการ
สอนและการประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้
- 3) มีทักษะการเล่นดนตรี ศิลปะและการแสดง
- 4) สามารถติดตามความก้าวหน้าและวิวัฒนาการของการศึกษา รวมทั้งการนำไป
ประยุกต์
- 5) รู้ เข้าใจ ทักษะการแสดงประเภทต่าง ๆ
- 6) มีการประยุกต์ ดนตรี ศิลปะและการแสดง เพื่อการจัดการเรียนรู้
- 7) มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ
- 8) สามารถบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาภาษาไทยกับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่
เกี่ยวข้อง การทดสอบมาตรฐานนี้สามารถทำได้โดยการทดสอบจากข้อสอบของแต่ละวิชาในชั้นเรียนตลอด
ระยะเวลาที่นักศึกษาอยู่ในหลักสูตร

วิธีการสอน

- 1) บรรยายทฤษฎี ยกตัวอย่างกรณีศึกษา และทดสอบเดี่ยว
- 2) ทำงานกลุ่ม และมอบหมายค้นคว้าข้อมูลที่ให้ทำงาน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สอบกลางภาค สอบปลายภาค
- 2) ประเมินจากประสิทธิภาพในการขับร้องเดี่ยวและกลุ่ม การเข้าถึงสุนทรียภาพในบท

ประพันธ์ไทย บทเพลง การบูรณาการความรู้ การทำกิจกรรมนำเสนอผลการเรียนรู้ต่อชุมชนภายนอก การทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และข้อสอบกลางภาคปลายภาค

3. ทักษะทางปัญญา

ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา

1) สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลสารสนเทศ และแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานสอนและงานครู รวมทั้งการวินิจฉัยผู้เรียน และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2) สามารถคิดแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออกและนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์

3) มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์

- 3) ผลการประเมินจากงานกลุ่ม
- 4) สังเกตพฤติกรรมการแก้ไขปัญหา การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์

วิธีการสอน

- 1) กรณีศึกษา กิจกรรมกลุ่ม
- 2) นำเสนอ อภิปรายในชั้นเรียน
- 3) มอบหมายงาน

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ใบงาน สอบทฤษฎี สอบปลายภาค
- 2) ผลการประเมินจากงานกลุ่ม
- 3) สังเกตพฤติกรรมการแก้ไขปัญหา การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา

- 1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
- 2) สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่การแก้ปัญหาสถานการณ์

ต่าง ๆ ในกลุ่มทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงาน

3) มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบต่องานในกลุ่ม

วิธีการสอน

- 1) จัดกิจกรรมในการวิเคราะห์ผลงาน
- 2) มอบหมายงานเพื่อค้นคว้าข้อมูลตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด
- 2) พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม
- 3) ผลการประเมินจากงานกลุ่มและงานจากงานเดี่ยว

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้อง

พัฒนา

1) มีทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและอาจารย์ผู้สอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมายและเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาที่สอน และงานครูที่รับผิดชอบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ดี

- 3) สามารถวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์

วิธีการสอน

1) จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ที่เน้นการฝึกทักษะการฟังและดูได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์

- 2) มอบหมายงานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) จากการตอบคำถามได้ถูกต้อง และตรงประเด็น
- 2) ประเมินการทำแบบทดสอบ

6. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะด้านการจัดการเรียนรู้

ทักษะการด้านการจัดการเรียนรู้ที่ต้องพัฒนา

1) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งรูปแบบ ที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Semi - formal) และรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์

2) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลาง และผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษอย่างมีนวัตกรรม

- 3) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกภาษาไทยอย่างบูรณาการ

วิธีการสอน

1) อธิบายทฤษฎี ยกตัวอย่างประกอบ ให้นักศึกษาค้นคว้างานเขียนประเภทต่าง ๆ การฟังและดูที่แตกต่างกัน ทำรายงานกลุ่ม และทดสอบความรู้จากทฤษฎีที่ศึกษา

2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับรายวิชาที่สอน

วิธีการประเมินผล

1) ผลการจัดการเรียนการสอน

2) ผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในกิจกรรม

2. ละครเวทีสร้างสรรค์

ละครเวทีสร้างสรรค์ (Creative Drama) คือ ละครที่ไม่มีรูปแบบ ไม่จำเป็นต้องจัดแสดงบนเวที เน้นไปที่ผลสำเร็จของละครมากกว่า ละครเวทีสร้างสรรค์อาจจัดแสดงบริเวณที่โล่งกว้าง ผู้แสดงแต่งกายไม่หรูหรามากนักผู้แสดงควรฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การมอง การดม การได้ยิน การสัมผัสและการลิ้มรส มีการเคลื่อนไหวร่างกายที่คล่องแคล่ว แสดงท่าทางออกมาทางอารมณ์ได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน โดยส่วนใหญ่นิยมแสดงเป็นเรื่องราวเป็นบทบาทสมมติ

ละครเวทีสร้างสรรค์ต่างจากละครทั่วไปเพราะเป็นละครที่ใช้ในการศึกษา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ โดยเกิดจากความคิดและจินตนาการอย่างอิสระของผู้เรียน เป็นละครที่เน้นพัฒนาผู้เรียน

ปัจจุบันละครเวทีสร้างสรรค์ได้มีการพัฒนาให้มีความทันสมัยมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา เข้าใจ และสนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ละครเวทีสร้างสรรค์มีองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการแสดง ดังนี้

1) โครงเรื่อง หรือเนื้อเรื่อง (Plot) จะต้องมีการวางโครงเรื่อง หรือเลือกเนื้อเรื่องที่จะใช้ในการแสดง เป็นเนื้อเรื่องที่สนุกสนานหรือเศร้าโศกสลดแทรกข้อคิดต่าง ๆ

2) ตัวละคร (Character) ตัวละครในการแสดงจะต้องมีการกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครให้ สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง และตัวละครอื่น ๆ ต้องเลือกบุคคลที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของ ตัวละครตัวนั้นได้สมจริง

3) สถานการณ์ (Situation) คือ เหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นทำให้ตัวละครต้องพบเจอ ซึ่ง เหตุการณ์จะต้องสัมพันธ์กันมีคุณค่าในเนื้อเรื่อง เป็นสถานการณ์ที่จะช่วยฝึกให้ผู้แสดงมีจินตนาการสร้างสรรค์ ในการแสดงได้

4) ความขัดแย้ง (Conflict) คือ การสร้างปัญหาความขัดแย้งให้กับตัวละคร แบ่งเป็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครเอง และความขัดแย้งภายนอกของตัวละครกับสิ่งรอบข้างสวดสบาย

5) สถานที่ (Place) คือ สถานที่จัดการแสดง ควรเป็นสถานที่โล่งพอสมควรและบรรจุผู้ชมได้

3. การเตรียมงานก่อนเริ่มซ้อมละคร

ก่อนอื่นผู้กำกับการแสดงละครเวทีที่ดี ควรจะได้เตรียมงานก่อนที่จะเริ่มซ้อมละคร ควรมีการอ่านและศึกษาบทละครอย่างละเอียด และเตรียมจดบันทึก ซึ่งจะมีการวิเคราะห์บท การตีความหมาย การตีบทบาทของตัวละคร แผนผังพื้นที่แสดง และตำแหน่งเครื่องเรือน ผังของ ตำแหน่งตัวละครและทิศทางการเคลื่อนไหวคร่าว ๆ ซึ่งยังไม่ตายตัวและอาจเปลี่ยนแปลงเมื่อเริ่มซ้อม กับผู้แสดงจริงบนเวที ผู้กำกับการแสดงบางคนอาจนัดที่จะกำหนดตำแหน่งในขณะที่ซ้อม เพื่อความสะดวกตัว เป็นธรรมชาติ ต้องการให้ผู้แสดงสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และปฏิกิริยาของตนเอง ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจหรือแรงผลักดัน และไม่ชอบการกำหนดอะไรตายตัว ซึ่งอาจทำให้ผู้แสดงเป็นหุ่นยนต์และผู้กำกับการแสดงเป็นผู้เชิดหุ่น ผู้กำกับการแสดงบางคนชอบสร้าง ภาพองค์ประกอบให้เห็นเป็นภาพที่มีศิลปะเหมือนฉากภาพจิตรกรรม แต่บางคนชอบความสิ้นเปลือง เป็นธรรมชาติเหมือนเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ เปลี่ยนไปตามอารมณ์และความรู้สึก ทางที่ดีควรจะให้ สมดุลระหว่างวิธีการเหล่านี้ คือ ไม่บังคับให้ผู้แสดงเป็นหุ่น และไม่เปลี่ยนแปลงจนเกิดความสับสน อย่างไรก็ตามควรคิดและจินตนาการต่าง ๆ และควรจดบันทึกไว้ในสมุดบันทึกผู้กำกับการแสดงทุก ครั้งเพื่ออ้างอิง

ฉะนั้นในคณะทำงานควรมีผู้จัดการ (Production Manager) ผู้กำกับเวที (Stage Manager) ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง (Director's assistants) ผู้กำกับฝ่ายศิลป์ (Artistic Director) ผู้กำกับดนตรี (Musical Director) ผู้กำกับฝ่ายนาฏศิลป์ (Dance Director) ซึ่งจะช่วยในการเตรียมงานได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

นอกจากนี้ผู้กำกับการแสดงควรกำหนดตัวผู้กำกับเวที ซึ่งจะทำหน้าที่แทนตนได้ ในการนัดหมายผู้แสดงมาซ้อม ดำเนินการซ้อมในกรณีที่ผู้กำกับการแสดงไม่สามารถมาได้ ผู้กำกับ เวทีจะต้องควบคุมทุกฝ่ายตรวจสอบรายการ ฯลฯ เพราะเมื่อเริ่มทำการแสดงจริง ผู้กำกับเวทีจะเป็น ผู้ควบคุมการแสดง ฉะนั้นผู้กำกับเวทีควรมาตั้งแต่เริ่มต้นและอยู่ตลอดงาน

ลำดับขั้นตอนของการซ้อมละคร

เมื่อได้ผู้แสดงครบทุกตัวละครแล้ว ผู้กำกับการแสดงจะนัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ในการซ้อม หากเป็นไปได้ควรกำหนดวันเวลาที่แน่นอนและสม่ำเสมอ อย่างน้อยครั้งละไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง ซึ่งในการซ้อมทั้งองค์ ทีมงานทุกคนควรอยู่พร้อมกันเพื่อดูผลการแสดงของทุกคน ความต่อเนื่องการพัฒนาของเรื่อง และของตัวละคร การกระทำ อารมณ์และความรู้สึก

ตารางการซ้อม จะแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

- 1) การอ่านและตีความบทละคร (Reading and Interpretation Rehearsals)
- 2) การกำหนดตำแหน่งและทิศทางการเคลื่อนไหวของผู้แสดง (Blocking Rehearsals)
- 3) การซ้อมรายละเอียด (Polishing Rehearsals)
- 4) การซ้อมกับเทคนิค (Technical Rehearsals)
- 5) การซ้อมใหญ่ (Dress Rehearsals)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภัทรศิลป์ สุกันศล และ กิตติ มีชัยเขตต์ (2561, 71) ได้ศึกษาเรื่อง ละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า “ละครเพื่อการศึกษา” เป็นสื่อกลางและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการนำไปใช้บูรณาการทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้นำไปใช้จะต้อง คำนึงถึงกฎพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยละคร คือ ละครถูกนำมาใช้เพื่อค้นหาการกระทำ ทักษะ คุณค่า และ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ ผ่านเรื่องที่แต่งขึ้นในการสร้างบทบาทสมมติ โดยผ่านมุมมองของผู้มีส่วนร่วมทั้ง 2 ฝ่าย นั่นคือ ผู้สอนและผู้เรียน ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ทั้งคู่รู้สึกปลอดภัย ซึ่งจะเป็นกระจกสะท้อนซึ่งกันและกันในขณะที่ประกอบกิจกรรมการละคร ยังเห็นว่าการพัฒนามนุษย์ด้วยการใช้กระบวนการของละครจึงจะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

ชลดา ทองทวี (2557, 127-128) ได้ศึกษาเรื่อง ละคร: เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายในแนวคิดปัญญาศึกษา พบว่าละครเป็นสื่อที่ใช้ในการสร้างการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายใน ให้แก่ผู้ชมในสังคมหลายยุคสมัย หากพิจารณาในมิติของเครื่องมือแนวคิดปัญญาศึกษา ซึ่งมุ่งเพื่อขยายจิตใจของมนุษย์จากจิตที่เล็กยึดติดกับอัตตาตัวตนที่คับแคบ สู่จิตที่เติบโตและขยายใหญ่ขึ้น มีมุมมอง ชีวิตทัศน์ โลกทัศน์ และกระบวนการทัศน์ ที่มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งมากยิ่งขึ้น ก็กล่าวได้ว่าละครเป็นเครื่องมือแนวคิดปัญญาศึกษาที่ทรงพลังยิ่ง เพราะมีศักยภาพที่จะทำให้ผู้ชมสัมผัสเรียนรู้สารจากบทละคร ประหนึ่งเข้าไปมีประสบการณ์ตรงร่วมกับตัวละคร จึงเป็นการเรียนรู้ในระดับฝังลึก (Tacit Level) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในระดับของความเชื่อ และแบบจำลองความคิด แก่ผู้ชมได้อย่างลึกซึ้ง

เกรียงไกร พุเกษม (2556, 161-174) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของนักแสดง พบว่า การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของนักแสดงนั้น นำมาซึ่งการเรียนรู้และพัฒนาของกระบวนการละครมาผนวกเข้ากับกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดการสื่อสารภายในบุคคลและทฤษฎี Transformative Learning โดยเชื่อว่านักแสดงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์และส่งสารออกไปยังผู้ชมได้ นอกจากนั้นยังพบว่านักแสดงให้ความสำคัญต่อการฝึกฝนทักษะทางความคิด มุมมองต่อสังคม รวมถึงความพร้อมทางอารมณ์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดและมโนทัศน์ของนักแสดง

ไพบุลย์ โสภณสุภาพ (2558, 123-125) ได้ศึกษาเรื่อง ละครเพื่อการเรียนรู้: การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านละคร สำหรับพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่า วรรณกรรมที่ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาชาตินิยมซึ่งเป็นวรรณกรรมสำคัญในการหลอมรวมน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชาติ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงเป็นพวกเดียวกัน ในปัจจุบันสื่อสมัยใหม่ ทั้งการพิมพ์ซ้ำของวรรณกรรม รวมถึงการพิมพ์ในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ก็ทำให้เรื่องราวต่าง ๆ และอุดมการณ์ชาตินิยมยังมีชีวิตโลดแล่นอยู่ในสังคมตราบนานเท่านาน

ตลาดา สมพงศ์ (2561, 58) ศึกษาเรื่อง การศึกษาและออกแบบกระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการสื่อสารกับนักเรียนออทิสติก: กรณีศึกษาที่สถาบันการศึกษาพิเศษ มรณ.สงขลา พบว่าการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนจากบ้านสาธิต คือ นักเรียนออทิสติกมีความสุขที่ได้เจอเพื่อนใหม่ มีกิจกรรมทำร่วมกัน เช่น การปรบมือพร้อมกัน การลุกขึ้นไปเปิดไฟในสถานที่ใหม่อย่างกระตือรือร้น ไม่กลัวสิ่งแปลกใหม่ที่ ไม่คุ้นเคยเหมือนที่ผ่านมา การช่วยกันเก็บของหลังจากจบการแสดงร่วมกับเพื่อนใหม่ และนักเรียนออทิสติกสามารถทำตามโจทย์ที่ผู้วิจัยออกแบบเพื่อใช้ในการแสดงละครหุ่นเงาได้อย่างครบถ้วนและมีความสุข กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นการดึงนักเรียนออทิสติกออกมาจากโลกส่วนตัวของเขาที่มักชอบทำอะไรคนเดียวให้เขามีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนคนอื่น ๆ อย่างสนุกและมีความสุข

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปี การศึกษา 2563 จำนวน 60 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีศิลปะและการแสดงเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

ผลการวิจัย

จากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์สามารถทำให้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2/2563 จำนวน 60 คนที่เข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ จากที่ได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนนั้นได้เรียนรู้และได้เข้าใจถึงกระบวนการสอนผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ทั้งด้านทักษะการฟังและการดู ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน รวมถึงทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ได้ค้นพบกระบวนการใหม่ ๆ ที่มีความเฉพาะสำหรับละครเวทีสร้างสรรค์ และวิธีการสอนที่ผสมผสานกันเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะที่สำคัญต่อการเรียนการสอน

ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ โดยละครเวทีสร้างสรรค์เป็นละครเวทีสร้างสรรค์ที่ใช้ในการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นความบันเทิง แต่มุ่งเน้นด้านกระบวนการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีที่สุดวิธีหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดทั้งทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการสื่อสาร (Communication)

1.1 ทักษะการฟังและดู การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ สิ่งนี้นักแสดงทุกคนจะต้องฝึกฝนสมาธิจากกระบวนการฝึกปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะมีกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการฟังและการดูเช่น เล่าเรื่องประสบการณ์ โดยจะมีนักแสดงออกมาเล่าประสบการณ์พร้อมกับทำท่าทางไปด้วย หลังเล่าเรื่องจบก็จะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ได้ฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 การฟังและการดูอย่างลึกซึ้ง คือการฟังสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นการฟังที่ใส่ใจฟังผู้พูดอย่างแท้จริง เหมือนว่ามีมาแค่ผู้พูดอยู่ด้วยกับเราเท่านั้น เป็นการฟังโดยปราศจาก การตัดสิน ฟังลึกกว่าแค่คำพูด ได้ยินในสิ่งที่ผู้พูดไม่ได้พูด เช่น ความรู้สึก อารมณ์ ความต้องการ คุณค่า ความเชื่อ เป็นต้น กระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ได้ฝึกให้นักแสดงได้ฟังอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในยุคที่เต็มไปด้วยการสื่อสารออนไลน์มาก ไม่ว่าจะเป็นความสำคัญทางด้านการมีความสัมพันธ์กับครอบครัว หรือความสำคัญในการสื่อสารทำงานร่วมกัน ภาวะความเป็นผู้นำ จนถึงความสำคัญเชิงจิตวิญญาณ โดยจะให้นักแสดงทุกคนที่จะต้องจับคู่กับคนที่ไว้ใจ แล้วไปหาพื้นที่ที่รู้สึกสบายใจ จากนั้นทั้งสองก็จะเล่าเรื่องที่ตนเองไม่สบายใจ ส่วนคนที่ฟังจะต้องฟังให้รับรู้ถึงอาการทางกายและอาการทางใจ กระบวนการนี้นอกจากจะเชื่อความสัมพันธ์ระหว่างนักแสดงด้วยกันแล้ว ยังสามารถทำให้นักแสดงบางคนที่มีเรื่องไม่สบายใจ สามารถเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังได้

จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์นั้น ผู้เรียนเข้าใจถึงการดูและรับฟังในเรื่องต่าง ๆ จากเพื่อนเล่าหรือคนรอบข้างผ่านการแสดงสถานการณ์จำลองต่าง ๆ รวมถึงการทำให้เห็นคุณค่าของการดูและรับฟัง

1.3 ทักษะการพูด การพูดระหว่างบุคคล ได้แก่ การทักทายปราศรัย ลักษณะการทักทายปราศรัยที่ดีตั้งนี้หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอาการยินดีที่ได้พบผู้ที่เราทักทายกล่าวคำปฏิสันถารที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม เช่น สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ แสดงกิริยาอาการประกอบคำปฏิสันถาร

ทักษะการพูดระหว่างบุคคลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต่อทุกวิชาชีพ ทั้งในด้านการละคร กระบวนการฝึกทักษะการพูดระหว่างบุคคลในกองละครนั้น นักแสดงจะต้องฝึกตั้งแต่การออกเสียง ฝึกการใช้น้ำเสียง เพื่อให้สอดคล้องต่อกิจกรรมการพูดที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ การพูดในกลุ่มนั้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในสมัยปัจจุบัน ทั้งในชีวิตประจำวันและในการศึกษาเป็นเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น หรือเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วมาเล่าให้ฟังกัน โดยจะเล่าถึงเนื้อหาและประเด็นสำคัญ ๆ ว่ามีอะไรบ้าง ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ง่ายน้ำเสียงชัดเจนน่าฟัง เน้นเสียงในตอนที่สำคัญ ใช้กิริยาท่าทางประกอบการเล่าเรื่องตามความเหมาะสม ผู้เล่าเรื่องควรจำเรื่องได้เป็นอย่างดี มีการสรุปข้อคิดในตอนท้าย ซึ่งในกระบวนการละครเวทีนั้นนักแสดงทุกคนจะต้องฝึกทักษะการพูดในกลุ่มซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักแสดงที่จะต้องออกไปเผชิญกับผู้ชมที่เข้ามาชมละคร โดยผ่านกิจกรรม “ก้อนหินพูดได้” ซึ่งกิจกรรมนี้

นักแสดงจะต้องเดินออกมาหยิบก้อนหินที่วางอยู่กลางวงกลม แล้วเล่าเรื่องอะไรก็ได้เป็นเวลา 3 นาที และคนที่ฟังต้องหลับตาฟัง พอเล่าจบก็วางหินไว้ที่เดิม คนที่จะเล่าต่อไปค่อยสลับตา แล้วเดินมาหยิบหินแล้วเล่าเรื่องของตนเอง

ภาพที่ 1: การฝึกทักษะการพูดผ่านจากกระบวนการปฏิบัติการ (Workshop)

1.4 ทักษะการอ่าน คือ กระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สารซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความคิดเห็นที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1) อ่านคิดวิเคราะห์การอ่านที่สามารถแยกแยะเรื่องราวโดยการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบ โดยใช้ความรู้ ความคิดในการแก้ปัญหาและนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผลถูกต้อง น่าเชื่อถือและนำความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

2) อ่านตีความ คือ การอ่านเพื่อให้เข้าใจความหมาย ความคิดสำคัญของเรื่อง ความรู้สึก และอารมณ์สะท้อนใจจากบทประพันธ์ ซึ่งอาจเข้าใจได้มากน้อยลึกซึ้งเพียงใด ตรงกันกับผู้ประพันธ์หรือไม่ หรือผู้อ่านคนอื่น ๆ หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์เดิมและความรู้สึกของผู้อ่านแต่ละคน การตีความของทุกคนอาจไม่ตรงกันเสมอไป โดยในกระบวนการอ่านเพื่อตีความนั้นผู้อ่านต้องใช้ความรู้ความสามารถในการแปลความ จับใจความสำคัญ การสรุปความ รวมทั้งการเปรียบเทียบกับจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ เป็นการสร้างทักษะต่าง ๆ ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงจะต้องเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ และนวัตกรรมผ่านกระบวนการละครเวที เช่น ทักษะการสื่อสาร ประกอบไปด้วยทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการฟังและการดูอย่างลึกซึ้ง ทักษะการพูดประกอบไปด้วย การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะการอ่านประกอบไปด้วย

ด้วย การอ่านคิดวิเคราะห์ การอ่านตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียนประกอบไปด้วย ทักษะการเขียนบทละคร ทักษะการเขียนเพลง ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะเหล่านี้ต่างเกิดจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการละครเวทีสร้างสรรค์ ซึ่งนักแสดงสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในวิชาชีพและชีวิตประจำวันได้ความสัมพันธ์ของข้อความ

3) อ่านตีบท การอ่านตีบท หมายถึง กระบวนการอ่านออกเสียงที่สอดคล้องอารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนอากัปกริยา บางอย่าง ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับบทที่กำลังอ่าน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความต้องการ อารมณ์ หรือความรู้สึกต่าง ๆ ไปสู่ผู้ชมหรือผู้ฟังตามบทที่ผ่านการตีความมาแล้ว นักวิชาการบางคนถือว่า การตีบทเป็นส่วนหนึ่งของการตีความ การตีบทใช้ได้ทั้งการแสดงละคร

ภาพที่ 2: การอ่านตีบทเพื่อใช้ในการแสดง

1.5 ทักษะการเขียน การเขียนเป็นระบบการสื่อสาร หรือบันทึกถ่ายทอดภาษาเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์โดย ใช้ตัวหนังสือ และเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสื่อ ดังนั้น การเขียนจึงเป็นทักษะการใช้ ภาษา แทนคำพูดที่สามารถสื่อความหมายให้เป็นหลักฐานปรากฏได้นานกว่าการพูด การเขียนที่เป็น เรื่องราวเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามความมุ่งหมายของผู้เขียนนั้น จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับว่าผู้เขียนมีทักษะในการใช้ภาษาเขียนได้ดีเพียงใด ทักษะการใช้ภาษาเขียน ต้องอาศัย พื้นฐานความรู้จากการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะจากพื้นฐานดังกล่าว จะทำให้มีความรู้ มีข้อมูล และมี ประสบการณ์เพียงพอที่จะให้เกิดความคิด ความสามารถในการเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดออกมาสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการเขียนบทละคร การสร้างบทละครนั้นเป็นความสามารถที่ต้องอาศัยทักษะและความคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก แต่บุคคลหลายคนก็สามารถจะเขียนบทละครได้ แม้แต่ตัวผู้เรียนเอง หรือ

ศิลปินในท้องถิ่นก็สามารถสร้างบทละครที่มีคุณภาพโดยสะท้อนความคิด ศิลปะ และวิถีชีวิตของท้องถิ่นได้เช่นกัน ละครจึงเป็นกิจกรรมที่ไม่มีกฎเกณฑ์เฉพาะตายตัว อาทิ ดนตรีประกอบการแสดง อาจเป็นดนตรีพื้นบ้านเพียงชิ้นเดียว เช่น ขลุ่ย แคน หรือเพลงที่ผู้เขียนชอบนำมาประกอบการเล่าเรื่องก็ได้ ละครจึงเปิดโอกาสให้ผู้คนได้ทำงานร่วมกัน สามารถทดลองค้นคว้าหาเรื่องราวที่น่าสนใจมานำเสนอต่อผู้ชมอยู่ใหม่ ๆ ได้เสมอ

ทักษะการเขียนเพลง การเขียนเพลงเป็นส่วนแรกที่จะทำให้เพลงดูมีเค้าโครงขึ้นมาได้ เป็นเรื่องของเนื้อเพลงก่อน เนื้อเพลงจะเป็นตัวกำหนดเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในเพลง เพลงนั้น การประพันธ์เนื้อเพลง อาจจะเป็นการทำคนเดียว หรือ ร่วมกันเป็นกลุ่มก็ได้ ปัจจุบันหากแยกย่อยลงไปอีก อาจจะมีการประพันธ์เนื้อเพลงก่อนส่วนหนึ่ง แล้วให้อีกคนหนึ่งมาทำเนื้อท่อนพิเศษอย่างท่อนแร็ป ท่อนร่ายกรอง ก็ได้เพื่อให้เนื้อเพลงมีมิติและหลากหลายมากขึ้น

ภาพที่ 3: การเขียนบทละครและเพลงเพื่อใช้ประกอบการแสดง

2. ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration)

การศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนได้มีทักษะการทำงานเป็นทีม คือมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การร่วมมือกับคนหลายคนที่อาจมีพื้นฐานต่างกัน ทั้งแนวคิด ความเชื่อ หรือความรู้ เพื่อทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้

ภาพที่ 4: การทำงานร่วมกันกับคนอื่น

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

การศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจากการพบปัญหาในระหว่างปฏิบัติงานโดยตรงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และต้องสามารถตัดสินใจคุณค่าของเรื่องต่าง ๆ ที่คิดนั้นด้วย

1) วิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไรสำคัญหรือจำเป็น หรือมีบทบาทมากที่สุดตัวไหนเป็นเหตุตัวไหนเป็นผล

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาความสัมพันธ์ย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นเกี่ยวพันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร

3) วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างและระบบของวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้ เนื่องจากอะไร โดยยึดอะไรเป็นหลักเป็นแกน มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมยึดถือหลักการใด

4. ทักษะการสร้างสรรค์ (Creativity)

ทักษะการสร้างสรรค์เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนในปัจจุบัน การศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ จึงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจินตนาการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่สิ่งใหม่หรือความคิดใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า นวัตกรรม (Innovation) ที่ทีมงานและนักแสดงบางส่วนฝึกการใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบชุดสำหรับใช้ประกอบการแสดง แสงไฟ รวมถึงฉากเพื่อใช้ในการแสดงละคร โดยได้มีการคิดค้นขึ้นมาใหม่ และได้รับการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่รับผิดชอบเพื่อนำมาปรับแก้ไข และพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแสดง

ภาพที่ 5: การสร้างสรรค์และออกแบบฉากละครเวทีจำลอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ผ่านละครเวทีที่สร้างสรรค์ พบว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครเวทีที่สร้างสรรค์ เป็นการสร้างทักษะที่หลากหลายซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาของนักแสดงที่ต้องเรียนรู้ทักษะและนวัตกรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการแสดงละครเวทีที่สร้างสรรค์ซึ่งจากที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนมีความเปลี่ยนแปลงในทักษะด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ การดูอย่างลึกซึ้ง การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะด้านการอ่าน ได้แก่ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียน ได้แก่ ด้านการเขียนบทละคร การแต่งเพลง และทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งนักแสดงสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรศิลป์ สุภณศิลป์ และ กิตติ มีชัยเขตต์ (2561, 71) กล่าวว่าละครเป็นสื่อกลางและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการนำไปใช้บูรณาการทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยละครจะช่วยสร้างประสบการณ์และเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระเกิดความร่วมมือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักต่อ สังคม และเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ตามเป้าประสงค์ ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ด้วยละคร ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัย ครูผู้นำกิจกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทางการละคร การพัฒนานุชนด้วยการใช้กระบวนการของละครจึงจะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง ปาริชาติ จิงวิวัฒน์นภรณ์ (2547, 78) ยังกล่าวอีกว่า ไม่ว่าผู้นำกิจกรรมจะใช้แนวทางใดหรือวิธีการใดในละครสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ทักษะต่าง ๆ นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดผู้นำกิจกรรมควรออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงลักษณะความเหมือนและความแตกต่างของผู้เรียน ความเหมาะสมของกิจกรรมต่อวัยของผู้เรียนการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นปัจเจกชนและภูมิปัญญาวัฒนธรรมตลอดจนบริบทของชุมชนหรือสังคมโดยสามารถปฏิบัติได้ตาม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผนการสอน (The Lesson

Plan) ขั้นตอนการปฏิบัติจริง (The Lesson Plan's Execution) และขั้นตอนการประเมินผลแผนการสอน และประเมินผู้สอน (Lesson Plan's Evaluation and Teacher's Evaluation)

เนื่องจากการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะการเรียนรู้และเข้าใจตนเองช่วยพัฒนาด้านจินตนาการและ ความคิด เสริมสร้างการใช้ความคิดอย่างอิสระอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้และฝึกฝนการทำงานร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึก สร้างความตระหนักรู้ต่อสังคม เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยละครเวทีสร้างสรรค์ จึงเป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมทางการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ นักศึกษาได้ความรู้ ความคิด ทักษะ และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง การผลิตละครเป็นกิจกรรม ที่ต้องใช้ความร่วมมือร่วมแรงใจกัน ทำให้นักศึกษาได้สังคมในกลุ่มเพื่อน เข้าใจเพื่อน และตัวเองมากขึ้น รู้ศักยภาพของตัวเอง และเพื่อนในกลุ่ม และใช้ศักยภาพของตัวเองสร้างผลงานที่ดี เป็นการสร้างสังคมเกื้อกูลกันในการทำงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องต่อความต้องการของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้อีกด้วย

สรุป

การศึกษาทักษะการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยผ่านละครเวทีสร้างสรรค์พบว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครเวทีสร้างสรรค์ เป็นการสร้างทักษะให้กับผู้เรียนที่หลากหลายซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาของนักแสดงที่ต้องเรียนรู้ทักษะ ๆ ผ่านกระบวนการแสดงละครเวทีที่สร้างสรรค์และก่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ การดูอย่างลึกซึ้ง การพูดระหว่างบุคคล การพูดในกลุ่ม ทักษะด้านการอ่าน ได้แก่ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การตีความ การอ่านตีบท ทักษะการเขียน ได้แก่ ด้านการเขียนบทละคร การแต่งเพลง และทักษะการทำงานเป็นทีม

จากข้อค้นพบมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ควรจะศึกษารูปแบบกิจกรรมในการฝึกซ้อมที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
2. การนำกระบวนการการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมผ่านละครเวทีสร้างสรรค์ ไปพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ของพ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เกรียงไกร พุฒิชัย. (2556). กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีเพื่อการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ของนักแสดง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/43177>

- ชลลดา ทองทวี. (2557). ละคร: เครื่องมือเพื่อการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงภายในแนวคิดปัญญาศึกษา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(1), 112-129. <https://so02.tci-thaijo.org/Index.php/fakku/article/view/26950/22864>.
- ตฤตา สมพงศ์. (2561). การศึกษาและออกแบบกระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการสื่อสารกับนักเรียนออทิสติก: กรณีศึกษาที่สถาบันการศึกษาพิเศษ มรภ.สงขลา. *วารสารปาริชาติ*, 31(3), 51-59. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/parichartjournal/article/view/147371>
- ธนสิน ชูตินธรรณท์. (2560). ละครการศึกษาในสังคมตะวันตกและสังคมไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 37(4), 195-207. https://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/374/195_207.pdf
- ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์. (2547). *ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ไพบูลย์ โสภณสุภาพ. (2558). ละครเพื่อการเรียนรู้: การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านละคร สำหรับพัฒนาเยาวชนในศตวรรษที่ 21. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 1(1), 112-126. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Mupabuujournal/article/view/243706>
- ภัทรศิลป์ สุกันต์ และ กิตติ มีชัยเขตต์. (2561). ละครเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *รายงานรวมบทความวิจัย บทความวิชาการ และงานสร้างสรรค์ สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการด้านศิลปกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 1*, 1(3), 68-72. <http://www.farcas.sru.ac.th/files/Full%20Paper/Proceedings-Full2.pdf>
- ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา. (2560). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย 5 ปี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน

1.1.2 เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

1.2 ขอบเขตของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- 1.2.1 บริหารธุรกิจและการจัดการ
- 1.2.2 เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.2.3 ศึกษาศาสตร์
- 1.2.4 รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- 1.2.5 สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. นโยบายการจัดพิมพ์นโยบายการจัดพิมพ์:

2.1 กำหนดออกเป็นราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนเมษายน)
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม)
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม)

2.2 จำนวนบทความในแต่ละฉบับ

จำนวนบทความที่เผยแพร่ในวารสารแต่ละฉบับไม่เกิน 10 บทความ

3. จริยธรรมการตีพิมพ์:

3.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน

3.1.1 ผู้เขียนต้องรับรองบทความที่เสนอมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

3.1.2 ผู้เขียนต้องเปิดเผยข้อมูลในกรณีที่บทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมามีส่วนเพิ่มเติมหรือส่วนขยายจากบทความเดิม และได้เผยแพร่แล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว

3.1.3 ผู้เขียนต้องอ้างอิงแนวคิดและข้อความต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของผู้เขียน รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการขออนุญาตใช้ภาพ และแผนภูมิ หรือขอลิขสิทธิ์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น

3.1.4 ผู้เขียนที่ปรากฏชื่อในบทความทุกท่านต้องมียศประกอบครบ 3 ข้อ ดังนี้

(1) มีส่วนร่วมในการสร้างโจทย์วิจัยและวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล

(2) มีส่วนร่วมในการเขียนหรือตรวจสอบบทความวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเชิงปัญญาของเนื้อหา (ไม่ใช่ตรวจเฉพาะภาษาหรือรูปแบบ) และ

(3) ได้อ่านและรับรองต้นฉบับบทความสุดท้ายก่อนส่งไปตีพิมพ์ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ

3.1.5 ผู้เขียนทุกท่านต้องได้อ่านและยินยอมให้มีการส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งยินยอมที่จะรับผิดชอบและรับชอบในบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

3.1.6 ผู้เขียนทุกท่านต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งอาจมีผลสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่ปรากฏในบทความ แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยหรือการจัดทำบทความจะต้องถูกกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ

3.1.7 ผู้เขียนต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารที่กำหนดไว้ในคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน

3.1.8 ผู้เขียนจะต้องเขียนบทความที่แสดงถึงคุณภาพทางวิชาการและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง

3.1.9 ผู้เขียนมีหน้าที่แจ้งต่อวารสารและบรรณาธิการ หากพบข้อความผิดพลาดที่มีความสำคัญในการวิจัยภายหลังหรือพบความไม่ถูกต้องในงานที่ตีพิมพ์ เพื่อปรับแก้บทความให้มีความถูกต้องหรือถอนบทความหากจำเป็น

3.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ:

3.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบทความอยู่ระหว่างพิจารณาแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง และต้องไม่ใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

3.2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลและผลประโยชน์ทับซ้อนของบทความ เช่น เป็นบทความที่ตนมีส่วนร่วม หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถพิจารณาประเมินบทความโดยอิสระได้ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งบรรณาธิการทราบ และถอนตัวจากการพิจารณาบทความ

3.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิควรรับพิจารณาบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะด้วยความเป็นธรรมและปราศจากอคติ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิควรละเอียดและสร้างสรรค์เพื่อช่วยให้ผู้เขียนบทความสามารถพัฒนาบทความของตนต่อไปได้ แม้ว่าบทความนั้นจะมีคุณภาพไม่ดีและถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ก็ตาม

3.2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิควรส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา หากมีเหตุขัดข้องในช่วงระยะเวลาพิจารณา ควรแจ้งบรรณาธิการโดยทันที

3.2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิควรระงับงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงไว้ในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งต่อบรรณาธิการ หากทราบว่าบทความที่พิจารณามีส่วนใดส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับบทความที่อยู่ในการพิจารณาของวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด

3.3 บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

3.3.1 บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

3.3.2 บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความจากเนื้อหาทางวิชาการโดยปราศจากอคติในเรื่องคุณลักษณะใด ๆ ของผู้เขียนหรือสังกัดของผู้เขียน รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และบุคคลในกองบรรณาธิการ

3.3.3 บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความแล้ว ซึ่งพิจารณาจากคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความทันสมัย และเนื้อหาสอดคล้องกับขอบเขตของวารสาร รวมทั้งเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน

3.3.4 บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งต้องควบคุมให้กระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความเป็นไปโดยปกปิดทั้งด้านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Double-Blind Process) ด้วยความยุติธรรม

3.3.5 บรรณาธิการต้องตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ และหยุดกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความทันที หากพบการคัดลอกผลงานผู้อื่นในระหว่างกระบวนการฯ และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์เผยแพร่บทความนั้น

3.3.6 บรรณาธิการตรวจสอบบทความที่สงสัยว่า กระทำผิดจริยธรรมทางวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาดังจริยธรรมนั้น ด้วยความรอบคอบแม้ว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การปฏิเสธบทความด้วยเหตุผลทางด้านจริยธรรมจะต้องมีหลักฐานที่ชัดเจน

4. นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงาน

4.1 คำแนะนำทั่วไป

4.1.1 ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้น รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์)

4.1.2 ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณารอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

4.1.3 กรณีบทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ผู้เขียนต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมาได้มีส่วนเพิ่มเติมหรือขยายจากบทความเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องระบุในบทความว่าได้เผยแพร่บางส่วนของบทความดังกล่าวไปแล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว

4.1.4 ทศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทัศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว

4.1.5 ลิขสิทธิ์บทความเป็นของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

4.2 ประเภทผลงานที่รับตีพิมพ์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประเภทบทความและความยาว เป็นดังนี้

4.2.1 บทความวิชาการ (Academic Article) ประมาณ 10-20 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.2.2 บทความวิจัย (Research Article) ประมาณ 10-25 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.2.3 บทความปริทัศน์ (Review Article) ประมาณ 10-25 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.2.4 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ประมาณ 10-20 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.3 การพิจารณากลับกรองบทความ

4.3.1 บทความที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และชุมชน

4.3.2 บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ กรณีเผยแพร่ผลงานวิชาการโดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ และกรณีบทความที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทาง

วิชาการต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

4.4 กระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

4.4.1 กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว

4.4.2 กองบรรณาธิการจะตรวจสอบรูปแบบการพิมพ์บทความ และเนื้อหาของบทความว่าตรงกับขอบเขตเนื้อหาของวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพทางวิชาการ ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสารประกอบการนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่

4.4.3 ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ กระบวนการกลั่นกรองนี้ ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Process) โดยกรณีเผยแพร่ผลงานวิชาการโดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน และกรณีบทความที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน

4.4.4 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ข้อกำหนดต้นฉบับ

5.1 การจัดพิมพ์ต้นฉบับ

5.1.1 บทความที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ต้องมีความยาวระหว่าง 10-25 หน้ากระดาษ A4 ขึ้นอยู่กับประเภทของบทความ พิมพ์บทความ โดยใช้ Font TH SarabunNew ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.2 ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (เท่ากันทุกด้าน)

5.1.3 หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวา ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ

5.1.4 ชื่อเรื่องบทความ ขนาดตัวอักษร 18 Point (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5.1.5 ชื่อผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 15 Point (ตัวเอียง) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5.1.6 บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์ และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

5.1.7 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์ และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

5.1.8 เนื้อหาพิมพ์ 1 คอลัมน์ ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.9 หมายเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point (ตัวหนา) ส่วนชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point ให้พิมพ์ไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางบอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย

5.1.10 หมายเลขกำกับภาพหรือแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point (ตัวหนา) ส่วนชื่อตาราง หรือชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point ให้พิมพ์ไว้ใต้ภาพหรือแผนภูมิ บรรทัดถัดมาให้บอกแหล่งที่มา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ (ควรเป็นภาพหรือแผนภูมิที่ชัดเจนและแนบ File ภาพ มาด้วย)

5.1.11 เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ส่วนเนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.12 ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น รูปแบบการพิมพ์ การอ้างอิง ตัวสะกด วรรคตอน และการใช้ภาษา

5.1.13 กรอบแบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่พร้อมกรอกชื่อและนามสกุลของผู้เขียน พร้อมประวัติย่อของผู้เขียน ระบุคุณวุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน และหน่วยงานที่สังกัด หรือสถานศึกษา และแนบ File .jpg ภาพถ่ายผู้เขียนมาด้วย

5.2 ส่วนประกอบของบทความ

5.2.1 บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน กำหนดให้มีทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา เป็นการจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ

(5) เนื้อหา (Body of Text)

เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ การจัดลำดับเนื้อหา ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาที่นำเสนอให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหานั้น การนำเสนอเนื้อหาควรมีความต่อเนื่องเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

(6) สรุป (Conclusion)

เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับโดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดีหรือผลเสียอย่างไร

(7) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบ APA (American Psychological Association) 7th edition

5.2.2 บทความวิจัย ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยต้องมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบเพิ่มเติมได้)

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

ชื่อเรื่องควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

กำหนดให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ (การเขียนบทคัดย่อ คือ การสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการวิจัย)

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาและเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัย มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง

(5) วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

(6) ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

(7) วิธีการวิจัย (Research Methodology)

อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

(8) ผลการวิจัย (Results)

เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

(9) อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

(10) สรุป (Conclusion)

สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้
ประโยชน์

(11) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)
7th edition

5.3 การอ้างอิง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นใช้รูปแบบการอ้างอิงของ APA (American Psychological Association) 7th edition

5.3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาใช้ระบบนาม-ปี เลขหน้า โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

1) ผู้แต่ง 1 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล,ปี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/(ปี) หรือ (สกุล,ปี)

ตัวอย่าง

เพ็ชรี รูปะวิเชตร (2559, 33) ได้วิจัยเรื่อง ... การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มา
ประยุกต์ใช้เพื่อสร้างหรือจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยี
ทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2557, 80)
... applications in plant sciences, hydrology, earth sciences, and land use
analysis (Campbell, 2007, 54)

2) ผู้แต่ง 2 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/และ/ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล/และ/ชื่อ/สกุล,ปี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/and/สกุล/(ปี) หรือ (สกุล/&/สกุล,ปี)

ตัวอย่าง

เจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย และ ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2549, 63) กล่าวถึงระบบ
สารสนเทศ ตามแนวความคิดของ Howlett and Waemusa (2019, 25) ที่ได้เน้นถึง

..... เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับข้อมูล การสร้าง และการวิเคราะห์ (Bawden & Robinson, 2012, 107)

3) ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

กรณีที่มีผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ให้ใส่เฉพาะสกุลของผู้แต่งคนแรก แล้วตามด้วย et al. ตั้งแต่ครั้งแรก

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/และคณะ/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล/และคณะ, /ปี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/et.al./ (ปี) หรือ (สกุล/et.al., /ปี)

ตัวอย่าง

ทศพร วัชรานุกร และคณะ (2556, 66) กล่าวถึงรูปแบบการปลูกป่าโดยระบบวนเกษตร ...
... ประกอบด้วยการจัดเก็บ จัดการ วิเคราะห์ และแสดงผล (Longley et al., 2015, 53)

4) การอ้างอิงมากกว่าสองแหล่งข้อมูล

กรณีที่มีการอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่าสองแหล่งข้อมูลให้เขียนอ้างอิงเรียงตามลำดับ
อักษร

ตัวอย่าง

... สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ชรี รูปะวิเชตร (2559, 47) และ วชิรวิทย์ วิชาสวัสดิ์ (2563, 87) ... เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกอบด้วยการจัดเก็บ จัดการ วิเคราะห์ และแสดงผล (พยอม ธรรมบุตร, 2560, 55; โอบาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2557, 79)
... การสร้าง และการวิเคราะห์ (Bawden & Robinson, 2012, 33; Longley et al., 2015, 14)

5) การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

ใช้ชื่อกฎหมายและตามด้วยปี

ตัวอย่าง

... ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา (2549) ...
... ตามที่ พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505 (2505) กำหนดไว้ ...
... (พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

6) การระบุที่มาของตารางและภาพ

ตารางและภาพที่อยู่ในเว็บไซต์

ไทย จาก หรือ ปรับปรุงจาก/ชื่อบทความ,/โดย/ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่เผยแพร่,/ชื่อเว็บไซต์/
(URL)/ลิขสิทธิ์*/ข้อความอนุญาต**.

อังกฤษ From หรือ Adapted From/ชื่อบทความ,/by/อักษรย่อชื่อ./สกุล,/ปีที่เผยแพร่,/ชื่อ
เว็บไซต์/(URL)/ลิขสิทธิ์*/ข้อความอนุญาต**.

*ลิขสิทธิ์

ไทย สงวนลิขสิทธิ์/ปี/โดย/ชื่อเจ้าของผลงาน. หรือ สาธารณสมบัติ. หรือ CC BY-NC*

อังกฤษ Copyright/year/by/ชื่อเจ้าของผลงาน. หรือ In the public domain. หรือ CC BY-NC*

** สัญญาอนุญาตแบบเปิด (Creative Commons) ประกอบด้วย

- CC BY หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ได้ไม่ว่าจุดประสงค์ใดก็ตาม รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าได้ ตราบใดที่ผู้ใช้ทำการให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ
- CC BY-SA หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าได้ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ และเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลงนั้นภายใต้สัญญาอนุญาตประเภทเดียวกัน
- CC BY-NC หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ โดยไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า
- CC BY-ND หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ ทำซ้ำผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ แต่ห้ามดัดแปลงโดยเด็ดขาด
- CC BY-NC-SA หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ โดยไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า และผลงานใหม่ที่ถูกสร้างขึ้น ต้องอยู่ภายใต้สัญญาอนุญาตประเภทเดียวกัน

- CC BY-NC-ND หมายถึง ผู้ใช้สามารถคัดลอกและเผยแพร่ผลงานบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ใดก็ตามที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ โดยห้ามนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า และห้ามดัดแปลงแก้ไขโดยเด็ดขาด

ตัวอย่าง

ภาพที่ 1: ล้อของชาวสุเมเรียน อายุราว 2,500 ปีก่อนคริสตกาล

หมายเหตุ : From *10 Mesopotamia Inventions You Should Know*, by K. Vyas, 2019

(https://inteng-storage.s3.amazonaws.com/img/iea/Z3G88LaAGm/sizes/mesopotamia-inventions_resize_md.jpg). In the public domain.

จากนั้นเพิ่มในรายการเอกสารอ้างอิง เป็น

Vyas, K. (2019). *10 Mesopotamia Inventions You Should Know*. https://inteng-storage.s3.amazonaws.com/img/iea/Z3G88LaAGm/sizes/mesopotamia-inventions_resize_md.jpg

ตารางและภาพที่อยู่ในหนังสือ

ไทย จาก หรือ ปรับปรุงจาก/ชื่อหนังสือ/(น./เลขหน้า),/โดย/ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์,/สำนักพิมพ์/(URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

อังกฤษ From หรือ Adapted From/ชื่อหนังสือ/(p./เลขหน้า),/by/อักษรย่อชื่อ./สกุล,/ปีที่พิมพ์,/สำนักพิมพ์/(URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

การอ้างอิงได้ตารางหรือภาพเป็น

หมายเหตุ : จาก *การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ : อดีต-ปัจจุบัน* (น. 151-152), โดย กระทรวงศึกษาธิการ, 2530, อักษรไทย.

Note: From *Managing Therapy-Interfering Behavior: Strategies from Dialectical Behavior Therapy* (p. 172), by A. L. Chapman and M. Z. Rosenthal, 2016, American Psychological Association (<https://doi.org/10.1037/14752-000>). Copyright 2016 by the American Psychological Association.

จากนั้นเพิ่มในรายการเอกสารอ้างอิง เป็น

กระทรวงศึกษาธิการ. (2530). *การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ : อดีต-ปัจจุบัน*. อักษรไทย.

Chapman, A. L., & Rosenthal, M. Z. (2016). *Managing therapy-interfering behavior: Strategies from dialectical behavior therapy*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14752-000>

ตารางและภาพที่อยู่ในวารสาร

ไทย จาก หรือ ปรับปรุงจาก/“ชื่อบทความ”/โดย/ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/น./เลขหน้า/URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

อังกฤษ From หรือ Adapted From/“ชื่อบทความ”/โดย/อักษรย่อชื่อ/สกุล,/ปีที่พิมพ์/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/น./เลขหน้า/URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

การอ้างอิงได้ตารางหรือภาพเป็น

หมายเหตุ : จาก “บทบาทการส่งผ่านของความร่วมมือของครูในการศึกษาวิจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู” โดย พจนา อภาณุรักษ์ และ สุวิมล ว่องวานิช, 2557, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(2), น. 716 (<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37280>). CC BY-NC-ND.

Note: Adapted From “Comprehensive Overview of Computer-Based Health Information Tailoring: A Systematic Scoping Review” by A. K. Ghalibaf, E. Nazari, M. Gholian-Aval, and M. Tara, 2019, *BMJ Open*, 9, p. 6 (<https://doi.org/cz6h>). CC BY-NC.

จากนั้นเพิ่มในรายการเอกสารอ้างอิง เป็น

พจนานุกรม และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). บทบาทการส่งผ่านของความร่วมมือของครูในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(2), 710-723. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37280>

Ghalibaf, A. K., Nazari, E., Gholian-Aval, M., & Tara, M. (2019). Comprehensive overview of computer-based health information tailoring: A systematic scoping review. *BMJ Open*, 9, Article e021022. <https://doi.org/cz6h>

5.3.2 การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

1) หนังสือรูปแบบเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

(1) ผู้แต่ง 1 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)
ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)
ตัวอย่าง

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2557). *วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Campbell, J. B. (2007). *Introduction to Remote Sensing* (4th ed.). Routledge.

(2) ผู้แต่ง 2 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/และ/ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)
ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ./&/สกุล./อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/
/////////สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)
ตัวอย่าง

เจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย และ ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2549). *ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Bawden, D. & Robinson, L. (2012). *Introduction to information science* (2nd ed.). ALA Neal-Schuman.

(3) ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน

ภาษาไทย ชื่อ¹/สกุล¹,/ชื่อ²/สกุล²,/ชื่อ³/สกุล³,/ชื่อ⁴/สกุล⁴,/ชื่อ⁵/สกุล⁵,/ชื่อ⁶/สกุล⁶,/ชื่อ⁷/
 //////////สกุล⁷,/ชื่อ⁸/สกุล⁸,/และ/ชื่อ⁹/สกุล⁹./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./
 //////////สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล¹,/อักษรย่อชื่อ¹./สกุล²,/อักษรย่อชื่อ²./สกุล³,/อักษรย่อชื่อ³./สกุล⁴,/อักษรย่อ
 //////////ชื่อ⁴./สกุล⁵,/อักษรย่อชื่อ⁵./สกุล⁶,/อักษรย่อชื่อ⁶./สกุล⁷,/อักษรย่อชื่อ⁷./
 //////////สกุล⁸,/อักษรย่อชื่อ⁸./&/สกุล⁹,/อักษรย่อชื่อ⁹./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์
 //////////ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ทศพร วัชรานุกร, วรพรรณ หิมพานต์, ประพาย แก่นนาค, วิโรจน์ ครองกิจศิริ, สัจ

จาพร หงษ์ทอง, อธิยุทธ วงสอน, จารุณี โนรีเวช, ปิยนุช รับพร, และ

สุพัตรา กล่อมอ้อม. (2556). รูปแบบการปลูกไม้ป่าโดยระบบวนเกษตร.

อักษรสยามการพิมพ์.

[http://forprod.forest.go.th/forprod/silvic/for_plant/data/RFD/8.p
 df](http://forprod.forest.go.th/forprod/silvic/for_plant/data/RFD/8.pdf)

Longley, A. P., Goodchild, M. F., Maguire, J. D., & Rhind, W. D. (2015).

Geographic Information Science and Systems (4th ed.). John

Wiley & Sons.

(4) ผู้แต่ง 21 คนขึ้นไป ใส่ชื่อและสกุลผู้แต่งคนที่ 1-19 ตามด้วยเครื่องหมาย , . . .**ก่อนชื่อคนสุดท้าย**

ภาษาไทย ชื่อ¹/สกุล¹,/ชื่อ²/สกุล²,/ชื่อ³/สกุล³,/ชื่อ⁴/สกุล⁴,/ชื่อ⁵/สกุล⁵,/ชื่อ⁶/สกุล⁶,/ชื่อ⁷/
 //////////สกุล⁷,/ชื่อ⁸/สกุล⁸,/ชื่อ⁹/สกุล⁹,/ชื่อ¹⁰/สกุล¹⁰,/ชื่อ¹¹/สกุล¹¹,/ชื่อ¹²/สกุล¹²,/
 //////////ชื่อ¹³/สกุล¹³,/ชื่อ¹⁴/สกุล¹⁴,/ชื่อ¹⁵/สกุล¹⁵,/ชื่อ¹⁶/สกุล¹⁶,/ชื่อ¹⁷/สกุล¹⁷,/
 //////////ชื่อ¹⁸/สกุล¹⁸,/ชื่อ¹⁹/สกุล¹⁹,/././ชื่อคนสุดท้าย/สกุลคนสุดท้าย./ (ปีที่พิมพ์)./
 //////////ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล¹,/อักษรย่อชื่อ¹./สกุล²,/อักษรย่อชื่อ²./สกุล³,/อักษรย่อชื่อ³./สกุล⁴,/อักษรย่อ
 //////////ชื่อ⁴./สกุล⁵,/อักษรย่อชื่อ⁵./สกุล⁶,/อักษรย่อชื่อ⁶./สกุล⁷,/อักษรย่อชื่อ⁷./
 //////////สกุล⁸,/อักษรย่อชื่อ⁸./สกุล⁹,/อักษรย่อชื่อ⁹./สกุล¹⁰,/อักษรย่อชื่อ¹⁰./
 //////////สกุล¹¹,/อักษรย่อชื่อ¹¹./สกุล¹²,/อักษรย่อชื่อ¹²./สกุล¹³,/อักษรย่อชื่อ¹³./
 //////////สกุล¹³,/อักษรย่อชื่อ¹³./สกุล¹⁴,/อักษรย่อชื่อ¹⁴./สกุล¹⁵,/อักษรย่อชื่อ¹⁵./
 //////////สกุล¹⁶,/อักษรย่อชื่อ¹⁶./สกุล¹⁷,/อักษรย่อชื่อ¹⁷./สกุล¹⁸,/อักษรย่อชื่อ¹⁸./

////////สกุล¹⁹,/อักษรย่อชื่อ¹⁹./././สกุล^{คนสุดท้าย},/อักษรย่อชื่อ^{คนสุดท้าย}./(ปีที่พิมพ์)./
 //////////ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

Kalnay, E., Kanamitsu, M., Kistler, R., Collins, W., Deaven, D., Gandin, L., Iredell, M., Saha, S., White, G., Woodlley, J., Zhu, Y., Chelliah, M., Ebisuzaki, W., Higgins, W., Janowiak, J., Mo, K. C., Ropelewski, C., Wang, J., Leetmaa, A., . . . Joseph, D. (1996). The NCEP/NCAR 40-year reanalysis project. *Bulletin of the American Meteorological Society*, 77(3), 437-471.

หมายเหตุ

/ หมายถึง เว้นวรรค 1 เคาะ

กรณีไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

กรณีพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุครั้งที่พิมพ์

กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.)

2) หนังสือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีเลข DOI

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./https://doi.org/เลข DOI

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./

/////////https://doi.org/เลข DOI

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.). American Psychological Association.

<https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

เพ็ชรี ฐปะวิเชตร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดฝึกอบรมแบบศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้เรื่องการทำงาน การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 175-186.

Suping, S. & Chaichompoo, C. (2021). The effects of utilizing multimedia program to develop English learning achievement in the present simple tense and the past simple tense of Prathom Suksa 6 students at Ban Sriboonrueng School. *FEU Academic Review*, 15(2), 44-61.

4) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI และไม่อยู่ใน

ระบบฐานข้อมูล

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL
ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./
/////URL

ตัวอย่าง

สิทธิชัย ชูสำโรง และ พงศกร ช่วยพรม. (2562). การพัฒนาระบบแจ้งเตือนจุดเสี่ยงอุบัติเหตุแบบเรียลไทม์สำหรับผู้ขับขี่. *วารสารภูมิศาสตร์*, 43(2), 1-8.

<https://drive.google.com/>

[file/d/1j9JOnjz6e1iu-ldE6th68wc5mYbQXjuC/view](https://drive.google.com/file/d/1j9JOnjz6e1iu-ldE6th68wc5mYbQXjuC/view)

Aryadoust, S. V. (2009). Mapping Rasch-based measurement onto the argument-based validity framework. *Rasch Measurement Transactions*, 23(1), 1192-1193.

<https://www.rasch.org/rmt/rmt231f.htm>

5) บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหมายเลขบทความหรือ eLocator

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/บทความ/
////////เลขที่บทความ./URL (ถ้ามี)
ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/Article/
////////เลขที่บทความ./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

วรัญญา สมวงศ์ และ มณีรัตน์ เอกโยคยะ. (2564). การผสมผสานการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อความถูกต้องในการใช้ไวยากรณ์ในงานเขียนขึ้นใหม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(1), บทความ OJED1601001. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/248131>

Burin, D., Kiltene, K., Rabuffetti, M., Slater, M., & Pia, L. (2019). Body ownership increases the interference between observed and executed movements. *PLOS ONE*, 14(1), Article e0209899. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209899>

6) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./
/////////<https://doi.org/เลข DOI>

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./
/////////<https://doi.org/เลข DOI>

ตัวอย่าง

นภสินธุ์ สานติวัตร และ สารศาสตร์ สุขเจริญสิน. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจ่ายเงินปันผลและการเปลี่ยนแปลงของกำไรในอนาคต. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 43(3), 1-21. <https://doi.org/10.1080/00228958.2011>

Larson, L. & Miller, T. (2011). 21st Century Skills: Prepare students for the future. *Kappa Delta Pi Record*. 47(3), 121-123. <https://doi.org/10.1080/00228958.2011.10516575>

7) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ ตอนพิเศษหรือฉบับพิเศษ

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/[ตอนพิเศษ]/ชื่อวารสาร/[ฉบับพิเศษ],/
/////////ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/[Special section]/ชื่อวารสาร/
/////////[Special issue],/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

พาสน์ ปราโมกษ์ชน และ พันธุ์ปิติ เปี่ยมสง่า. (2560). ตัวกรองคัดเลือก
ลักษณะเฉพาะสำหรับการจำแนกข้อมูลเพื่อการประยุกต์ใช้บนระบบ
อินเทอร์เน็ตของทุกสิ่ง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น* [ฉบับ
พิเศษ], 11(4), 98-113. [https://so01.tci-
thaijo.org/index.php/FEU/article/view/88620](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/88620)

Charikova, I. & Zhadanov, V. (2017). Teacher to student
epistemological interaction in the contemporary paradigm of
university education. *Journal of Social Studies Education
Research* [Special issue], 8(2), 117-129.

8) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ฉบับเพิ่มเติม

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับเพิ่มเติม/ฉบับที่),/
////////เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/ปีที่(Suppl./ฉบับที่),/
////////เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ดรุชา รัตนดำรงอักษร และ ชำนาญ เงินดี. (2561). การศึกษาทักษะทางการเงินของ
ผู้ประกอบการการค้าขายแดน กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษระยอง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(
ฉบับเพิ่มเติม 1), 137-149. [https://so01.tci-
thaijo.org/index.php/FEU/article/view/104212](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/104212)

Steinert, Y. (2009). Learning together to teach together:
Interprofessional education and faculty development. *Journal
of Interprofessional Care*, 19(Suppl. 1), 78-86.
<https://doi.org/10.1080/13561820500081802>

9) หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปี,/วัน/เดือน)/ชื่อคอลัมน์/ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปี,/เดือน/วัน)/ชื่อคอลัมน์/ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า./URL
////////(ถ้ามี)

ตัวอย่าง

จักรพงษ์ คำบุญเรือง. (2563, 18 พฤษภาคม). ขบวนแห่ศพ “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” ใน
วันพระราชทานเพลิง. *เชียงใหม่นิวส์*. <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1351531/>

Plummer, R., & Hotten, R. (2021, November 9). Matt Moulding: The
billionaire THG boss facing a reality check. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/business-58951739>

10) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้

ตีพิมพ์

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
////////ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./
////////ชื่อมหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[Unpublished doctoral
////////dissertation หรือ Unpublished master's thesis]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์. (2546). *พัฒนาการทางพื้นที่ของการค้าและบริการของเมือง
ชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Harris, L. (2014). *Instructional leadership perceptions and practices of
elementary school leaders* [Unpublished doctoral dissertation].
University of Virginia.

11) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจาก

เว็บไซต์ (ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
////////หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,/ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./
////////URL

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation
////////หรือ Master's thesis,/ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

สิทธิพงศ์ กลิ่นกระจาย. (2562). *การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อ*

จำแนกลำดับคีย์ของถนน : กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69516>

Zambrano-Vazquez, L. (2016). *The interaction of state and trait worry*

on response monitoring in those with worry and obsessive-

compulsive symptoms [Doctoral dissertation, University of

Arizona]. UA Campus Repository.

<https://respository.arizona.edu/handle/10150/620615>

12) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิตจากเว็บไซต์ (จากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น)/
 /////[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต
 /////,ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล.

ภาษาอังกฤษ สกุล,อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ
 /////เลขลำดับอื่น)/ [Doctoral dissertation หรือ Master's thesis,/
 /////ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

Kabir, J. M. (2016). *Factors influencing customer satisfaction at a fast*

food hamburger chain: The relationship between customer

satisfaction and customer loyalty (Publication No. 10169573)

[Doctoral dissertation, Wilmington University]. ProQuest

Dissertations & Theses Global.

13) เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการที่ไม่มี proceeding (Symposium)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(วันที่,เดือน,ปี)/ชื่อเรื่องที่นำเสนอ./ใน/ชื่อ/(ประธาน),/ชื่อหัวข้อการ
 /////ประชุม/[Symposium]./ชื่อการประชุม,/สถานที่ประชุม.

ภาษาอังกฤษ สกุล,อักษรย่อชื่อ/(ปี,เดือน/วันที่)/ชื่อเรื่องที่นำเสนอ./In/อักษรย่อชื่อ/สกุล/

////////(Chair),ชื่อหัวข้อการประชุม/[Symposium]./ชื่อการประชุม,/สถานที่
////////ประชุม.

ตัวอย่าง

De Boer, D., & LaFavor, T. (2018, April 26-29). The art and significance of successfully identifying resilient individuals: A person-focused approach. In A. M. Schmidt & A. Kryvanos (Chairs), *Perspectives on resilience: Conceptualization, measurement, and enhancement* [Symposium]. Western Psychological Association 98th Annual Convention, Portland, OR, United States.

14) การนำเสนองานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/Poster Presentation)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปี,/วัน/เดือน)./ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ Poster
////////presentation]./ชื่อการประชุม,/สถานที่.
ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปี,/เดือน/วันที่)./ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ
////////Poster presentation]./ชื่อการประชุม,/สถานที่.

ตัวอย่างกรณีการนำเสนองานวิจัย

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และ ทศพร พงศ์รัตน์. (2564, 27 พฤษภาคม). การศึกษาห่วงโซ่
อุปทานของฝรั่งกิมจูในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา [Paper
presentation]. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “เบญจมิตร
วิชาการ” ครั้งที่ 11, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

Supachart, P. (2021). *Improvement hydrocyclone header design with simulation* [Paper presentation]. The 11th BENJAMITRA Network National & International Conference, Bangkok, Thailand.

ตัวอย่างกรณีการนำเสนอโปสเตอร์

เพ็ญยศ วงษ์บัวงาม และ รพีพล อินสุพรรณ. (2564). การศึกษากลไกการ
เกิดปฏิกิริยาการดูดซับของไฮโดรเจนด้วยเทคนิคไซคลิกโวลแทมเมตรี
[Poster presentation]. การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชมงคลสุรินทร์
ครั้งที่ 12, สุรินทร์, ประเทศไทย.

Polyium, M. (2018). *Thai primary school English language teachers' perceived proficiency* [Poster presentation]. 2018 SPUC National and International Conference, Bangkok, Thailand.

15) รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี proceeding

กรณีรูปแบบเล่มหนังสือ

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปี)/ชื่อบทความ/ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหัวข้อการประชุม./
 /////ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล/DOI หรือ URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปี)/ชื่อเรื่อง./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.)/
 /////ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(pp./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล./
 /////DOI หรือ URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ภัชรภา ดันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศไทยและสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), *การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครู ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

กรณีรูปแบบวารสาร

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปี)/ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/
 /////เลขหน้า./DOI หรือ URL

ภาษาอังกฤษ สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปี)/ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่
 /////((เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./DOI หรือ URL

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and

evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1), 11-16. <https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=1628>

5

16) เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์ (เอกสารประกอบการเรียน)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อเอกสาร./[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]./คณะ./มหาวิทยาลัย.
 ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปี)./ชื่อเอกสาร./[Unpublished manuscript]./คณะ./
 /////มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สิบบงษ์ พงษ์สวัสดิ์. (2564). *สถิติและการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ* [เอกสาร
 ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะนวัตกรรมเทคโนโลยีและการสร้างสรรค์,
 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

Pongsawat, S. (2021). *Mathematics and Statistics for Digital
 Technology* [Unpublished manuscript]. Faculty of Innovation
 Technology and Creativity, The Far Eastern University.

17) เว็บไซต์

ภาษาไทย ชื่อ/สกุลผู้เขียน./(ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ/ชื่อเว็บไซต์./URL
 ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อผู้เขียน./(ปี./เดือน วันที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ/ชื่อเว็บไซต์./
 /////URL

หมายเหตุ

- กรณีไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)
- กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่เฉพาะ (ปี) เท่านั้น
- กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกันให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

ตัวอย่าง

รุ่งธรรม บัวแดง. (2559, 30 มิถุนายน). แนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต. กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม.

<http://www.dstd.mi.th/board/index.php?topic=1239.0>

Department of Mineral Resources. (2021, January 11). *Tham Luang-Khun Nam Nang Non*.

http://webeng.dmr.go.th/Show_Detail.aspx?DetailId=107

18) ราชกิจจานุเบกษา

ภาษาไทย ชื่อกฎหมาย/(ปี,/วัน/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./
/////หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
พ.ศ. 2548. (2548, 25 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอน
พิเศษ 39 ง. หน้า 14-23.

6. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นไฟล์ต้นฉบับบทความ (รูปแบบไฟล์ Word) หนังสือรับรองการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญ (สำหรับบทความภาษาอังกฤษ) พร้อมแนบแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณา เผยแพร่ทางระบบ Online Submission ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

ทั้งนี้ ผู้เขียนต้องส่งแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ ฉบับจริง มายัง กอง บก. ที่มีลายเซ็น ของผู้เขียนครบทุกคนมาตามที่อยู่ข้างท้าย

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
120 ถนนมหิตล อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

เพื่อสิทธิประโยชน์ของผู้เขียนโปรดศึกษารูปแบบการพิมพ์บทความและรูปการอ้างอิงรวม ทั้งนี้ดาวน์โหลด Template บทความได้จากเมนูดาวน์โหลดที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

บทความต้องผ่านการพิจารณาในกระบวนการกลั่นกรองต้นฉบับเบื้องต้นโดยกอง บก. ก่อน จากนั้นกองบรรณาธิการ จึงจะแจ้งให้ผู้เขียนโอนเงินค่าธรรมเนียมการเผยแพร่บทความ และส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพก่อนการเผยแพร่ อัตราค่าธรรมเนียม เป็นดังนี้

1. กรณีใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน)

บทความภาษาอังกฤษ	6,500 บาท
บทความภาษาไทย	5,500 บาท
2. กรณีไม่ใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน)

บทความภาษาอังกฤษ	5,000 บาท
บทความภาษาไทย	4,000 บาท

ทั้งนี้ หากบทความผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและผลการพิจารณาของกองบรรณาธิการ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับเผยแพร่บทความในระยะเวลา 3-4 เดือน (เริ่มระยะเวลาตั้งแต่วันที่ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพก่อนการเผยแพร่) ดังรายละเอียดในผังกระบวนการพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review) (ดาวน์โหลดผังกระบวนการพิจารณากลับกรองบทความที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>)

7. การติดตามอ่านผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

ผู้เขียนที่ผลงานได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร สามารถติดตามอ่านผลงานดังกล่าวได้จากวารสารฉบับอิเล็กทรอนิกส์ที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

สำหรับเจ้าหน้าที่
รหัสบทความ:
วันชำระค่าธรรมเนียม:
วันส่งบทความให้ Reviewer:
วันที่ตอบรับเผยแพร่:

แบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่
ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

เรื่อง ขอนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ข้าพเจ้า (☐ นาย/ ☐ นาง/ ☐ นางสาว).....
(☐ Mr./ ☐ Mrs./ ☐ Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....

ขอนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นโดยมี
รายละเอียด ข้างท้าย

1. ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

2. ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

3. บทความนี้ใช้สำหรับ

☐ เผยแพร่ผลงานวิชาการโดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ (ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน)

☐ ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการ (ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน)

4. ประเภทบทความที่ส่ง

☐ บทความวิชาการ (Academic article)

☐ บทความวิจัย (Research article)

☐ บทความปริทัศน์ (Review article)

☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

5. กรณีเป็นบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ โปรดระบุ ดังนี้

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ชื่อหลักสูตร.....

ชื่อมหาวิทยาลัย.....

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

หน่วยงานที่สังกัดของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

ทั้งนี้ได้สอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ผ่านแล้วเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

6. ขอบเขตเนื้อหาของบทความ

- ☐ บริหารธุรกิจและการจัดการ
- ☐ เทคโนโลยีสารสนเทศ
- ☐ ศาสนา
- ☐ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- ☐ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

7. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ที่อยู่สำหรับติดต่อทางไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

8. ชื่อผู้เขียนบทความ

ผู้เขียน	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงานที่สังกัด
ผู้เขียนหลัก		
ผู้เขียนร่วมท่านที่ 1		
ผู้เขียนร่วมท่านที่ 2		

9. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

กรณีบทความวิจัย	กรณีบทความวิชาการ
☐ ชื่อเรื่อง (Title) ☐ บทคัดย่อ ไม่เกิน 250 คำ ☐ Abstract ไม่เกิน 250 คำ ☐ คำสำคัญ ☐ Keywords ☐ บทนำ (Introduction) ☐ วัตถุประสงค์ (Research Objectives) ☐ ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ☐ วิธีการวิจัย (Research Methodology) ☐ ผลการวิจัย (Results) ☐ อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ☐ สรุป (Conclusion) ☐ เอกสารอ้างอิง (Reference) รูปแบบ APA 7 th edition	☐ ชื่อเรื่อง (Title) ☐ บทคัดย่อ ไม่เกิน 250 คำ ☐ Abstract ไม่เกิน 250 คำ ☐ คำสำคัญ ☐ Keywords ☐ บทนำ (Introduction) ☐ เนื้อหา (Body of Text) ☐ สรุป (Conclusion) ☐ เอกสารอ้างอิง (Reference) รูปแบบ APA 7 th edition

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในบทความ
☐ เป็นผลงานของคณะผู้เขียน/คณะวิจัยซึ่งไม่ปรากฏชื่อในบทความ
 ดังรายชื่อในเอกสารแนบ (ถ้ามี)

ผู้เขียนร่วมที่ปรากฏชื่อในบทความ และคณะผู้เขียน/คณะวิจัยซึ่งไม่ปรากฏชื่อในบทความ (ถ้ามี) รับทราบ และยินยอมให้ส่งบทความมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นครั้งนี้ รวมทั้งขอรับรอง ว่าบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาค้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับ ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว

ลงชื่อผู้เขียนหลัก

(.....)

...../...../.....

ลงชื่อผู้เขียนร่วมท่านที่ 1

(.....)

...../...../.....

ลงชื่อผู้เขียนร่วมท่านที่ 2

(.....)

...../...../.....

เอกสารแนบ
ประวัติย่อผู้เขียนบทความ

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพผู้เขียนที่แนบมา
ผู้เขียนหลัก	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด: มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด: ตำแหน่งทางวิชาการ: หน่วยงานที่สังกัด: สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title: Affiliation: Field of Expertise: E-mail:	

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพ ผู้เขียนที่แนบมา
ผู้เขียนร่วม ท่านที่ 1	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด: มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด: ตำแหน่งทางวิชาการ: หน่วยงานที่สังกัด: สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title: Affiliation: Field of Expertise: E-mail:	
ผู้เขียนร่วม ท่านที่ 2	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด: มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด: ตำแหน่งทางวิชาการ: หน่วยงานที่สังกัด: สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title: Affiliation: Field of Expertise: E-mail:	

แบบฟอร์มตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา

วันที่เดือนพ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

เรื่อง ขอนำส่งผลการตรวจสอบความถูกต้องทางด้านภาษาอังกฤษ

ข้าพเจ้า

- ☐ ผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 1 และทำงานในวงการวิชาการ หรือมีประสบการณ์
เกี่ยวข้องทางวิชาการ เช่น ครู อาจารย์ นักแปล ชาวต่างชาติ เป็นต้น
- ☐ ผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 หรือ 3 แต่จบการศึกษาในศาสตร์ทางด้านภาษา และ
หรือทำงานในวงการวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ตำแหน่ง

หน่วยงาน/สังกัด.....

ที่อยู่สำหรับติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์..... E-mail.....

ขอรับรองว่าบทความนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านภาษาเชิงวิชาการ และความ
ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้วและสามารถตีพิมพ์ลงในวารสารได้ โดยมีรายละเอียดข้างท้าย

ประเภทบทความที่เสนอ ☐ บทความวิจัย / บทความวิชาการ ☐ บทความย่อ

ชื่อผู้เขียนบทความ

.....

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

.....

ลงชื่อ

(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

FEU Academic Review

ISSN: 2651-107X (Online)

Volume 16 Number 3 (September 2022 – December 2022)

